

דיני חוזים במשפט העברי (99-511-02) / ד"ר יצחק ברנד

הנחיות

א. הבחינה – בספרים פתוחים.

ב. משך הבחינה – שעהיים ורבע.

ג. ענו על השאלות בתמציתיות ובבהירות.

שאלה מספר 1 (מקסימום - 2 עמ'; 40 נק')

לפניכם שתי דעות העוסקות בתוקפה של התחייבות כספית:

* רמב"ן: "אין אדם משעבד עצמו בדבר שאינו חייב בדברים, אף על פי שאמר לעדים אתם עדי, אלא באחת מדרכי ההקנאות".

* רבנו תם: "שהרי אפילו באמירה בעלמא - יש דברים שנקנים... ועוד דשמעין ליה לרבי יוחנן... הנותן מתנה מועטת לחבירו קנה, אע"פ שלא הגיע לידו דגמר ומקני. הכא נמי, מתוך שטרח ליתנם בשטר, בכהאי גוונא גמר ומקנה...".

א. כיצד ניתן תוקף להתחייבות הכספית לפי כל דעה?

ב. מהן ההוכחות עליהן מתבססת כל דעה? הביאו הוכחה אחת לכל דעה.

ג. מהו תפקיד הקניין לפי כל דעה?

(I) בביאור דעתו של רמב"ן התייחסו לשתי אפשרויות באשר לתפקיד הקניין (אחת לפי גולאק ואחרת לפי אלבק).

(II) התלמוד מצביע על בעייתיות בתפקודו של הקניין ב"קנין דברים". מה ניתן ללמוד מבעייתיות זו ביחס לתפקידו של הקניין? התייחסו בהקשר זה לשתי האפשרויות שבסעיף (I).

ד. מדוע הבטחה אינה אכיפה לדעת ברכיהו ליפשיץ? מה עשוי להיות תפקידו של הקניין לפי דעה זו?

שאלה מספר 2 (מקסימום - 2 עמ'; 35 נק')

אמר רבא, הלכתא: תליוהו זבין - זביניה זביני [= תלאוהו ומכר - מכרוּ מְכָר]. ולא אמרן [= ולא אמרנו (זאת)] אלא בשדה סתם, אבל בשדה זו - לא. ובשדה זו נמי [= גם כן] - לא אמרן אלא דלא ארצי זוזי [= לא אמרנו אלא שלא הרצה מעותין], אבל ארצי זוזי - לא. ולא אמרן אלא דלא הוה לאישתמוטי [= ולא אמרנו אלא שלא היה לו להשתמט], אבל הוה ליה לאישתמוטי - לא.

א. מדוע ניתן תוקף למְכָר כפוי? התלמוד מציע שלש תשובות לשאלה זו (שתיים נדחות, ואחת נותרת גם למסקנה). מהן?

ב. התלמוד תולה את הלכת המִּכָּר הכפוי בנסיבות שונות (שדה סתם / זז; הרצה מעותיו; היה לו להשתמט). הסבירו כיצד משפיעות נסיבות אלו על הלכת המִּכָּר הכפוי.

ג. מה ניתן ללמוד מתשובותיך (לסעיפים א ו – ב) על דרישת גמירת הדעת ההלכתית?

ד. האם יינתן תוקף גם לחוזה כפוי? בתשובתכם עימדו על היחס בין מִּכָּר לבין חוזה.

שאלה מספר 3 (מקסימום - עמ' אחד; 25 נק')

היגד: "על-פי דיני החוזים של המשפט העברי נדרשת תמורה כדי לשכלל חוזה". חוו דעתכם על היגד זה, תוך התייחסות תמציתית לדעות הבאות:

א. אמוראים מוקדמים ומאוחרים (בעניין שטרי פסיקתא).

ב. פרשני התלמוד (בפירושם ל"היא הנאה").

ג. פוסקי צרפת-אשכנז וספרד (ביחס להסכם שיתוף).

פתרון תשע"ד - מועד ב'

שאלה מספר 1 (מקסימום - 2 עמ'; 40 נק')

א. 8 נק' לפי רמב"ן התחייבות כספית מקבלת תוקף באמצעות מעשה קניין (קנו מידו). לפי רבנו תם, ההתחייבות הכספית עצמה היא מעין העברת כסף מיד ליד, ויש לראותה כמעין קניין (מתנה).

ב. 4 נק' רמב"ן: (די בהוכחה אחת) * התחייבות כספית של ערב טעונה מעשה קניין (קנו מידו) כדי שיינתן לה תוקף, או שהתוקף ניתן לה באמצעות מתן המעות מן הנושה לחייב (בההיא הנאה שהנושה סומך על הערב).

* תניות בהסכמי שומרים תקפות רק אם השומר התחייב בקניין (משיכה במיטלטלין וכיו"ב) או באמצעות ההנאה שמפיק השומר מן האמון שנותן בו הבעלים.

4 נק' רבנו תם: (די בהוכחה אחת) * דברים נקנים באמירה – ניתן להקנות בע"פ את ההתחייבויות הכספיות של הורים לטובת ילדיהם.

* לדעת ר' יוחנן, התחייבות לתת מתנה מועטת – תקפה, ולמקבל המתנה זכות בה גם אם לא נעשה בה כל מעשה קניין.

ג. 6 נק' תפקיד הקניין: (ו) לדעת רמב"ן – שכלול החוזה. ה"קניין" משכלל זכות חוזית. => לדעת אלקב, הקניין מבטא גמירת דעת; לדעת גולאק, הקניין הופך את החוזה הערטיילי לממשי.

5 נק' לדעת רבנו תם: הקניין אינו קנו מידו אלא הליך קנייני ממש. הקניין יוצר זכות קניינית.

5 נק' (II) התלמוד קובע שלא ניתן לשכלל התחייבות לביצוע פעולה (חלוקת שדה) באמצעות קנו מידו. הפירוש הפשוט הוא שתפקיד הקניין הוא להפוך את ההתחייבות הערטילאית לפיזית וחפצית – מעין קניינית. תפקיד כזה אינו יכול להתקיים, כשמושא ההתחייבות הוא פעולה ("דברים"). ניתן גם לפרש שתפקיד הקניין לבטא את גמירת דעת המתחייב, אולם כשמושא ההתחייבות הוא פעולה, הערטילאיות לא מאפשרת גמירת-דעת.

5 נק' ד. ליפשיץ סבור שיכולתו של האדם להבטיח ולקיים מדמה את האדם לבורא. בדיבור ובהבטחה נוצר מפגש בין שמים לארץ ובין הווה לעתיד, ועל כן יש בהם מן הנשגב. מתחייבת כאן בחירה חופשית וריבונות מלאה של האדם – בהידמותו לא-ל – ועל כן, ההבטחה אינה אכיפה.

3 נק' ניתן לומר שלדעת ליפשיץ הקניין הופך את הדיבור וההבטחה למעשה, והמעשה שייך לעולם האנושי והארצי, הנתון לאכיפה. >זו שאלת מחשבה, וייתכן שיינתנו כאן תשובות אחרות. אם הן טובות ניתן לתת עליהן ניקוד<

שאלה מספר 2 (מקסימום - 2 עמ'; 35 נק')

א. 5 נק' מכר כפוי תקף משום שבכל מקרה אדם אינו נפרד מנכסיו מתוך בחירה חופשית, אלא מתוך אילוץ. כלומר: המצב הטבעי של מכר אינו מצב של בחירה חופשית.

6 נק' התשובה האחרונה נותרה למסקנה. שתי התשובות הראשונות: א. לעולם אדם מוכר מתוך אונס, ובכל זאת נתנו תוקף למכירתו. ב. בדיני קרבנות נקבע גדר ביניים בין כפייה לרצון: כופין אותו עד שיאמר רוצה אני.

ב. 12 נק' (4 נק' לכל פריט)

שדה סתם / זו – כאשר ההסכם אינו על שדה מסוימת, עצם הבחירה בשדה היא עדות לגמירת דעת. הרצה מעותיו – הרצאת המעות דורשת רצון והכרעה, ומשקפת גמירת דעת. היה לו להשתמט – אם הנסיבות איפשרו להתחמק מן המכר, ובכל זאת לא התחמק – זו הוכחה לרצון.

5 נק' ג. דרישת גמירת הדעת היא יחסית ונמוכה, ורף הרצון אינו גבוה במיוחד. די בביטוי מסוים ומוגבל של רצון, כדי להכיר במכר.

7 נק' ד. לפי תשובת חמדת שלמה, לא יינתן תוקף לחוזה כפוי. במכר – ישנם אותות לרצון (הרצאת המעות וכיו"ב), ולכן ניתן לומר שנעשה ברצון. בחוזהקשה למצוא אותות כאלו, ועל כן יש להניח שהיו כאן כפיה ואונס.

שאלה מספר 3 (מקסימום - עמ' אחד; 25 נק')

א. 9 נק' רב [אמוראים מוקדמים] סבר שבהסכם בין הורים לטובת ילדיהם הנישאים (שטרי פסיקתא) נוצרת זכות קניינית (דברים הנקנים באמירה) לטובת הילדים בגין ההבטחה, אף שאין תמורה. לכן, הזכות הקניינית נוצרת גם בביתו בוגרת וגם בבנו, אף שהאב אינו מקבל כל תמורה שהיא.

רבא [אמוראים מאוחרים] דורש תמורה (כדי לאפשר תוצאה קניינית), ולכן מגביל את הלכת רב הנ"ל לביתו נערה, ולא לביתו בוגרת.

ב. 8 נק' בין הפרשנים והחוקרים נחלקו הדעות, כיצד יש לפרש את "ההיא הנאה".

לפי דעה אחת "בההיא הנאה" היא תמורה, ונדרשת תמורה כדי לאפשר חוזה.

רבנו חננאל, אוצר הגאונים, קידושין ז, א, עמ' 9 וההיא הנאה מיחשבא לה ככלי דיהביה הקונה למקנה, וקנה בו בתורת חליפין... ; אשר גולאק, תולדות המשפט בישראל בתקופת התלמוד א, החיוב ושעבודיו, ירושלים תרצ"ט, עמ' 4... טובת הנאה המגיעה לזה שמתחייב, שגם היא משמשתמעין נתינת חפץ (ההדגשה במקור) ממשי; אשר גולאק, יסודי המשפט העברי ב, ת"א תשכ"ז, עמ' 37: ...היסוד העיקרי בהעמדת החיובים... מתן שווי של תגמול... וטובת

הנאה זו יש לה ערך השווי, והיא כנתינה של תגמול כנגד החיוב.

לפי דעה אחרת, בההיא הנאה אינה תמורה אלא זרז לגמירת דעת, וע"י כך היא משכללת את החוזה.

רשב"א בחידושיו, קידושין ז, א, ד"ה איתמר: ...דאטו באשה ובקרקע הנאה זו כסף ממש היא? הנאה יש כאן, כסף אין כאן! אלא כדי לקיים כונת המקנה ודעתו, אנו רואים הנאתו כאלו יש לה ממש, שיתקיים דעתו עליו...

רשב"א, שם ו, ב, ד"ה תן מנה: דערב נמי בההיא הנאה דקא מהימן ליה **משעבד**, ולא מחמת גוף הממון ממש...

שו"ת הרשב"א, חלק ב, קנח: כל עצמו של ערב אינו משועבד למלוה, אלא משום שעל אמונתו הלוהו, ומשום שהימניה גמר **ומשעבד נפשיה**...

חיים סולוביצ'יק, "ערב בריבית", ציון לז (תשל"ב), עמ' 10, הע' 32

לא ברור כלל באם ההלכה של "ההיא הנאה גמר ומשעבד נפשיה" נובעת מקניין כסף שהרי התחייבות מטעם קניין כסף לא ידועה לנו בהלכה, שמי שהוא יתחייב על-ידי קבלת שווה פרוטה, חידוש הוא.

ג. 8 נק' לדעת פוסקי צרפת ואשכנז הסכם שיתוף מבוסס על דרישת תמורה – "בההיא הנאה" שהשותפים סומכים זה על זה ומצייתים זה לזה, הם מתחייבים זה לזה בהסכם השיתוף.

פוסקי ספרד – ובראשם הרמב"ם – חולקים. לדעתם, הסכם שיתוף מבוסס על קניין של ממש. כל שותף זוכה באמצעות מעשה קניין של ממש, בחלק מנכס השותפות. השיתוף מבוסס אפוא על זכות קניינית ולא חוזית, ועל כן לא נדרשת תמורה.

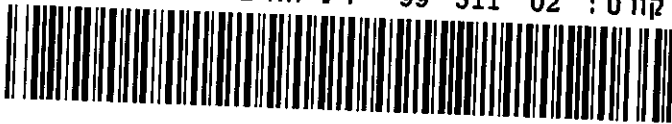
מדור הבחינות

אוניברסיטת בר-אילן

מינהל הסטודנטים

מספר סידורי 3009140

מס' מח': 9

שנת: תשע"ד סמסטר: 1 מועד: 2 מטלה: 1
קורס: 99 511 02 דיני חוזים במשפט העברי

המחברת נבדקה ביום: _____

הציון: _____

חתימת המרצה: _____

מס' סידורי _____ מתוך _____ מחברות

הוראות לנבחן

1. הבחינה. תלמיד שעזב את האולם אחרי חלוקת השאלונים או לא מסר את מחברתו עד תום הבחינה או מסר מחברת ריקה - דינו כדין נכשל.
2. קריאת השאלון מותרת רק לאחר קבלת רשות המשיג/ה.
3. יש לכתוב את התשובות בדיו, בכתב ברור ונקי על עמוד אחד של כל דף. אין לכתוב בשוליים, הכותב טיוטה יקדיש לה את הצד הימני של המחברת ואת ההעתקה הנקיה יכתוב בצד השמאלי. את הטיוטה יש לחוקק בהעברת קו. אסור לתלוש דפים מן המחברת.
4. נבחן שעבא עברת משמעת ו/או אי ציות להוראות הכתובות והנחיות המשיג/ה יועמד לדין משמעתי.
5. משך זמן הבחינה מצויין בראש השאלון. עם הודעת המשיג/ה כי תם הזמן, על הנבחן להפסיק את הבחינה, למסור את המחברת עם השאלון ולצאת מאולם הבחינה. מחברת שלא נמסרה בתום ההודעה לא תיבדק.
6. אחזקת מכשיר טלפון סלולרי (אפילו סגור) ברשות הנבחן, מביא לפסילה מיידי של הקורס.

26/3/17

ועדת המשמעת מזהירה!

נבחן שיימצאו ברשותו חומרי עזר

אסורים או ייתפס בהעתקה,

ייענש בחומרה עד כדי

הרחקתו מהאוניברסיטה.

1. עליך להבחן בחדר בו הנך רשום.
2. הנח ליד המשיג/ה בבחינה את כל חפצך האישיים כגון: תיקים, ספרים, מחברות, מכשירים סלולריים, קלמרים וכו'. השימוש במחשב נייד אסור.
3. אסור להחזיק בהישג יד חומר הקשור לבחינה/לקורס אלא אם הותר הדבר בכתב על ידי המרצה ורק בהתאם למותר.
4. מסור למשיג/ה על הבחינה תעודת זהות וכרטיס נבחן חתום ותקף לסמסטר בו מתקיימת הבחינה.
5. היציאה לשירותים במהלך הבחינה בהתאם להנחיות המשיג/ה. נשים בהריון ונבכנים כאישור מתאים רשאים לבקש מהמשיג/ה לנחיה לצאת. היציאה בליווי המשיג/ה/ה ובהתאם לנוהלי האוניברסיטה.
6. נבחן היוצא ללא רשות מכל סיבה שהיא מחברתו תפסל ותועבר לועדת משמעת.
7. יש להישמע להוראות המשיג/ה. אין לעזוב את חדר הבחינה ללא קבלת רשות. חל איסור מוחלט לפנות לנבכנים אחרים בכל עניין ודבר. בכל עניין פנה למשיג/ה.
8. בתחילת הבחינה מלא את פרטיך האישיים ע"ג המחברת. תלמיד שקיבל לידיו שאלון ואין ברצונו להיבחן, חייב להמתין 1/2 שעה בכיתה מתחילת שנה"ל 2016 סמסטר 1/2 מועד ב' מס' קורס 99-511-02 מחלקה 17.2.14 תאריך 17.2.14 המרצה 33 בנצ' יצחק מבחן חלק (אם הבחינה בשני חלקים)

הוראות לנבחן בנושא סריקה:

אין לכתוב במחברת בעפרון. יש לכתוב בעט בצבע כחול כהה או שחור בלבד. אין להשתמש בנוזל מחיקה (טיפקס). אין לכתוב בשוליים משני צידי הדף. מחברת בכתב מרושל משפיעה על תוצאות הסריקה.

שם לבל! השוליים יחתכו לפני הסריקה. לכן, חל איסור מוחלט

0418008

2. The second section focuses on the role of technology in modern record-keeping. It highlights how digital tools and software can facilitate the collection, storage, and retrieval of information. The author notes that while technology offers numerous advantages, it also presents challenges, such as data security and the need for regular updates and backups. The importance of choosing reliable and secure systems is stressed.

3. The third part of the document addresses the legal and regulatory requirements surrounding record-keeping. It provides an overview of relevant laws and standards, explaining how they vary across different jurisdictions and industries. The text advises that organizations must stay informed about these requirements to avoid penalties and ensure compliance. It also discusses the importance of training staff on these regulations.

4. The fourth section explores the benefits of effective record-keeping beyond mere compliance. It argues that well-maintained records can provide valuable insights into organizational performance, trends, and risks. By analyzing historical data, managers can make more informed decisions and identify areas for improvement. The text also touches upon the role of records in dispute resolution and legal proceedings.

5. The final part of the document offers practical advice and best practices for implementing a robust record-keeping system. It suggests starting with a clear policy, defining roles and responsibilities, and conducting regular audits. The author encourages a culture of transparency and accountability, where everyone understands the importance of accurate record-keeping. The text concludes by emphasizing that while the task may seem daunting, the long-term benefits of a well-managed system are substantial.

[illegible]

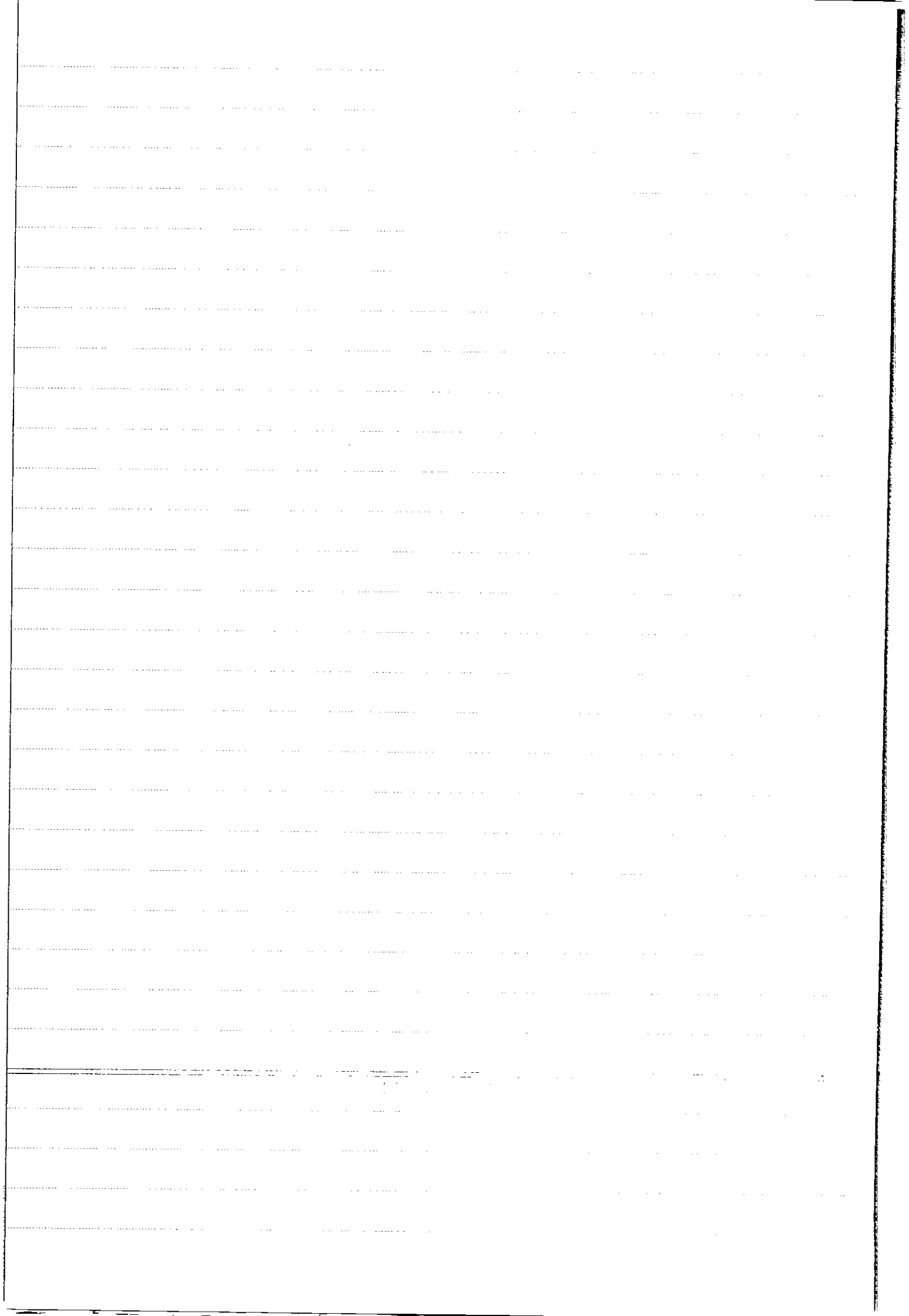
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26	27	28	29	30	31	32	33	34	35	36	37	38	39	40	41	42	43	44	45	46	47	48	49	50	51	52	53	54	55	56	57	58	59	60	61	62	63	64	65	66	67	68	69	70	71	72	73	74	75	76	77	78	79	80	81	82	83	84	85	86	87	88	89	90	91	92	93	94	95	96	97	98	99	100	101	102	103	104	105	106	107	108	109	110	111	112	113	114	115	116	117	118	119	120	121	122	123	124	125	126	127	128	129	130	131	132	133	134	135	136	137	138	139	140	141	142	143	144	145	146	147	148	149	150	151	152	153	154	155	156	157	158	159	160	161	162	163	164	165	166	167	168	169	170	171	172	173	174	175	176	177	178	179	180	181	182	183	184	185	186	187	188	189	190	191	192	193	194	195	196	197	198	199	200	201	202	203	204	205	206	207	208	209	210	211	212	213	214	215	216	217	218	219	220	221	222	223	224	225	226	227	228	229	230	231	232	233	234	235	236	237	238	239	240	241	242	243	244	245	246	247	248	249	250	251	252	253	254	255	256	257	258	259	260	261	262	263	264	265	266	267	268	269	270	271	272	273	274	275	276	277	278	279	280	281	282	283	284	285	286	287	288	289	290	291	292	293	294	295	296	297	298	299	300	301	302	303	304	305	306	307	308	309	310	311	312	313	314	315	316	317	318	319	320	321	322	323	324	325	326	327	328	329	330	331	332	333	334	335	336	337	338	339	340	341	342	343	344	345	346	347	348	349	350	351	352	353	354	355	356	357	358	359	360	361	362	363	364	365	366	367	368	369	370	371	372	373	374	375	376	377	378	379	380	381	382	383	384	385	386	387	388	389	390	391	392	393	394	395	396	397	398	399	400	401	402	403	404	405	406	407	408	409	410	411	412	413	414	415	416	417	418	419	420	421	422	423	424	425	426	427	428	429	430	431	432	433	434	435	436	437	438	439	440	441	442	443	444	445	446	447	448	449	450	451	452	453	454	455	456	457	458	459	460	461	462	463	464	465	466	467	468	469	470	471	472	473	474	475	476	477	478	479	480	481	482	483	484	485	486	487	488	489	490	491	492	493	494	495	496	497	498	499	500	501	502	503	504	505	506	507	508	509	510	511	512	513	514	515	516	517	518	519	520	521	522	523	524	525	526	527	528	529	530	531	532	533	534	535	536	537	538	539	540	541	542	543	544	545	546	547	548	549	550	551	552	553	554	555	556	557	558	559	560	561	562	563	564	565	566	567	568	569	570	571	572	573	574	575	576	577	578	579	580	581	582	583	584	585	586	587	588	589	590	591	592	593	594	595	596	597	598	599	600	601	602	603	604	605	606	607	608	609	610	611	612	613	614	615	616	617	618	619	620	621	622	623	624	625	626	627	628	629	630	631	632	633	634	635	636	637	638	639	640	641	642	643	644	645	646	647	648	649	650	651	652	653	654	655	656	657	658	659	660	661	662	663	664	665	666	667	668	669	670	671	672	673	674	675	676	677	678	679	680	681	682	683	684	685	686	687	688	689	690	691	692	693	694	695	696	697	698	699	700	701	702	703	704	705	706	707	708	709	710	711	712	713	714	715	716	717	718	719	720	721	722	723	724	725	726	727	728	729	730	731	732	733	734	735	736	737	738	739	740	741	742	743	744	745	746	747	748	749	750	751	752	753	754	755	756	757	758	759	760	761	762	763	764	765	766	767	768	769	770	771	772	773	774	775	776	777	778	779	780	781	782	783	784	785	786	787	788	789	790	791	792	793	794	795	796	797	798	799	800	801	802	803	804	805	806	807	808	809	810	811	812	813	814	815	816	817	818	819	820	821	822	823	824	825	826	827	828	829	830	831	832	833	834	835	836	837	838	839	840	841	842	843	844	845	846	847	848	849	850	851	852	853	854	855	856	857	858	859	860	861	862	863	864	865	866	867	868	869	870	871	872	873	874	875	876	877	878	879	880	881	882	883	884	885	886	887	888	889	890	891	892	893	894	895	896	897	898	899	900	901	902	903	904	905	906	907	908	909	910	911	912	913	914	915	916	917	918	919	920	921	922	923	924	925	926	927	928	929	930	931	932	933	934	935	936	937	938	939	940	941	942	943	944	945	946	947	948	949	950	951	952	953	954	955	956	957	958	959	960	961	962	963	964	965	966	967	968	969	970	971	972	973	974	975	976	977	978	979	980	981	982	983	984	985	986	987	988	989	990	991	992	993	994	995	996	997	998	999	1000	1001	1002	1003	1004	1005	1006	1007	1008	1009	1010	1011	1012	1013	1014	1015	1016	1017	1018	1019	1020	1021	1022	1023	1024	1025	1026	1027	1028	1029	1030	1031	1032	1033	1034	1035	1036	1037	1038	1039	1040	1041	1042	1043	1044	1045	1046	1047	1048	1049	1050	1051	1052	1053	1054	1055	1056	1057	1058	1059	1060	1061	1062	1063	1064	1065	1066	1067	1068	1069	1070	1071	1072	1073	1074	1075	1076	1077	1078	1079	1080	1081	1082	1083	1084	1085	1086	1087	1088	1089	1090	1091	1092	1093	1094	1095	1096	1097	1098	1099	1100	1101	1102	1103	1104	1105	1106	1107	1108	1109	1110	1111	1112	1113	1114	1115	1116	1117	1118	1119	1120	1121	1122	1123	1124	1125	1126	1127	1128	1129	1130	1131	1132	1133	1134	1135	1136	1137	1138	1139	1140	1141	1142	1143	1144	1145	1146	1147	1148	1149	1150	1151	1152	1153	1154	1155	1156	1157	1158	1159	1160	1161	1162	1163	1164	1165	1166	1167	1168	1169	1170	1171	1172	1173	1174	1175	1176	1177	1178	1179	1180	1181	1182	1183	1184	1185	1186	1187	1188	1189	1190	1191	1192	1193	1194	1195	1196	1197	1198	1199	1200	1201	1202	1203	1204	1205	1206	1207	1208	1209	1210	1211	1212	1213	1214	1215	1216	1217	1218	1219	1220	1221	1222	1223	1224	1225	1226	1227	1228	1229	1230	1231	1232	1233	1234	1235	1236	1237	1238	1239	1240	1241	1242	1243	1244	1245	1246	1247	1248	1249	1250	1251	1252	1253	1254	1255	1256	1257	1258	1259	1260	1261	1262	1263	1264	1265	1266	1267	1268	1269	1270	1271	1272	1273	1274	1275	1276	1277	1278	1279	1280	1281	1282	1283	1284	1285	1286	1287	1288	1289	1290	1291	1292	1293	1294	1295	1296	1297	1298	1299	1300	1301	1302	1303	1304	1305	1306	1307	1308	1309	1310	1311	1312	1313	1314	1315	1316	1317	1318	1319	1320	1321	1322	1323	1324	1325	1326	1327	1328	1329	1330	1331	1332	1333	1334	1335	1336	1337	1338	1339	1340	1341	1342	1343	1344	1345	1346	1347	1348	1349	1350	1351	1352	1353	1354	1355	1356	1357	1358	1359	1360	1361	1362	1363	1364	1365	1366	1367	1368	1369	1370	1371	1372	1373	1374	1375	1376	1377	1378	1379	1380	1381	1382	1383	1384	1385	1386	1387	1388	1389	1390	1391	1392	1393	1394	1395	1396	1397	1398	1399	1400	1401	1402	1403	1404	1405	1406	1407	1408	1409	1410	1411	1412	1413	1414	1415	1416	1417	1418	1419	1420	1421	1422	1423	1424	1425	1426	1427	1428	1429	1430	1431	1432	1433	1434	1435	1436	1437	1438	1439	1440	1441	1442	1443	1444	1445	1446	1447	1448	1449	1450	1451	1452	1453	1454	1455	1456	1457	1458	1459	1460	1461	1462	1463	1464	1465	1466	1467	1468	1469	1470	1471	1472	1473	1474	1475	1476	1477	1478	1479	1480	1481	1482	1483	1484	1485	1486	1487	1488	1489	1490	1491	1492	149
---	---	---	---	---	---	---	---	---	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	-----

4 - רב - הנכנסת הן ל'ית' לזרבים שם בביתו וזאת א"מ בל
כ"א - מבין ה' כתר כד ארז א"מ א"מ בל.

[illegible]

אמנואל אברהם ברוך בקרצב כס"ג - גיטת האמן משה'ן הנזכרת שכתבו בו רבנים ואבות, תור אהליד כ' מאי ספר עדות אלה קבל
מהורה כסמים, וק' י' אותה הנראה אצליו ו/ו ק' עמיד נפ.

לסבות, התמלוק, הקצו ובידאל פתחו וית-הוא נמצא אל ר' יצחק המלוק, בזהביו המלוק, בהתמלוק קיבול אל חמור.
בספר המשפ, וית' אל אמת הוזה, המסקים בסקנים התמלוק הית' חסו נכץ סקר' ית התמלוק לטבירוק וית' ית' הוצק.
התמלוק/קצו, וית' ית' אל בעק ית' בת' ית' מוקץ קי' ית' נהסב' אל בעק' ית' ית'.

2. The second section focuses on the role of communication in project management. It argues that clear and consistent communication is the foundation of any successful team effort. The author provides several practical tips for improving communication, such as holding regular meetings and using collaborative platforms to share information.

3. In the third part, the document explores the challenges of time management. It acknowledges that time is a limited resource and that effective time management is crucial for meeting deadlines and achieving goals. The text offers strategies for prioritizing tasks and minimizing distractions to maximize productivity.

4. The fourth section addresses the issue of risk management. It explains that identifying potential risks early on allows for proactive measures to be taken, reducing the likelihood of negative outcomes. The author discusses various risk assessment techniques and provides examples of how to implement risk management plans in different contexts.

6. The sixth section covers the topic of team building and collaboration. It emphasizes that a strong, cohesive team is more likely to succeed than a group of individuals working in isolation. The author provides advice on how to foster a positive team spirit, resolve conflicts, and encourage collaboration among team members.

8. The eighth section focuses on the importance of feedback. It argues that receiving and acting on feedback is a key to personal and professional growth. The author discusses various methods for gathering feedback, such as surveys and peer reviews, and provides advice on how to respond constructively to criticism.

10. The final section of the document provides a summary of the key points discussed throughout the text. It reiterates the importance of maintaining accurate records, communicating effectively, managing time, assessing risks, pursuing continuous learning, building a strong team, documenting decisions, seeking feedback, and networking. The author concludes by expressing confidence in the reader's ability to apply these principles to their own work and achieve their goals.

פרוינט בע"מ

טל. 03-5604070

מדור הבחינות

מינהל הסטודנטים

אוניברסיטת בר-אילן

מספר סידורי 3041981

מס' מח: 7

שנת: תשע"ה סמסטר: 1 מועד: 1 מטלה: 1
קורס: 99 511 01 דיני חוזים במשפט העברי

הוצאה: 01 511 00 סמסטר: 02/02/15

המחברת נבדקה ביום: _____

הציון: _____

חתימת המרצה: _____

מס' סידורי _____ מתוך _____ מחברות

הוראות לנבחן

1. הבחינה תלמיד שעזב את האולם אחרי חלוקת השאלונים או לא מסר את מחברתו עד תום הבחינה או מסר מחברת ריקה - דינו כדין נכשל.
2. קריאת השאלון מותרת רק לאחר קבלת רשות המשיג/ה.
3. יש לכתוב את התשובות בדיו, בכתב ברור ונקי על עמוד אחד של כל דף. אין לכתוב בשוליים, הכותב טיטוה יקדיש לה את הצד הימני של המחברת ואת ההעתקה הנקיה יכתוב בצד השמאלי. את הטיטוה יש למחוק בהעברת קו. אסור לתלוש דפים מן המחברת.
4. נבחן שעבא עברת משמעת ו/או אי ציות להוראות הכתובות והנחיות המשיג/ה יועמד לדין משמעת.
5. משך זמן הבחינה מצויין בראש השאלון. עם הודעת המשיג/ה כי תם הזמן, על הנבחן להפסיק את הבחינה, למסור את המחברת עם השאלון ולצאת מאולם הבחינה. מחברת שלא נמסרה בתום ההודעה לא תיבדק.
6. אחזקת מכשיר טלפון סלולרי (אפילו סגור) ברשות הנבחן, מביא לפסילה מיידיית של הקורס.

בהתאמה

1. עליך להבחן בחדר בו הנך רשום.
2. הנח ליד המשיג/ה בבחינה את כל חפציו האישיים כגון: תיקים, ספרים, מחברות, מכשירים סלולריים, קלמרים וכו'. השימוש במחשב נייד אסור.
3. אסור להחזיק בהישג יד חומר הקשור לבחינה/לקורס אלא אם הותר הדבר בכתב על ידי המרצה ורק בהתאם למותר.
4. מסור למשיג/ה על הבחינה תעודת זהות וכרטיס נבחן חתום ותקף לסמסטר בו מתקיימת הבחינה.
5. היציאה לשירותים במהלך הבחינה בהתאם להנחיות המשיג/ה. נשים בהריון ובנשים באישור מתאים רשאים לבקש מהמשיג/ה לצאת. היציאה בליווי המשיג/ה ובהתאם לנוהלי האוניברסיטה.
6. נבחן היוצא ללא רשות מכל סיבה שהיא מחברתו תפסל ותועבר לוועדת משמעת.
7. יש להישמע להוראות המשיג/ה. אין לעזוב את חדר הבחינה, ללא קבלת רשות. חל איסור מוחלט לפנות לנבחנים אחרים בכל עניין ודבר. בכל עניין פנה למשיג/ה.
8. בתחילת הבחינה מלא את פרטיך האישיים ע"ג המחברת. תלמיד שקיבל לידיו שאלון ואין ברצונו להיבחן, חייב להמתין 1/2 שעה בכיתה מתחילת

שנה"ל תשע"ה סמסטר א מועד א
מס' קורס 99-511-01

מחלקה פ"מ תאריך 23.2.15

המרצה ד"ר גנני צ'מן

מבחן חלק (אם הבחינה בשני חלקים)

הוראות לנבחן בנושא סריקה:

אין לכתוב במחברת בעפרון. יש לכתוב בעט בצבע כחול כהה או שחור בלבד. אין להשתמש בנוזל מחיקה (טיפקס). אין לכתוב בשוליים משני צידי הדף. מחברת בכתב מרושל משפיעה על תוצאות הסריקה.

שם לכו השוליים יחתכו לפני הסריקה. לכן, חל איסור מוחלט

3041281

① הקטי המעמד הוא המקרה של נתינת גט עם תנאים לא ישרים. באוקס הירושין יש אוקס מעין קנייני או האיש מקנה לאישה את הגט שלה, ולכן, יצאים להיות מצבים בהם הנתינת תנאים במתן גט תלויים. לאישה לא יהיה זמן גט ולכן לא תהיה מיוחסת. התלמוד משמש בבחינה לבדוק שחוט הירושית הבורחיות שצדקות מתנאים של חזקים באופן כפלי. את הירושית הבורחיות (משפטי התנאים) אומרים מהירושית גט וראוין משה כפלי לשם בלתי הירושית הירושית. מאחר וישנם כללים צוונים רבים, נוצר מצב בו "מתן גט עם תנאים" בחוזה ומכון. שלא צדק בל הירושית הירושית התנא יהיה גט אכן החוזה קיים - כופים על אדם באונסיות ~~אין צדק האמיתי~~. אכן, אחר הבורחיות שהוצע עי תנאים יהיה אחריות את מילת התנא "אם" אמירת התנא "על מנת". הריש מתנא נוסח בבורחיות, הווא לא נדעם לדרושיות הירושית (ש) דני לז וראוין. אם אדם טק גט עם תנאים וניסח את התנאים בעל האל צריך לעמוד בירושית הירושית כדי שיתנא יהיה תקף (תנא' כפול, הן קדם ואלו, וחלק התנא קודם למעשה).

② אין צורך התנא כפול כאשר נוסחת התנא היא "על מנת". משום שיש מילה שהיא ולא ספק - מילה תנאית, למעשה, יהיה תנא' כמו מוצא ^{יציאת} אכן הווא יהיה תלוי צד קיום התנא. נעמוד הווא אין "על מנת" אין "אם": בפני הירושית, הירושית על החוזה (גט לזו) שניג התנא' שהאשה תשם) הווא שידא לתחולתו, אכן יש הגדר בתקופת הירושית שכן מתן החוזה אע"פ התנא' "אם" שמשו הווא ספק ולכן דחית תחולת החוזה עד השמירה בתנא' (ע) מנח לעומת ספק. הו מעשה ונכחו ודבר אכן הקיום תלוי בדבריהם, עומת מעשהו בזה קיים התנא' מחול את החוזה וסדוקה מילת, ה"אם" הו תנא' שומד כפלי הירושית ולכן צריך לעמוד דרישות אכן "על מנת" מירי את המעשה בזה מנח אמירתו ולכן אין צורך לעמוד בתנאים.

③ הירושית אומרת כי הירושית הבורחיות הנלמדות מנח וראוין תחולת (ע) א תנא' בראשית (קידושין, גזוין, מנח, מנח, וצוין). ידועו דורשים כי דרישות אלו נדרשות רק בעשאי איסין וקידושין. הו מנח טוען לקוחה של 4 תנאים: תנא' כפול, הן קודם ואלו, תנא' קודם למעשה והתנא' אפסר לקיחין. תחולת דרישות אלו על החוזה המשפט. א) אע"פ אחרית משפט התנאים לקיחין וקידושין בלד - מסיקו מירושית אנו שאבין לבחנ את תחולת משפט התנאים, שם הירושית הבורחיות הן דקדוקיות מאד ואם אדם לא יעמוד בהן תנא לא התקיים אכן מעשהו יהיה חלוט. "תנא' מנח" ידע לעמוד מעשהו שכן לא יזה כי קשה מאד לתקן (ע) א (התנאים). ו ספקיה גמין אמר כי יש להחיל את הירושית הווא ית מקומות בהם נאמר בפסוק דהנה כי דרישות אלו 'חולו' - היפכו הווא דרישות אלו מופחת במשך אכן וכן דתחומי איסין וקידושין. בנוסף מוסף בראשית כי לא יתכן שדריג'י ממונה נכסה על אדם עסקאות שהווא לא מתקין דני. שהיא לא יראה א הדרת שאד מנח קדם זעזע לרצון. בל הווא הווא - על סדר לדעם את הירושית הבורחיות הווא דתחום א דוני ממונה. מוסף, ישנן הווא ממונה הן מעשים א איסין וקידושין למעשים אחרים. דניסין וקידושין אלו מעשים שיש להם מעמד בהן ולכן, אנו מנחים כי תנאים אלו זמן אדם למען ער הסל ונדי שצדק הווא לא יאמר שומד

גופי דבה על העניינה בזה וד נאה כל כך!
 36
 40
 א דניו רמ מעלה על ד הקנסות המופע בזה ובה אדע מתקן!
 אלוה הווא מנח למיג משפט אחר בל מנח קימין! והוא אדע מתקן!
 פסוק הווא דקדוקו למנח הווא לא בזה - 4

מאומה הוצגה שמואל אהרן, נציג לא דרישות פורמליות נכונות את האדם להיות יבולני. דיוני מחנות אדומה לאה האדם בעל מודעותו של יבולני הוא הידבר המוכיח ואין לו "תוכן" שניה. אלו לנחש דמיון ליבולני. גליטו וקידושן אנו רוצים להכניס את יבולני האדם למחנות. המעלות נכד קומה. (ב) המעלה שכן היא תנאי דני לך ואלוין נאמר במחנות. והמלך עונה כי הולך הוא א' שיעי סטאס נכסם גניעזר נכדונו של האדם. נחמדינו לך ואין לא תהיה מחמקת דיו ישרא וכן, אנו לא מדקדקין א' הולך הקנקס מידו של מישור אחד אחר לכן, הדרישה הפורמלית לא ילדנו. לתוצאה שניכא מידו א' אדם נכס גניעזר ליבולני. המלך המעלה דסיפור דני לך ואלוין הולך לא מחמקת למעשה יאלא שיעי סטאס של נכסו.

(4) גלי. התופעות אנוסים ונכס מצבים בהם אין צורך לעמוד בדרישת התנאי והפול (אם כן ואם לא) שכן הדבר מספק לאלו וידור יש דברים שהם כב דברים שיון צוק שהאדם ילא דמיון א' ד. זכריות הקדש כב דיון והכונה למעשה היא שרופה ואין צורך לעמוד בתנאים הפורמליים. תנאי נאמר כי במחנות הולך לא תהיה צריכה להיות כוונה מפורש דדיון, בוסר הנפיקות דיון מניחים כיוון כוונה נכדדים נאמרה במעלה. לומר, הולכים אחרי היונה הקונסטרוקטיוו (האדם) לם אים התנה תנאי ולא עמד גם הדרישה הפורמלית - תנאי זה יעמוד לו - כוונה דיונה והולכים אחרי כוונה.

(5) אלוין סטאס י דרישה לך ואלוין לו הידור עו אנשים נאמרים להעלה סטאס כי דרישה לך ואלוין קין רביות ופאיות ופאיות ופאיות, אלו נשתמש בדרישה עצמן נלך סדק גני האדם. מחמק שזכרה כוונה של האדם, למחמק של מלח כמ לך ואלוין, נכד את כוונה. סטאס כי דרישה הפורמלית זה הסדק. אין מחמק כזה, מה הנפיקה לעסוק משפטי התנאים מלכתוב? מה אים התנאים נאמרים א' מול כוונה האדם, א' יש דרישה כוונה האדם מלכתוב ולם דיון דד. סטאס לך ואלוין מזה למחמק דרישה פורמלית דדי אפסל תנאים, ואל דדיון א' את כן האדם. אדמו של אלוין לא משימה למקורות.

84

לם התנה תנאי והפול א' כן האדם

תבאר את העסקה שבוצעה להחזיר הון, מסמך בדי אומר שבבטוחה הון לא "עדייניג" משהו וכן אפשר להוסיף
 עסקה נכס. דבר נוסף / ישנה הסתירה במקרה של הקניה אסורה בשבת - גיוס/מ/גדול/ מבאות דומאות אדם שטען
 השגה ומעשיו קיימים (דיון על אדם שאנו ואומר השגה, זכירת התאנים הנקטות של רשות היחיד משור הנדבקים ואיחוד
 כי הצדדים מתכוונים שהמכירה תבצע רק בשבת/אנים מזהות אקדמי). בסופו של דבר, כולם מסכימים אדם אדם שמכר
 בשבת מעשיו קיימים. טוענים כי מטילים תוצאות של מעשה זהות חוקי רק באשר באמצעות הנסלות מטילים תוצאות
 תוקן - הנסלות מתקנות את העלילה. באומר, המבחן לתקפותו של מעשה זהות חוקי הוא מבחן התוקן - (האם תוצאות
 הנסלות אנו משיגים תוקן) (היטע טענות). בדומה המכירה בשבת - לא יעצור שנייד שהמכירה קטנה, שם ח"ל השבת
 נעשה כגד בזמן המכירה, ולכן לא נגש. אנו יודעים מקודם נעשה כי לרוב הנסלות. לכן תוקן אנו היעשה (זהות חוקי
 ולכן חולה זהות חוקי דבר יהיה תוקן). ההבדל בין שני הנישור הוא דבר שההסתירות על שרשיות/עלירה היא נסמכות
 לעומת הסתירות תוצאותיות. המבחן הנעשה. הצדדים מעשה הנפיק בחוק הצורה אנושה, אלא מול שאל
 האם ההיסוף יוצא לי אמממ ואם לא - למרות הנפיקה בחוק לא אפסל אותו. (+3) יפה

② יש אפשרות לאכילה של חמץ בסוף השנה דרכים: פטור ממחויב ההלכה (שנחה) מצבים דהם ביהמ"ש מטיבני החלל
 דבר ואם יש צורך להשיג את שטח כמלכודת מהחמץ או דרך אפספת נחמדה הפסול. בדומאות שחובאן התמיד אנו נאמין
 כי ביהמ"ש יכול ~~להעמיד~~ במקרה של חמץ פסולים ומשקולים שונים לפטור את אחר מהצדדים ממחויב ההלכה. (+3)
 התלמוד מביא על אדם ששילם לו כסף דבר להעיד עדות שער. דבר ראית הידע המלא וקדחת הוחזל. הדבר אנו אלה
 כי הוסיף שער ובי קיבל כסף אצור. ההלכה וזהו אומר לו כי הוא לא צריך. עשה את חכסו שלם או. הר' ראשי אנו
 כי הפטור ממחויב ההלכה ניתן רק דא הוסיפות הוסיפות ולא בכלל מקל. דבר יש חוקת השבת אך באר מזהר
 בנשא צימרי משמעותי. והעניינות הנשאלת היא נוחת, יבן דהים לפטור אם אומר מידה מוחזקת. כל זה מטעם אקדמי
 אם להחליט ממי לאכל וממי לא לאכל חמץ פסולים. היה ממש דבר זה כיוצא צורה אנו מ' שובאין את הנסלות
 והאסורה (עצור השנה). (+3)

באמר, חומץ פסול הצורה עניינית לא צריך להיטל, אך ישן נשיאות מוסיפות/ מצבים מוסיפות דהם יבן גימור
 דהנהגה על אכילה/ אכילה חקירה *

חוסר דיווח בלתי נהוג החלפה החלה לפיה חוקה פסול ח"ב יארה
 והתורה המוצר בלתי ידוע יבן פוסק (אופן ע) 3-
 30/35

3 பெண் நிர்வாக

האימונים ייענו קצת על הסוגיאיות. מאידך הוא ארוך מדי. יש פסוקים שיש להם חשיבות רבה, אך קצתם
נחשבים כ"פ" - לא ניסח הפסוק, לא מה שקובץ אלא מה נפסדו.
לדעתי, העצמים מסויים חוזרים, נחשבים, ונפסדו. ואולי חזרים חזרים פסוקים. האימונים לא יוכלו לתקן כל חזרים
בזה (הוא) קצת הסוגיאיות. $\neq$ (9)

ונעצמו ארבעים: אלו חסידים כפיה כדכיה - יתא איהו מצד שבועים אצור ואמור שבועים אצור לה מסק אר
 הנפיה (כמו אדם קונטל שדכבים איהו מוקדים מיון אך זה נפל לז אר קיור מבנים אדם להקדים קונטל)
 המורה קונטל - י אדם אונטלם להקדים - זה מסק לו נכונה. אם נוסף נוס אצד שבועים אצור אר - מאמנה
 י האדם נוסף לשיעור אצדו חסידים שמיז לו אר לז. באמור הנפיה נוס נכיה שמיזל אצור קעס, נכדמ
 14

$$\frac{14}{25}$$

75

* חסר בוסס הלכך התקיים, חסר ציון במעל האמרים בסטאן, חסרה פתול
הלאור לה דברו העלים לעיני ום אך לעדדים -
* * האבניה לבין אשר כפוי לפוצר אשר כפי אפואלה לו נחיל
המעשה הקנין, בעל מר-2

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26	27	28	29	30	31	32	33	34	35	36	37	38	39	40	41	42	43	44	45	46	47	48	49	50	51	52	53	54	55	56	57	58	59	60	61	62	63	64	65	66	67	68	69	70	71	72	73	74	75	76	77	78	79	80	81	82	83	84	85	86	87	88	89	90	91	92	93	94	95	96	97	98	99	100	101	102	103	104	105	106	107	108	109	110	111	112	113	114	115	116	117	118	119	120	121	122	123	124	125	126	127	128	129	130	131	132	133	134	135	136	137	138	139	140	141	142	143	144	145	146	147	148	149	150	151	152	153	154	155	156	157	158	159	160	161	162	163	164	165	166	167	168	169	170	171	172	173	174	175	176	177	178	179	180	181	182	183	184	185	186	187	188	189	190	191	192	193	194	195	196	197	198	199	200	201	202	203	204	205	206	207	208	209	210	211	212	213	214	215	216	217	218	219	220	221	222	223	224	225	226	227	228	229	230	231	232	233	234	235	236	237	238	239	240	241	242	243	244	245	246	247	248	249	250	251	252	253	254	255	256	257	258	259	260	261	262	263	264	265	266	267	268	269	270	271	272	273	274	275	276	277	278	279	280	281	282	283	284	285	286	287	288	289	290	291	292	293	294	295	296	297	298	299	300	301	302	303	304	305	306	307	308	309	310	311	312	313	314	315	316	317	318	319	320	321	322	323	324	325	326	327	328	329	330	331	332	333	334	335	336	337	338	339	340	341	342	343	344	345	346	347	348	349	350	351	352	353	354	355	356	357	358	359	360	361	362	363	364	365	366	367	368	369	370	371	372	373	374	375	376	377	378	379	380	381	382	383	384	385	386	387	388	389	390	391	392	393	394	395	396	397	398	399	400	401	402	403	404	405	406	407	408	409	410	411	412	413	414	415	416	417	418	419	420	421	422	423	424	425	426	427	428	429	430	431	432	433	434	435	436	437	438	439	440	441	442	443	444	445	446	447	448	449	450	451	452	453	454	455	456	457	458	459	460	461	462	463	464	465	466	467	468	469	470	471	472	473	474	475	476	477	478	479	480	481	482	483	484	485	486	487	488	489	490	491	492	493	494	495	496	497	498	499	500	501	502	503	504	505	506	507	508	509	510	511	512	513	514	515	516	517	518	519	520	521	522	523	524	525	526	527	528	529	530	531	532	533	534	535	536	537	538	539	540	541	542	543	544	545	546	547	548	549	550	551	552	553	554	555	556	557	558	559	560	561	562	563	564	565	566	567	568	569	570	571	572	573	574	575	576	577	578	579	580	581	582	583	584	585	586	587	588	589	590	591	592	593	594	595	596	597	598	599	600	601	602	603	604	605	606	607	608	609	610	611	612	613	614	615	616	617	618	619	620	621	622	623	624	625	626	627	628	629	630	631	632	633	634	635	636	637	638	639	640	641	642	643	644	645	646	647	648	649	650	651	652	653	654	655	656	657	658	659	660	661	662	663	664	665	666	667	668	669	670	671	672	673	674	675	676	677	678	679	680	681	682	683	684	685	686	687	688	689	690	691	692	693	694	695	696	697	698	699	700	701	702	703	704	705	706	707	708	709	710	711	712	713	714	715	716	717	718	719	720	721	722	723	724	725	726	727	728	729	730	731	732	733	734	735	736	737	738	739	740	741	742	743	744	745	746	747	748	749	750	751	752	753	754	755	756	757	758	759	760	761	762	763	764	765	766	767	768	769	770	771	772	773	774	775	776	777	778	779	780	781	782	783	784	785	786	787	788	789	790	791	792	793	794	795	796	797	798	799	800	801	802	803	804	805	806	807	808	809	810	811	812	813	814	815	816	817	818	819	820	821	822	823	824	825	826	827	828	829	830	831	832	833	834	835	836	837	838	839	840	841	842	843	844	845	846	847	848	849	850	851	852	853	854	855	856	857	858	859	860	861	862	863	864	865	866	867	868	869	870	871	872	873	874	875	876	877	878	879	880	881	882	883	884	885	886	887	888	889	890	891	892	893	894	895	896	897	898	899	900	901	902	903	904	905	906	907	908	909	910	911	912	913	914	915	916	917	918	919	920	921	922	923	924	925	926	927	928	929	930	931	932	933	934	935	936	937	938	939	940	941	942	943	944	945	946	947	948	949	950	951	952	953	954	955	956	957	958	959	960	961	962	963	964	965	966	967	968	969	970	971	972	973	974	975	976	977	978	979	980	981	982	983	984	985	986	987	988	989	990	991	992	993	994	995	996	997	998	999	1000	1001	1002	1003	1004	1005	1006	1007	1008	1009	1010	1011	1012	1013	1014	1015	1016	1017	1018	1019	1020	1021	1022	1023	1024	1025	1026	1027	1028	1029	1030	1031	1032	1033	1034	1035	1036	1037	1038	1039	1040	1041	1042	1043	1044	1045	1046	1047	1048	1049	1050	1051	1052	1053	1054	1055	1056	1057	1058	1059	1060	1061	1062	1063	1064	1065	1066	1067	1068	1069	1070	1071	1072	1073	1074	1075	1076	1077	1078	1079	1080	1081	1082	1083	1084	1085	1086	1087	1088	1089	1090	1091	1092	1093	1094	1095	1096	1097	1098	1099	1100	1101	1102	1103	1104	1105	1106	1107	1108	1109	1110	1111	1112	1113	1114	1115	1116	1117	1118	1119	1120	1121	1122	1123	1124	1125	1126	1127	1128	1129	1130	1131	1132	1133	1134	1135	1136	1137	1138	1139	1140	1141	1142	1143	1144	1145	1146	1147	1148	1149	1150	1151	1152	1153	1154	1155	1156	1157	1158	1159	1160	1161	1162	1163	1164	1165	1166	1167	1168	1169	1170	1171	1172	1173	1174	1175	1176	1177	1178	1179	1180	1181	1182	1183	1184	1185	1186	1187	1188	1189	1190	1191	1192	1193	1194	1195	1196	1197	1198	1199	1200	1201	1202	1203	1204	1205	1206	1207	1208	1209	1210	1211	1212	1213	1214	1215	1216	1217	1218	1219	1220	1221	1222	1223	1224	1225	1226	1227	1228	1229	1230	1231	1232	1233	1234	1235	1236	1237	1238	1239	1240	1241	1242	1243	1244	1245	1246	1247	1248	1249	1250	1251	1252	1253	1254	1255	1256	1257	1258	1259	1260	1261	1262	1263	1264	1265	1266	1267	1268	1269	1270	1271	1272	1273	1274	1275	1276	1277	1278	1279	1280	1281	1282	1283	1284	1285	1286	1287	1288	1289	1290	1291	1292	1293	1294	1295	1296	1297	1298	1299	1300	1301	1302	1303	1304	1305	1306	1307	1308	1309	1310	1311	1312	1313	1314	1315	1316	1317	1318	1319	1320	1321	1322	1323	1324	1325	1326	1327	1328	1329	1330	1331	1332	1333	1334	1335	1336	1337	1338	1339	1340	1341	1342	1343	1344	1345	1346	1347	1348	1349	1350	1351	1352	1353	1354	1355	1356	1357	1358	1359	1360	1361	1362	1363	1364	1365	1366	1367	1368	1369	1370	1371	1372	1373	1374	1375	1376	1377	1378	1379	1380	1381	1382	1383	1384	1385	1386	1387	1388	1389	1390	1391	1392	1393	1394	1395	1396	1397	1398	1399	1400	1401	1402	1403	1404	1405	1406	1407	1408	1409	1410	1411	1412	1413	1414	1415	1416	1417	1418	1419	1420	1421	1422	1423	1424	1425	1426	1427	1428	1429	1430	1431	1432	1433	1434	1435	1436	1437	1438	1439	1440	1441	1442	1443	1444	1445	1446	1447	1448	1449	1450	1451	1452	1453	1454	1455	1456	1457	1458	1459	1460	1461	1462	1463	1464	1465	1466	1467	1468	1469	1470	1471	1472	1473	1474	1475	1476	1477	1478	1479	1480	1481	1482	1483	1484	1485	1486	1487	1488	1489	1490	1491	1
---	---	---	---	---	---	---	---	---	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	---

80

פרוינט בע"מ

טל. 03-5604070

פתרון תשע"ה - מועד ב'

שאלה מס' 1 (40 נק'; מקסימום – 2 עמ')

א. 6 נק' לדעת הרמב"ם מקור תוקפה של ההתחייבות הכספית הוא חוזי: "שדבר זה מתנה היא... שהרי חייב עצמו, כמו שישתעבד הערב...". כשם שהתחייבות לתת מתנה תקפה, וכשם שהתחייבות לערבות תקפה, אף שבשתיים אין תמורה, כך גם – כמותן – התחייבות כספית

ב. 6 נק' (ו) לפי התלמוד הבבלי מקור תוקפה של ההתחייבות הכספית הוא ראייתי. כשם שהודאה מחייבת אדם, כך גם התחייבות כספית. מן הטעם הזה, הבבלי דורש שההתחייבות תעמוד בגדרי הודאה ("אתם עדיי").

6 נק' (II) הרמב"ם מבחין בין המישור התיאורטי-עקרוני לבין המישור הפרקטי-מעשי: תיאורטית, מקור ההתחייבות הוא חוזי, כנ"ל בסעיף א. מעשית, ההתחייבות צריכה לעמוד בפרקטיקה המקובלת של הודאה (באחת משלש הדרכים הבאות): כיצד? האומר לעדים הוו עלי עדים שאני חייב לפלוני מנה (אתם עדיי), או שכתב לו בשטר הריני חייב לך מנה אע"פ שאין שם עדים, או שאמר לו בפני עדים הריני חייב לך מנה בשטר, אע"פ שלא אמר אתם עדי, הואיל ואמר בשטר הרי זה כמי שאמר הוו עלי עדים וחייב לשלם

ג. 10 נק' לדעת רבנו תם מקור תוקפה של ההתחייבות הכספית הוא קנייני או מעין קנייני. המתחייב מקנה את הזכות לה הוא מתחייב, באמצעות "שעבוד". על אף שהתחייבות קניינית לא נדרש מעשה קניין, כשם שהתחייבות לתת מתנה תקפה גם ללא מעשה קניין.

2 נק' על אף שגם הרמב"ם וגם רבנו תם, רואים בהתחייבות למתנה מקור לדבריהם, יש ביניהם הבדל משמעותי: הרמב"ם סבור שהתחייבות זו היא חוזית. לעומתו, רבנו תם סבור שהיא קניינית או מעין-קניינית.

ד. 10 נק' ההתחייבות הכספית המתוארת "אינה אסמכתא", משום שהיא "בלא תנאי כלל". רמב"ם מגדיר אסמכתא כהתחייבות לאקט קנייני שהיא מותנית. הרמב"ם סבור שאסמכתא לוקה בהעדד גמירת-דעת, משום שאין בצידה מעשה קניין ומשום שהיא מותנית. לכן, כאשר ההתחייבות אינה מותנית, היא משקפת החלטיות, יש בה גמירת-דעת, ועל כן היא תקפה.

-

-

שאלה מס' 2 (40 נק'; מקסימום – 2 עמ')

א. 5 נק' תנאים היו סבורים שלהתחייבות יש תוקף כשלעצמה. לעומתם, אליבא דאמוראים להתחייבות אין תוקף כשלעצמה. כלומר: חוזה או התחייבות אין חובה לקיימם מצד עצמם. עם זאת, ניתן לאכוף את קיומם לא בגין ההתחייבות (ומצידו של המתחייב), אלא בגין ההסתמכות של הצד שכנגד. ההסתמכות גורמת (או עלולה לגרום) למובטח - אם לא תתקיים ההתחייבות - נזק, ועל כן הוא זכאי לדרוש את אכיפתה.

ב. 12 נק' עפ"י שלוש המקורות הנ"ל, שהם תנאיים, להתחייבות יש תוקף:

1. לפי התוספתא הנושא ונותן בדברים (=הסכם מכר בדיבור בלבד, ללא מעשה קניין) ומבטל את דבריו אין רוח חכמים נוחה הימנו.

2. החובה "הין צדק" (מידות ומשקלות) משמעה שאדם חייב לצדק את דיבורו, היינו, לקיימו.
3. מעשה ברבי יוחנן בן מתיא שאמר לבנו: צא ושכור לנו פועלים. הלך ופסק להם מזונות. וכשבא אצל אביו אמר לו: בני, אפילו אתה עושה להם כסעודת שלמה בשעתו לא יצאת ידי חובתך עמהם, שהן בני אברהם יצחק ויעקב => התחייבות הבן למזונות תקפה.
- הבבלי מפרש את שלוש המקורות כך שתהיה חובה לקיים את ההתחייבות, אבל לא מצד ההבטחה אלא מצד ההסתמכות:
1. הנושא ונותן בדברים חייב לקיים את דיבורו משום מחוסרי אמנה. כלומר: המובטח נותן במבטיח-במתחייב אמון, ובאופן אחר: מסתמך עליו. אם לא יקיים הבטחתו - יהיה המובטח מחוסר אמנה, דהיינו: הוא נפגע בגין הסתמכותו.
2. חובת "הין צדק" איננה החובה לקיים את ההתחייבות כי אם החובה להימנע מ"אחד בפה ואחד בלב", כלומר: ההימנעות ממצג שווא למסתמך.
3. הפועלים לא סמכו על הבטחת הבן, אלא משהתחילו במלאכתם. תוקפה של התחייבות הבן היא מחמת הסתמכות הפועלים.
- ג. 6 נק' 1. אין חובה לקיים התחייבות. יש להימנע מליצור הסתמכות שווא (אחד בפה ואחד בלב). כלומר: אם פיו וליבו שווים בעת ההתחייבות, אף שהתכוין לקיימה לא ניתן לאכוף את ההתחייבות עליו.
2. בהבטחה למתנה יש להבחין בין מתנה מרובה לבין מתנה מועטת. מתנה מועטת – המובטח מניח שההבטחה תקיפה ומסתמך עליה, ועל כן יש לקיים הבטחה זו. מתנה מרובה – המובטח לוקח בחשבון שיש כאן הגזמה, ועל כן אינו מסתמך. אין חובה לקיים הבטחה זו, אף שניתנה התחייבות, משום שאין כאן הסתמכות.
- ד. 5 נק' הרב פיינשטיין פוסק בתשובה שעקרונית יש לקיים התחייבות בגין ההסתמכות. עם זאת, לדבריו יש "מעלה ומצוה" (חובה דתית ומוסרית) לקיים הבטחה, ואפילו אם לא ניתנה לאחר, אלא רק עלתה בהרהור.
- ה. <אם יובאו דוגמאות נוספות כתוב לי ואבדוק אם הן נכונות עקרונית> 3 נק' * גזלן המוכר קרקע לאחר – על אף שהשטר "ריק" (הקרקע גנובה) – המכירה תקפה, משום שהקונה מסתמך על כך שהגזלן יעשה הכל כדי לשמור על תדמית של סוחר אמין. ההסתמכות מעניקה למכירה את תוקפה.
- 3 נק' * אדם הנוטל מחברו סכום כסף על מנת להשקיעו ביין, ולא עשה כן, מחוייב לפצותו, משום שחברו הסתמך על הבטחתו העסקית של המבטיח.
- ו. <אם יובאו דוגמאות נוספות כתוב לי ואבדוק אם הן נכונות עקרונית> 2 נק' * פועלים שחזרו בהם מהסכם עבודה – חייבים לפצות את המעביד, בגין נזקי הסתמכות.
- 2 נק' * חיובו של ערב לשלם את הערבות – נובע מהסתמכות.
- 2 נק' * שומר חייב לפצות את הבעלים אם אירע נזק לפקדון, משום שהבעלים הסתמכו על הבטחתו לשמור.
- שאלה מס' 3 (20 נק'; מקסימום - עמ' אחד)
- היגד: "בעיית החוזה במשפט העברי עשויה לבוא על פתרונה באמצעות 'בההיא הנאה'. בדרך זו פתר גם התלמוד את בעיית החוזה".

א. כיצד פותר "בההיא הנאה" את בעיית החוזה במשפט העברי? התייחסו בתשובתכם לשתי אפשרויות שונות.

5 נק' (א) אפשרות זו מניחה שהבעיה החוזית היא ערטילאות החוזה.

"בההיא הנאה" היא מעין תמורה, וכך הופכת העיסקה החוזית הערטילאית לעיסקה מעין קניינית וממשית.

5 נק' (ב) אפשרות זו מניחה שהבעיה החוזית היא העדר גמירת הדעת.

"בההיא הנאה" משמשת זרז לגמירת דעת. כך נפתרת בעיית העדר גמירת הדעת שבחוזה.

ב. 5 נק' לכל דוגמא [די בשתי דוגמאות] 1. מתן תוקף להסכם רכישת קרקע בין גנב לרוכש: על אף העדר השטר (השטר שנותן הגנב – חסר תוקף) הנאת האמון שנותן הרוכש בגנב יוצרת גמירת דעת ומאפשרת את תחולת העסקה.

2. הסכם בין הורי החתן והורי הכלה לסכום מסויים לטובת בני הזוג – ההסכם תקף משום שהנאת החיתון ההדדית יוצרת גמירות דעת בשני הצדדים.

3. התחייבות הערב תקפה, מכח הנאת האמון שנותן הנושה בערב (על בסיסה הוא מוכן להלוות).

4. הסכם שיתוף תקף מכח הנאת האמון וההסתמכות של כל שותף על רעהו (בההוא הנאה דקא סמכי להדדי) – ספר העיטור.

פתרון מבחן מועד א תשע"ז

שאלה מספר 1 (מקסימום – 2 עמ'; 40 נק')

א. 3 נק' (1) לדעת רמב"ן החיוב אינו חוזי, אלא הוא מדין הודאה (כהתחייבות). רמב"ן נצמד לגישתו של הבבלי, ושולל את הגישה החוזית מן הטעם שיפורט בסעי' 2.

2 נק' (2) העקרון עליו מתבסס רמב"ן הוא שלילת התופעה החוזית, משום שאדם אינו יכול להשתעבד בדברים בלבד.

8 נק' - 4 נק' לכל הוכחה ההוכחות לכך הן: * ערבות – התחייבותו של ערב תקפה רק אם שוכללה באמצעות קנו מידו או בההיא הנאה (שהנושה נותן אמון בערב). ללא אמצעי השכלול הנ"ל, להתחייבות כשלעצמה – אין תוקף.

* הסכם שומרים – התחייבות של שומר המגבירה את אחריותו (מעבר לנדרש עפ"י דין), אינה תקפה כשלעצמה, משום שהיא "דברים" בלבד. להתחייבות השומר יינתן תוקף רק באמצעות בההיא הנאה (שהבעלים נותן אמון בשומר) או באמצעות מעשה קניין (משיכה) שעושה השומר בחפץ נשוא השמירה.

7 נק' (3) הרמב"ן מתמקד בבעיית "דברים". כלומר, שאין בכוח דיבור בלבד, כדי ליצור התחייבות מחייבת. נדרש בנוסף גם אקט קנייני או מעין קנייני (קנו מידו, בההיא הנאה). נראה שלדבריו הבעיה היא הערטילאיות והמופשטות של ההתחייבות החוזית. קושי זה שבהתחייבות החוזית, שונה מהקושי שעליו מצביע ליפשיץ. עפ"י ליפשיץ, הדיבור הוא **יצירתי** (ולא רק אמצעי תקשורת), והוא כוח אלוהי שנמסר לאדם. כוח כזה צריך להיות **ריבוני וחופשי** (בדומה לא-ל), ולכן לא ניתן לאכוף אותו.

ב. 5 נק' רמב"ם סבור שהחיוב בעיקרו הוא חוזי, והתחייבות חוזית מחייבת כשם שהתחייבות לערבות או למתנה מחייבת. עם זאת, הואיל והבבלי מציע שההתחייבות יסודה בהודאה, לדעת רמב"ם, הפרקטיקה של התחייבות חוזית, צריכה להתבסס על פרקטיקה של הודאה (אתם עדיי או שטר).

5 נק' לפי זה, המשותף בין רמב"ם ורמב"ן הוא באימוץ הגישה שבבבלי: חיוב מכוח הודאה. הניגוד הוא בכך שלדעת רמב"ן ההודאה היא הבסיס התיאורטי והעקרוני לחיוב, והיא מהותו של החיוב. לעומת זאת, לדעת רמב"ם הבסיס התיאורטי לחיוב הוא חוזי, וההודאה היא רק המעטפת החיצונית-הפרקטית לחיוב.

ג. 5 נק' המחלוקת בין רמב"ן ורמב"ם היא אכן על שאלת היתכנותה של התופעה החוזית. רמב"ן סבור שהיא לא תיתכן, משום שלא ניתן להשתעבד בדברים, כנ"ל א, 1-2. לעומתו, רמב"ם סבור שהיא תיתכן, כנ"ל, ב.

גם אלבק וגולאק נחלקו במחלוקת דומה. גולאק סבור שהמשפט העברי אינו מכיר, עקרונית, בתופעה החוזית, מחמת הערטילאיות שלה. לעומתו, אלבק סבור שהתופעה החוזית מוכרת, משום שהמשפט העברי מכיר באפשרות להתנות פעולה משפטית, וההתנאה היא חוזה.

5 נק' עם זאת, בין המחלוקות יש הבדל משמעותי. רמב"ן וגולאק אכן נוקטים עמדה דומה. מאידך, עמדתם של רמב"ם ואלבק שונה לחלוטין: רמב"ם מדבר על התחייבות כספית עתידית. זהו אכן חוזה, ולכן הרמב"ם תומך בהיתכנותו של חוזה, כאשר מדובר בהתחייבות כספית. לעומתו, אלבק טוען, משום שהתופעה שאותה הוא מתאר כחוזה אינה "חוזה". התנאה של פעולה משפטית שאינה עתידית – אינה "חוזה". לכן, אלבק תומך בהיתכנות של התנאה, אך לא בהיתכנות של חוזה.

שאלה מספר 2 (מקסימום – עמ' וחצי; 30 נק')

א. 15 נק' - 5 נק' לכל הלכה (1) הנושא ונותן בדברים וחזר בו – אין רוח חכמים נוחה הימנו : הלכה זו שבתוספתא, מתפרשת, לפי פשוטה, כחובת (אתית-דתית) המתחייב לקיים התחייבות בחוזה מכר. הבבלי לא מכיר באינטרס ההבטחה כבסיס להתחייבות, ולכן הוא מבסס את ההתחייבות על הסתמכות. מן הטעם הזה, ההלכה מתפרשת מחדש, והמוקד עובר מן המתחייב (כך בתוספתא) אל המסתמך (בדברי האמוראים). לכן, רב ורבי יוחנן דנים בשאלה האם יש בדברים משום מחוסרי אמנה, כלומר : האם המבטיח ייחשב, מצד המסתמך, מי שלא ניתן לתת בו אמון (מחוסר אמנה), בגין הפרת הבטחתו.

(2) שיהא הן שלך צדק ולא שלך צדק : ההלכה מתפרשת לפי פשוטה כחובה על מתחייב שלא לסטות מהבטחתו (בין אם הן ובין אם לאו) ולקיימה. הבבלי לא מכיר בתקפות ההתחייבות כשלעצמה, ולכן הוא מפרש הלכה זו באופן אחר : שלא ידבר אחד בפה ואחד בלב. גם כאן, המוקד עובר מן ההבטחה אל ההסתמכות. אם המבטיח בפיו, מתכנן בליבו אחרת, הוא פוגע במסתמך.

(3) המתחייב לחברו למתנה – אינו יכול לחזור בו : לפי פשוטה, הלכה זו מתפרשת כחובה על המבטיח לתת מתנה לעמוד בדיבורו, בכל סוג של מתנה. שוב, הבבלי מעביר את מרכז הכובד מן ההבטחה אל ההסתמכות, ולכן הוא קובע שהחובה לקיים את ההתחייבות היא רק במתנה מועטת, שמזמינה הסתמכות. לעומת זאת, מתנה מרובה נחשבת מוגזמת, ולכן אינה יוצרת הסתמכות, ואין חובה לקיים את ההבטחה (המבוססת על הסתמכות).

ב. 15 נק' - 5 נק' לכל דוגמא (הניקוד : רק על 3 דוג') * אמר רב חמא : האי מאן דיהיב זוזי לחבריה למיזבן ליה חמרא, ופשע ולא זבין ליה - משלם ליה כדקא אזיל אפרוותא דזולשפט [= אדם שנתן מכספו לחברו על מנת שיקנה עבורו יין, ופשע ולא קנה לו – חייב לפצותו על מניעת הרווח בעסקה כזו, לפי הרווח המקובל בשווקי היין]. לדעת ריטב"א, חובת הפיצויים היא משום, "שזה הבטיחו שיקח לו, וסמך עליו ונתן לו מעותיו על דעת כן, הרי הוא חייב לשלם לו מה שהפסיד בהבטחתו". חובת הפיצויים היא בגין ההסתמכות, ועל חשבון נזקי ההסתמכות.

* ריטב"א שם : שכירות פועלים – "שחייבין לשלם לבעה"ב מה שמפסיד כשחזרו בהן או שבעה"ב חייב לשלם להם מה שמפסידין, דכיון שסמכו זה על זה נתחייבו זה לזה במה שיפסידו על פיו".

* הרי שמכר לחבירו באלף זוז – ונתן לו מעות מהן מאתים זוז, בזמן שהמוכר חוזר בו – יד לוקח על העליונה : רצה – אומר לו תן לי מעותי, או תן לי קרקע כנגד מעותי. מהיכן מגביהו? מן העידית.

ובריטב"א (קידושין) : שאם המוכר חוזר בו – רצה לוקח נוטל קרקע כנגד מעותיו ומקיים המקח כנגדו ונוטל כשער המקח... רצה – מבטל כל המקח ואומר לו : תן לי מעותי, ואם אין מעות למוכר מגביה לו קרקע כנגד מעותיו מעידית שבנכסיו, שעשאוהו כמזיק מפני שזה הוזק בנכסיו בהבטחתו...

* >ניתן לקבל גם דוג' זו, כדוג' חלופית< שומר חנם שפשע ואירע נזק לפקדון, חייב לפצות את הבעלים, "מפני שסמך עליו בעל הפקדון, והבטיחו שומר לשומרו".

שאלה מספר 3 (מקסימום – עמ' וחצי ; 30 נק')

א. (1) 4 נק' * שיקולי מדיניות (גולאק) : דרישת התנאי הכפול (ושאר דרישות תנאי בני גד ובני ראובן) מקשות על אפשרות ההתנאה, וגורמות לכך שפעולות רצוניות יחולו, בניגוד לרצונו של המתנה (שלא עמד בדרישות הפורמאליות הנ"ל). לכן, נעשה ניסיון לצמצם ככל האפשר את תחולת דרישות אלה.

4 נק' * מבחן מהותי של הרצון (ראב"ד) : בממונות יש לאפשר רצון חופשי וחופש התנאה, ולכן לא ראוי להטיל דרישות נוקשות מידי על ההתנאה. לעומת זאת, בגיטין ובקידושין אדם פועל תחת סערת רגשות, לטוב ולמוטב, ולכן כדי שהפעולות ייעשו מתוך שיקול דעת ומתוך רצון אמיתי, עדיף להטיל דרישות נוקשות על ההתנאה, משום שיש בהן כדי לרסן את האדם, ולגרום לו לפעול ביתר שיקול דעת.

(2) 3 נק' ביחס לספרות התנאים ואמוראים – דרישת התנאי הכפול ושאר דרישות תנאי בני גד ובני ראובן מופיעות בענייני גיטין או קידושין.

4 נק' באשר למקרא: אמנם, מעשה בני גד ובני ראובן הוא סביב ענייני נחלות ומקרקעין, ונראה שמדובר בדניי ממונות. אולם, ראב"ד מסביר שגם כאן אין המדובר בעסקת מקרקעין פרטית אלא בירושת הארץ בצו הא-ל, ולכן יש לראות תחום זה כאיסורא (ובדומה לגיטין ולקידושין) ולא כממונא.

ב. 5 נק' (1) לדעת הרא"ש עצם תופעת התנאי היא אנומאלית. פעולה משפטית, בוודאי במשפט דתי, אמורה לחול באופן אבסולוטי, ללא תלות ברצונו של האדם. לכן, תנאי לא אמור להגביל את הפעולה המשפטית. תופעת התנאי היא אפוא "חידוש" ומעין גזרת הכתוב, ולכן יש להגביל אותה באופן דווקני ונוקשה לדרישות המחוקק ביחס לתנאי (תנאי בני גד ובני ראובן)

(2) 10 נק' - די בשני הסברים לכל הסבר 5 נק' ההסברים שלהלן מניחים שתופעת התנאי היא רציונאלית ונורמאלית, ולכן גם את דרישות בני גד ובני ראובן יש לפרש באופן דומה:

* ראב"ד: תנאי ("אם", להבדיל מ"על מנת") גורם לכך שפעולה משפטית לא תחול בעת שהיא נעשית. הפעולה נדחית, והיא תחול רק לאחר שיתקיים התנאי, ומשם ולהבא. לכן, התנאי אמור להוות בלם ומשקל נגד לפעולה המשפטית. כוח ההתנגדות של התנאי (לפעולה המשפטית) נובע מדרישות תנאי בני גד ובני ראובן: התנאי הכפול, ההן שקודם ללאו, התנאי שקודם למעשה ועוד – דרישות אלה יוצרות תנאי "חזק" המסוגל לבלום את הפעולה המשפטית.

* בעלי התוספות: דרישות בני גד ובני ראובן חלות רק במצבים שבהם לא ברורה כוונת הצדדים, לא במפורש ולא במשתמע. אם כוונת הצדדים ברורה, הולכים אחריה, ולא מתחשבים בדרישות הנוקשות. כשכוונת הצדדים עמומה, הדרישות מסייעות להבהיר אותה.

* ר' שמעון שקופ (דבריו לא מנוגדים לדברי הרא"ש, אבל הם הופכים אותם לרציונאליים): חוקי התורה הם כחוקי טבע (נטורליזם). חוקי הטבע הם דטרמיניסטיים ומוחלטים, ואינם כפופים לרצון האדם. כך גם חוקי התורה. לכן, אין בכוח תנאי של האדם להגביל פעולה משפטית, שלפי חוק התורה אמורה לחול לכנעשתה כדין. האפשרות להגביל את החוק, היא רק באמצעות החוק עצמו. לכן, אם החוק קובע שתנאי חל רק במסגרת תנאי בני גד ובני ראובן – רק כך תנאי יכול לחול.

פתרון מבחן מועד ב' תשע"ז

שאלה מספר 1 (מקסימום – 2 עמ'; 40 נק')

א. היגד זה אינו מדויק. 4 נק' ראשית: פיסקה זו אינה עוסקת בתופעה החוזית בכללה, אלא בהתחייבות כספית. 8 נק' שנית: ביחס להתחייבות כספית הרמב"ם אכן קובע, שעקרונית היא תקפה חוזית, בדומה להסכם ערבות ולהתחייבות לתת מתנה. עם זאת, הרמב"ם דורש, שמעשית ההתחייבות תיעשה בדרך של הודאה (אתם עדיי או תחליף באמצעות הודאה בשטר או הודאה על דבר קיומו של שטר). משמעות הדרישה המעשית, היא שלא ניתן לבסס את ההתחייבות הכספית על התופעה החוזית כמות שהיא.

ב. 6 נק' ההכרה העקרונית בחוזה מבוססת על עמדת הרי"ף, שרבים מפסקיו של הרמב"ם מבוססים על דבריו. הדרישה המעשית מקורה בתלמוד הבבלי, שנותן תוקף להתחייבות הכספית כהודאה, באמצעות אתם עדיי או תחליפיו.

ג. 2 נק' אלבק גורס שלפי ההלכה התלמודית לכל חוזה יש תוקף כמות שהוא, משום שההלכה מכירה באפשרות ההתנאה (המתנה על מה שכתוב בתורה - בדבר שבממון תנאו קיים) והתנאה משמעה חוזה. דברי הרמב"ם אינם תומכים בעמדתו של אלבק משני טעמים: 2 נק' האחד – הרמב"ם מתייחס רק

להתחייבות כספית, ולא לתופעה החוזית בכללה. 4 נק' והשני – הרמב"ם מדבר על התחייבות עתידית. לעומתו, אלבק אינו מדבר על חוזה כהתחייבות עתידית, אלא על התנאה של פעולה משפטית שנעשית עתה.

ד. 2 נק' עמדת הרמב"ם בשתי הסוגיות תואמת את פסיקתו בפיסקה הנ"ל.

6 נק' קניין דברים – הרמב"ם קובע שקניין יכול לחול רק על מושא פיזי וממשי, ולכן אינו חל על התחייבות לביצוע פעולה (שותפות באומנות, שותפות עיסקית או חלוקת מקרקעין). פסק הרמב"ם לעניין התחייבות כספית אינו סותר את הפסיקה הנ"ל, משום שמושא ההתחייבות הכספית הוא פיזי וממשי.

6 נק' אסמכתא – הרמב"ם סבור שאסמכתא משמעה התחייבות עתידית מותנית למכר. להתחייבות כזו אין תוקף, על אף שהיא כספית, משום שהיא מותנית. התליית ההתחייבות מעידה על העדר גמירת דעת מצד המתחייב. גם פסיקה זו תואמת את פסק הרמב"ם הנ"ל העוסק בהתחייבות כספית שאינה מותנית, כדבריו בתחילת הפסק: המחייב עצמו בממון לאחר בלא תנאי כלל.

שאלה מספר 2 (מקסימום - 2 עמ' ; 35 נק')

א. 5 נק' מכר כפוי תקף משום שבכל מקרה אדם אינו נפרד מנכסיו מתוך בחירה חופשית, אלא מתוך אילוץ. כלומר: המצב הטבעי של מכר אינו מצב של בחירה חופשית.

6 נק' התשובה האחרונה נותרה למסקנה. שתי התשובות הראשונות: א. לעולם אדם מוכר מתוך אונס, ובכל זאת נתנו תוקף למכירתו. ב. בדיני קרבנות נקבע גדר ביניים בין כפייה לרצון: כופין אותו עד שיאמר רוצה אני.

ב. 12 נק' (4 נק' לכל פריט)

שדה סתם / זו – כאשר ההסכם אינו על שדה מסויימת, עצם הבחירה בשדה היא עדות לגמירת דעת. הרצה מעותי – הרצאת המעות דורשת רצון והכרעה, ומשקפת גמירת דעת. היה לו להשתמש – אם הנסיבות איפשרו להתחמק מן המכר, ובכל זאת לא התחמק – זו הוכחה לרצון.

5 נק' ג. דרישת גמירת הדעת היא יחסית ונמוכה, ורף הרצון אינו גבוה במיוחד. די בביטוי מסוים ומוגבל של רצון, כדי להכיר במכר.

7 נק' ד. לפי תשובת חמדת שלמה, לא יינתן תוקף לחוזה כפוי. במכר – ישנם אותות לרצון (הרצאת המעות וכיו"ב), ולכן ניתן לומר שנעשה ברצון. בחוזה קשה למצוא אותות כאלו, ועל כן יש להניח שהיו כאן כפייה ואונס.

שאלה מספר 3 (מקסימום - עמ' אחד ; 25 נק')

א. 9 נק' רב [אמוראים מוקדמים] סבר שבהסכם בין הורים לטובת ילדיהם הנישאים (שטרי פסיקתא) נוצרת זכות קניינית (דברים הנקנים באמירה) לטובת הילדים בגין ההבטחה, אף שאין תמורה. לכן, הזכות הקניינית נוצרת גם בביתו בוגרת וגם בבנו, אף שהאב אינו מקבל כל תמורה שהיא.

רבא [אמוראים מאוחרים] דורש תמורה (כדי לאפשר תוצאה קניינית), ולכן מגביל את הלכת רב הנ"ל לביתו נערה, ולא לביתו בוגרת.

ב. 8 נק' בין הפרשנים והחוקרים נחלקו הדעות, כיצד יש לפרש את "ההיא הנאה".

לפי דעה אחת "בההיא הנאה" היא תמורה, ונדרשת תמורה כדי לאפשר חוזה.

רבנו חננאל, אוצר הגאונים, קידושין ז, א, עמ' 9 וההיא הנאה מיחשבא לה ככלי דיהביה הקונה למקנה, וקנה בו בתורת חליפין... ; אשר גולאק, תולדות המשפט בישראל בתקופת התלמוד א, החיוב ושעבודיו, ירושלים תרצ"ט, עמ' 4... טובת הנאה המגיעה לזה שמתחייב, שגם היא משמשת **מעין נתינת חפץ** (ההדגשה במקור) ממשי ; אשר גולאק, יסודי המשפט העברי ב, ת"א תשכ"ז, עמ' 37 : ...היסוד העיקרי בהעמדת החיובים... מתן שווי של תגמול... וטובת הנאה זו יש לה ערך השווי, והיא כנתינה של תגמול כנגד החיוב.

<אין הכרח להזכיר את השמות אלא רק את הרעיון הכללי. כך גם בהמשך התשובה>

לפי דעה אחרת, בההיא הנאה אינה תמורה אלא זרז לגמירת דעת, וע"י כך היא משכללת את החוזה.

רשב"א בחידושו, קידושין ז, א, ד"ה איתמר : ...דאטו באשה ובקרקע הנאה זו כסף ממש היא? הנאה יש כאן, **כסף אין כאן!** אלא כדי לקיים כונת המקנה ודעתו, אנו רואים הנאתו כאלו יש לה ממש, **שיתקיים דעתו עליו**...

רשב"א, שם ו, ב, ד"ה תן מנה : דערב נמי בההיא הנאה דקא מהימן ליה **משתעבד**, ולא מחמת גוף הממון ממש...

שו"ת הרשב"א, חלק ב, קנח : כל עצמו של ערב אינו משועבד למלוה, אלא משום שעל אמונתו הלוהו, ומשום שהימניה **גמר ומשעבד נפשיה**...

חיים סולוביצ'יק, "ערב בריבית", ציון לו (תשל"ב), עמ' 10, הע' 32

לא ברור כלל באם ההלכה של "ההיא הנאה גמר ומשעבד נפשיה" נובעת מקנין כסף שהרי התחייבות מטעם קנין כסף לא ידועה לנו בהלכה, שמי שהוא יתחייב על-ידי קבלת שווה פרוטה, חידוש הוא.

ג. 8 נק' לדעת פוסקי צרפת ואשכנז הסכם שיתוף מבוסס על דרישת תמורה – "בההיא הנאה" שהשותפים סומכים זה על זה ומצייתים זה לזה, הם מתחייבים זה לזה בהסכם השיתוף.

פוסקי ספרד – ובראשם הרמב"ם – חולקים. לדעתם, הסכם שיתוף מבוסס על קניין של ממש. כל שותף זוכה באמצעות מעשה קניין של ממש, בחלק מנכס השותפות. השיתוף מבוסס אפוא על זכות קניינית ולא חוזית, ועל כן לא נדרשת תמורה.

פתרון תשע"ה – מועד א'

שאלה מס' 1 (40 נק') ; מקסימום – 2 עמ')

1. 2 נק' בנוסחת "על מנת" הפעולה המשפטית (המעשה) חלה מעיקרה, בכפוף לקיום התנאי לבסוף (ראה להלן, סעיף 2).

הווה אומר: בנוסחה זו המעשה חזק מן התנאי. לפי זה, דווקא ב"על מנת" היה מקום להחיל את משפטי התנאים המחלישים את התנאי, וממילא מעצימים את המעשה. קיים קושי, אפוא, בהלכה הקובעת שמשפטי התנאים חלים דווקא ב"אם", ואינם חלים ב"על מנת".

3 נק' הפתרון לקושי זה, לפי ראב"ד, הוא שתפקיד משפטי התנאים הוא לחזק את התנאי כשהוא עומד כנגד המעשה. בנוסחת "אם" המעשה אינו חל מעיקרה, אלא הוא נדחה, ומשפטי התנאים הם שעומדים כנגדו ודוחים אותו. לעומת זאת, בנוסחת "על מנת", הואיל והמעשה חל מעיקרו, אין צורך במשפטי התנאים, משום שאין התנאי עומד כנגד המעשה.

2. 5 נק' נוסחת "אם" קושרת קשר של תלות בין הפעולה המשפטית לבין התנאי. לעומתה, בנוסחת "על מנת" הקשר בין הפעולה המשפטית לבין התנאי הוא קשר של תכלית. הווה אומר: ב"על מנת" המעשה אינו תלוי בתנאי, ולכן הוא חל מיד – "מעכשיו". כלומר: לאחר התקיים התנאי יחול המעשה רטרואקטיבית. לעומת זאת, בנוסחת "אם" המעשה חל רק מעת התקיים התנאי.

הנפקות בין שתי הנוסחאות במקרה של גט על תנאי: במקרה שבו בין מסירת הגט לבין קיום התנאי, הגט נשרף או אבד – בנוסחת "אם" הגט טרם חל, ולכן יהיה צורך למסור גט שנית. בנוסחת "על מנת" הגט חל מעיקרו, ועל כן, לא יהיה צורך במסירה נוספת של הגט.

3 נק' לפי הדברים האלה, ולפי האמור בסעיף הקודם אם דרישת התנאי הכפול (ומשפטי התנאים בכלל) נועדה לבלום את הפעולה המשפטית ולדחות את תחולתה, הרי שיש מקום לדרישה כזו רק בנוסחת "אם". אין מקום לדרישה זו (ולמשפטי התנאים בכלל) בנוסחת "על מנת", משום שאינה מעכבת ודוחה את הפעולה המשפטית.

3. א. הגבלת משפטי התנאים לגיטין ולקידושין בלבד עשויה לנבוע מן השיקולים הבאים:

3 נק' טקסטואלית – הדיון במשפטי התנאים, הן בספרות התנאים (משנה ותוספתא) והן בספרות האמוראים, סובב סביב הלכות מגיטין ומקידושין בלבד (לרבות חליצה ויבום).

4 נק' מדיניות – משפטי התנאים יוצרים קושי פרקטי משמעותי, משום שהם גורמים לביטול תניות, אף שהאדם רוצה בהן, כך שפעולות משפטיות יהיו תקפות, בניגוד לרצונו של אדם. אחת הדרכים להתמודד עם הקושי הפרקטי היא לצמצם את מרחב התחולה של משפטי התנאים, למסגרת מוגבלת כמו גיטין וקידושין.

5 נק' שיקולים עקרוניים – ראב"ד: "וטעם גדול יש לדבר ואיך יתכן דזה מוכר קרקע או נותנו ואומר איני נותנו או מוכר א"כ יעשה לי כך וכך ונוציא אותו מידו ולא עשה בו מה שהתנה עליו: אבל גיטין וקידושין אומדן דעתא הוא, מכיון שנתן דעתו לגרש או לקדש אינו אלא כמפליג בדברים וקירוב הדעת וריחוק הדעת אין תנאי מועיל בו לרחק ולקרב, א"כ חזקו בכפילו ובכל העניינים שנתפרשו בו, כי כולם חזקו התנאי הם".

מצד אחד, תחום הממונות תלוי ברצונו של אדם, ולכן לא סביר לכפות על אדם עסקה בניגוד לרצונו, מחמת דרישות פורמאליות של משפטי התנאים. מצד אחר, גיטין וקידושין הוא תחום שמעורבות בו רגשות וכתוצאה מכך אדם אינו בורר את מילותיו ומפליג בדברים. משפטי התנאים מחייבים הפעלת שיקול-דעת, ובדרך זו ההתחייבות ותנאיה נעשים באופן שהוא יותר מבוקר ורציונאלי.

ב. 3 נק' הרמב"ם אכן קובע, שמשפטי התנאים חלים גם בדיני ממונות, משום שזו המסגרת המשפטית של מעשה בני גד ובני ראובן ("שכפילת התנאי עם שאר הארבעה דברים מתנאי בני גד ובני ראובן למדו אותן חכמים... ותנאי זה לא היה לא בגיטין ולא בקידושין").

4 נק' ראב"ד חולק וסבור שמשפטי התנאים מוגבלים לגיטין ולקידושין בלבד: "ונחלת בני גד ובני ראובן - לא היתה מוחזקת ביד ישראל ואינו דומה לקרקע המוחזק לו לאדם מירושתו או ממקחו".

כאמור, קיים קושי להחיל את משפטי התנאים בדיני ממונות, משום שלא סביר שנוציא מאדם ממון, בניגוד לרצונו, מחמת דרישות פורמאליות, הנוגעות לצורת התנאי.

מבחינה זו, מעשה בני גד ובני ראובן – אין בו הוצאת ממון מחזקת אחר. עבר הירדן המזרחי, שניתן לבני גד ולבני ראובן, אינו מצוי בחזקת ישראל. זו נחלת ה', והיא נמסרת לבני גד ולבני ראובן מידי שמים. מבחינה זו, מעשה בני גד ובני ראובן, דומה יותר לתחום איסור והיתר (בין אדם למקום) מאשר לממון.

4. 4 נק' א. לדעת בעלי התוספות, כאשר כוונת הצדדים ברורה לגמרי (אומדנא) או כשהיא מסתברת על בסיס אינדיקציות שונות ("גילוי מילתא"), הולכים אחר הכוונה, ואין להתייחס למשפטי התנאים. רק כאשר כוונת הצדדים אינה ברורה, יחולו משפטי התנאים. בדרך זו, לא תיווצר סתירה בין כוונת הצדדים לבין משפטי התנאים.

4 נק' ב. לדעת אלבק, משפטי התנאים הם שיקוף מלא של הנוהג המקובל של בני-אדם להתנות. לכן, לא ייתכן שמשפטי התנאים יעמדו בסתירה לרצונם של בני-אדם.

ברכיהו ליפשיץ משיג על אלבק. לדבריו, הרוח הנושבת מתנאי בני גד ובני ראובן, היא קפדנית, פורמאלית ונוקשה, ואינה מכוונת לרצונם ולמנהגם של בני-אדם.

שאלה מס' 2 (35 נק'); מקסימום – 2 עמ')

א. 2 נק' לדעת אב"י מעשה הבא בעבירה – תקף, ולדעת רבא הוא בטל. ברקע המחלוקת תפיסות עונשיות שונות:

3 נק' אב"י סבור שמטרת הענישה היא תיקון של העבירה. לכן, רק אם מעשה העבירה תקף, נוצר קלקול הדורש תיקון, ונדרשת ענישה. מכאן למד אב"י, שאם לוקה על העבירה, מסתבר שמעשה העבירה – תקף.

3 נק' לעומת זאת, לדעת רבא, אדם לוקה משום שעבר עבירה, ללא קשר לתוצאותיה. רבא סבור, שמטרת הענישה היא הרתעה, ומטרה זו קיימת גם אם מעשה העבירה אינו תקף.

ב. 2 נק' I. דעתו של רבא, שמעשה הבא בעבירה אינו תקף, אינה עולה בקנה אחד עם ההלכה הרווחת הגורסת שחובה פסול – תקף. להלן דוגמאות להלכה הרווחת:

3 נק' א. חייב בהלוואת ריבית פורע את חובו (והריבית) באמצעות עיסקה עם הנושה. הנושה מוכר לו ממכר במחיר יקר מכפי שוויו, וכך משתלמת הריבית. בנוסף, החייב נותן לנושה גם גלימה. לדעת רבא, מוציאים את הגלימה מידי הנושה, משום שהבריות מרננות אחריו על כך שהוא לבוש בבגד של ריבית.

מכאן, הסיק רב האי גאון שהעסקה עצמה תקפה, על אף היבט הריבית שבה, דהיינו: חובה המכר הפסול – תקף.

3 נק' ב. אסור למכור בשבת, ומכל מקום, מכר שנעשה בשבת – תקף. כך עולה מן הרי"ף. כך ניתן להסיק גם מן התלמוד, ממנו משמע שאפילו מִכָּר בשבת הכרוך בחילול שבת, שעונשו מוות, עשוי להיות תקף.

3 II. נק' לפי דרך אחת, מעשה שאי חוקיותו היא מהותית ושורשית – בטל, ומעשה שאי חוקיותו היא תלוית נסיבות בלבד – תקף. לכן, המרת בהמה שהוקדשה – אינה תקפה, משום שההמרה אסורה מכל וכל, ואי החוקיות היא מהותית. לעומת זאת, מכר בשבת אין בו פגם כשלעצמו, אלא בשל כך שנעשה בשבת. אי החוקיות כאן היא נסיבתית, ולא מהותית, ועל כן המכר חל.

3 נק' לפי דרך אחרת, מעשה לא חוקי בטל, כאשר ניתן להשיג תיקון של אי החוקיות באמצעות הביטול. כאשר הקלקול הוא עובדה קבועה שלא ניתן לתקנה – המעשה הבלתי-חוקי יהיה תקף. כשמכר נעשה בתנאים של חילול שבת, הקלקול [חילול השבת] – לא ניתן לתיקון, ועל כן המכר תקף. לעומת זאת, בהמרת בהמת הקדש, אם ייקבע שההמרה לא חלה, בכך מתוקן המעוות.

3 נק' ההבדל העקרוני בין הדרכים הוא בתפיסתם את מטרת המשפט: הדרך הראשונה מניחה שהמשפט הוא דאונטולוגי, ועל כן, העניין המרכזי הוא מידת הפגיעה בערכי המשפט. ככל שמידת הפגיעה גדולה וקשה – יש מקום לביטולה של הפעולה המשפטית.

לעומת זאת, לפי הדרך השנייה המשפט הוא תועלת, ועל כן, פעולה משפטית תתבטל רק אם תהיה תועלת בכך.

ג. 3 נק' התלמוד בראש השנה מספר על חוזה שנכרת בין הצדוקים לבין אדם מישראל, שתכליתו שאותו ישראל יעיד עדות שקר (על החודש). חוזה זה נגוע בעבירה, ועל כן הוא פסול. הלה החליט שלא להעיד, ובכל זאת, חכמים הותירו בידיו את התמורה שקיבל כדי להעיד את אותה עדות (שקר). למעשה, בדרך זו, נתקיים החוזה, אף שהיה מקום לבטלו (חוזה לעדות שקר פגום באי חוקיות מהותית, וביטול החוזה אינו מתקן את עדות השקר אם הועדה – ראה הני"ל בסעיף התשובה הקודם).

4 נק' בין האחרונים יש מחלוקת, לגבי המסקנה שניתן להסיק ממעשה זה לעניין אכיפה של חוזה פסול. לדעת שו"ת אדני פז, קיום החוזה (הפטור מהשבת התמורה) הוא עקרוני, ומלמד על כך שחוזה פסול ניתן לקיום ולאכיפה. לדעת שו"ת שבות יעקב, קיום החוזה (הפטור מהשבת התמורה) נובע משיקולי מדיניות, המיוחדים לנסיבות המקרה: צעד זה נועד לפגוע בצדוקים בגין השתייכותם הכיתתית, ולחלופין, בגין התנגדותם ללוח השנה של הפרושים. מכל מקום, לולא שיקולי המדיניות, היה מקום שלא לאכוף את החוזה ולחייב את השבת התמורה.

3 נק' ביחס להלכה הרווחת – תשובת אדני פז תואמת את ההלכה הרווחת: החוזה הפסול תקף, ולכן יש לאכוף, דהיינו, להותיר את התמורה בידי העד. לעומת זאת, תשובת שבות יעקב גורסת שלולא שיקולי המדיניות היה מקום להתייחס אל החוזה כבטל, ובשל כך, לחייב את השבת התמורה.

שאלה מס' 3 (25 נק'); מקסימום – עמ' וחצי)

א. 5 I. נק' לפי הלכת התנאים לחוזה ככלל יש תוקף. חוזה מכר הוא בעייתי משום שבמכר נדרש מעשה קניין, וחוזה אינו עונה על דרישה זו. עם זאת, לפי התנאים, יש חובה אתית או דתית לקיים את חוזה המכר

(שיהא הן שלך צדק ולאן שלך צדק; הנושא ונותן בדברים אם אינו מקיים את דיבורו – אין רוח חכמים נוחה הימנו).

5 נק' לפי הלכת האמוראים מעמדו של חוזה המכר שנוי במחלוקת: לדעת ר' יוחנן יש לקיים את החוזה, ודברים יש בהם משום מחוסרי אמנה. לפי הפירוש המקובל, זו דרישה המופנית למבטיח שעליו לעמוד בדיבורו. לפי הפירוש שהוצע בקורס, המבטיח מחויב להבטחתו בגין ההסתמכות של המובטח.

רב חולק על כך. לדעתו, דברים אין בהם משום מחוסרי אמנה, ולכן לא חלה חובה לקיים את החוזה, גם לא בגין ההסתמכות של המובטח.

סיכום: לפי התנאים חלה חובה דתית או אתית לקיים חוזה מכר, בגין ההבטחה (קדושת החוזה). לפי האמוראים, יש מחלוקת אם חלה חובה לקיים את החוזה. מכל מקום, גם אם חלה חובה כזו, מקורה בהסתמכותו של המובטח, ולא בהבטחתו של הבטיח.

II. ההבדל הנ"ל שבין תנאים לבין אמוראים מתבטא בפרשנותם לכמה מקורות:

4 נק' * שיהא הן שלך צדק – מתפרש ע"י תנאים כחובה לקיים הבטחה למכר. האמוראים חולקים ומפרשים שלא יהא אחד בפה ואחד בלב, אולם אין חובה עצמאית לקיים הבטחה למכר.

4 נק' * לפי הלכת התנאים, הנושא ונותן בדברים, אם אינו מקיים את דיבורו אין רוח חכמים נוחה הימנו (אינטרס ההבטחה). לפי הלכת האמוראים מוסבת ההלכה לגדרי מחוסר אמנה, שמשמעם מחויבות בגין ההסתמכותו (האמנות) של המובטח.

ב. 4 נק' I. ההבחנה בין מכר כפוי לבין חוזה מכר כפוי: מכר כפוי תקף, משום שבמהלך המכר ישנם אותות רצון והסכמה מצידו של המוכר להעביר את הממכר לרשות הקונה. ייתכנו כמה אותות כאלו: נטילת המעות, ההחלטה למכור שדה מסוימת אחת מבין כמה שדות סתמיים, ועוד. לעומת זאת, חוזה מכר כפוי אינו תקף, משום שלא מתקיימים בו אותות רצון מצד המוכר להוצאת הממכר מרשותו, שכן בחוזה העברת הממכר תבוצע רק בעתיד.

3 נק' II. מהבחנה זו ניתן ללמוד שבמכר, ובקניין בכלל, הדרישה הבסיסית היא לאקט קנייני פיזי-ריאלי-עכשוי. דרישה זו מתמלאת במכר עצמו, אך אינה מתמלאת בחוזה המכר, המתייחס להתחייבות עתידית, ולאקט קנייני שיבוצע בעתיד.

פתרון תשע"ה - מועד ב'

שאלה מס' 1 (40 נק'; מקסימום – 2 עמ')

א. 6 נק' לדעת הרמב"ם מקור תוקפה של ההתחייבות הכספית הוא חו"ז: "שדבר זה מתנה היא... שהרי חייב עצמו, כמו שישתעבד הערב...". כשם שהתחייבות לתת מתנה תקפה, וכשם שהתחייבות לערבות תקפה, אף שבשתייהן אין תמורה, כך גם – כמותן – התחייבות כספית.

ב. 6 נק' (I) לפי התלמוד הבבלי מקור תוקפה של ההתחייבות הכספית הוא ראייתו. כשם שהודאה מחייבת אדם, כך גם התחייבות כספית. מן הטעם הזה, הבבלי דורש שההתחייבות תעמוד בגדרי הודאה ("אתם עדיין").

6 נק' (II) הרמב"ם מבחין בין המישור התיאורטי-עקרוני לבין המישור הפרקטי-מעשי: תיאורטית, מקור ההתחייבות הוא חו"ז, כנ"ל בסעיף א. מעשית, ההתחייבות צריכה לעמוד בפרקטיקה המקובלת של הודאה (באחת משלש הדרכים הבאות): כיצד? האומר לעדים הוו עלי עדים שאני חייב לפלוני מנה (אתם עדיין), או שכתב לו בשטר הריני חייב לך מנה אע"פ שאין שם עדים, או שאמר לו בפני עדים הריני חייב לך מנה בשטר, אע"פ שלא אמר אתם עדי, הואיל ואמר בשטר הרי זה כמי שאמר הוו עלי עדים וחייב לשלם.

ג. 10 נק' לדעת רבנו תם מקור תוקפה של ההתחייבות הכספית הוא קנייני או מעין קנייני. המתחייב מקנה את הזכות לה הוא מתחייב, באמצעות "שעבוד". על אף שהתחייבות קניינית לא נדרש מעשה קניין, כשם שהתחייבות לתת מתנה תקפה גם ללא מעשה קניין.

2 נק' על אף שגם הרמב"ם וגם רבנו תם, רואים בהתחייבות למתנה מקור לדבריהם, יש ביניהם הבדל משמעותי: הרמב"ם סבור שהתחייבות זו היא חו"זית. לעומתו, רבנו תם סבור שהיא קניינית או מעין-קניינית.

ד. 10 נק' ההתחייבות הכספית המתוארת "אינה אסמכתא", משום שהיא "בלא תנאי כלל". רמב"ם מגדיר אסמכתא כהתחייבות לאקט קנייני שהיא מותנית. הרמב"ם סבור שאסמכתא לוקה בהעדר גמירת-דעת, משום שאין בצידה מעשה קניין ומשום שהיא מותנית. לכן, כאשר ההתחייבות אינה מותנית, היא משקפת החלטיות, יש בה גמירת-דעת, ועל כן היא תקפה.

שאלה מס' 2 (40 נק'); מקסימום - 2 עמ')

- א. 5 נק' תנאים היו סבורים שלהתחייבות יש תוקף כשלעצמה. לעומתם, אליבא דאמוראים להתחייבות אין תוקף כשלעצמה. כלומר: חוזה או התחייבות אין חובה לקיימם מצד עצמם. עם זאת, ניתן לאכוף את קיומם לא בגין ההתחייבות (ומצידו של המתחייב), אלא בגין ההסתמכות של הצד שכנגד. ההסתמכות גורמת (או עלולה לגרום) למובטח - אם לא תתקיים ההתחייבות - נזק, ועל כן הוא זכאי לדרוש את אכיפתה.
- ב. 12 נק' עפ"י שלוש המקורות הנ"ל, שהם תנאיים, להתחייבות יש תוקף:
1. לפי התוספתא הנושא ונותן בדברים (=הסכם מכר בדיבור בלבד, ללא מעשה קניין) ומבטל את דבריו אין רוח חכמים נוחה הימנו.
 2. החובה "הין צדק" (מידות ומשקלות) משמעה שאדם חייב לצדק את דיבורו, היינו, לקיימו.
 3. מעשה ברבי יוחנן בן מתאי שאמר לבנו: צא ושכור לנו פועלים. הלך ופסק להם מזונות. וכשבא אצל אביו אמר לו: בני, אפילו אתה עושה להם כסעודת שלמה בשעתו לא יצאת ידי חובתך עמהם, שהן בני אברהם יצחק ויעקב => התחייבות הבן למזונות תקפה.
- הבבלי מפרש את שלוש המקורות כך שתהיה חובה לקיים את ההתחייבות, אבל לא מצד ההבטחה אלא מצד ההסתמכות:
1. הנושא ונותן בדברים חייב לקיים את דיבורו משום מחוסרי אמנה. כלומר: המובטח נותן במבטיח-במתחייב אמון, ובאופן אחר: מסתמך עליו. אם לא יקיים הבטחתו - יהיה המובטח מחוסר אמנה, דהיינו: הוא נפגע בגין הסתמכותו.
 2. חובת "הין צדק" איננה החובה לקיים את ההתחייבות כי אם החובה להימנע מ"אחד בפה ואחד בלב", כלומר: ההימנעות ממציג שווא למסתמך.
 3. הפועלים לא סמכו על הבטחת הבן, אלא משהתחילו במלאכתם. תוקפה של התחייבות הבן היא מחמת הסתמכות הפועלים.
- ג. 6 נק' 1. אין חובה לקיים התחייבות. יש להימנע מליצור הסתמכות שווא (אחד בפה ואחד בלב). כלומר: אם פיו וליבו שווים בעת ההתחייבות, אף שהתכוין לקיימה לא ניתן לאכוף את ההתחייבות עליו.
2. בהבטחה למתנה יש להבחין בין מתנה מרובה לבין מתנה מועטת. מתנה מועטת - המובטח מניח שההבטחה תקויים ומסתמך עליה, ועל כן יש לקיים הבטחה זו. מתנה מרובה - המובטח לוקח בחשבון שיש כאן הגזמה, ועל כן אינו מסתמך. אין חובה לקיים הבטחה זו, אף שניתנה התחייבות, משום שאין כאן הסתמכות.
- ד. 5 נק' הרב פיינשטיין פוסק בתשובה שעקרונית יש לקיים התחייבות בגין ההסתמכות. עם זאת, לדבריו יש "מעלה ומצוה" (חובה דתית ומוסרית) לקיים הבטחה, ואפילו אם לא ניתנה לאחר, אלא רק עלתה בהרהור.
- ה. <אם יובאו דוגמאות נוספות כתוב לי ואבדוק אם הן נכונות עקרונית> 3 נק' * גזלן המוכר קרקע לאחר - על אף שהשטר "ריק" (הקרקע גנובה) - המכירה תקפה, משום שהקונה מסתמך על כך שהגזלן יעשה הכל כדי לשמור על תדמית של סוחר אמין. ההסתמכות מעניקה למכירה את תוקפה.
- 3 נק' * אדם הנוטל מחברו סכום כסף על מנת להשקיעו ביו, ולא עשה כן, מחוייב לפצותו, משום שחברו הסתמך על הבטחתו העסקית של המבטיח.
1. <אם יובאו דוגמאות נוספות כתוב לי ואבדוק אם הן נכונות עקרונית> 2 נק' * פועלים שחזרו בהם מהסכם עבודה - חייבים לפצות את המעביד, בגין נזקי הסתמכות.
 - 2 נק' * חיובו של ערב לשלם את הערבות - נובע מהסתמכות.
 - 2 נק' * שומר חייב לפצות את הבעלים אם אירע נזק לפקדון, משום שהבעלים הסתמכו על הבטחתו לשמור.

שאלה מס' 3 (20 נק'); מקסימום - עמ' אחד)

היגד: "בעיית החוזה במשפט העברי עשויה לבוא על פתרונה באמצעות 'בההיא הנאה'. בדרך זו פתר גם התלמוד את בעיית החוזה".

א. כיצד פותר "בההיא הנאה" את בעיית החוזה במשפט העברי? התייחסו בתשובתכם לשתי אפשרויות שונות.

5 נק' (א) אפשרות זו מניחה שהבעיה החוזית היא ערטילאות החוזה.

"בההיא הנאה" היא מעין תמורה, וכך הופכת העיסקה החוזית הערטילאית לעיסקה מעין קניינית וממשית.

5 נק' (ב) אפשרות זו מניחה שהבעיה החוזית היא העדר גמירת הדעת.

"בההיא הנאה" משמשת זרז לגמירת דעת. כך נפתרת בעיית העדר גמירת הדעת שבחוזה.

ב. 5 נק' לכל דוגמא [די בשתי דוגמאות] 1. מתן תוקף להסכם רכישת קרקע בין גנב לרוכש: על אף העדר השטר (השטר שנותן הגנב – חסר תוקף) הנאת האמון שנותן הרוכש בגנב יוצרת גמירת דעת ומאפשרת את תחולת העסקה.

2. הסכם בין הורי החתן והורי הכלה לסכום מסויים לטובת בני הזוג – ההסכם תקף משום שהנאת החיתון ההדדית יוצרת גמירות דעת בשני הצדדים.

3. התחייבות הערב תקפה, מכח הנאת האמון שנותן הנושה בערב (על בסיסה הוא מוכן להלוות).

4. הסכם שיתוף תקף מכח הנאת האמון וההסתמכות של כל שותף על רעהו (בההוא הנאה דקא סמכי להדדי) – ספר העיטור.

שאלה מספר 1 (מקסימום - 2 עמ'; 35 נק')

שלום אלבק גורס שהמשפט התלמודי מכיר בקיומה של התופעה החוזית.

1. א. אלבק מבסס את עמדתו על טיעון ועל ראייה. מהם?
התייחסו בדבריכם גם לאופן בו תופס אלבק את התופעה החוזית.
ב. חוו דעתכם על הטיעון ועל הראיה.
2. התלמודים – הבבלי והירושלמי – מערערים, בלשון מפורשת, על קיומה של התופעה החוזית.
א. הדגימו זאת בשתי דוגמאות. צטטו את מילות הערעור המדויקות בהם משתמשים התלמודים.
ב. כיצד עשוי אלבק (הנ"ל בסע' 1) להתמודד עם דוגמאות אלו?
3. אלבק טוען (בהמשך דבריו), שהמשפט התלמודי אינו מבחין בין זכויות קנייניות לבין זכויות חוזיות.
א. הראו את הקשר בין טענה זו לבין עמדת אלבק אותה הצגתם לעיל (1. א.).
ב. טענתו של אלבק עומדת בסתירה, לכאורה, לדברי התלמוד: "דברים הללו לא ניתנו להיכתב" (דברים הנקנים באמירה). הצביעו על הסתירה.

1. 5 נק' א. אלבק טוען שחווה הוא ביטוי לגמירת דעתם של הצדדים, ולכן כל פעולה משפטית המותנית בתנאי היא, למעשה, פעולה חוזית. הראיה לכך היא היכולת להתנות על מה שכתוב בתורה (בדבר שבממון), שמשמעה, אליבא דאלבק, חופש חוזים.

ב. 5 נק' תפיסת החווה של אלבק מוטעית. חווה אינו רצון או כוונת הצדדים לפעולה משפטית כלשהי. חווה הוא תופעה משפטית עצמאית – אגד של זכויות וחובות – והוא איננו נספח לפעולה משפטית וולונטרית. כך יש לדחות את הטיעון, ואף את הראיה, המתייחסת לתנאי המתנה את הקידושין.

2. א. 5 נק' * לפי דין המשנה, אדם המתחייב לאשתו טרם נישואין, לזון את ביתה חמש שנים – התחייבותו תקפה. הירושלמי מקשה על דין המשנה: "במה הוא מתחייב לה", כלומר: להתחייבות אין תוקף.

5 נק' * לפי דין המשנה ניתן לפרק שיתוף בחצר באמצעות הסכם פירוק שיתוף. הבבלי מקשה על כך: "כי רצו מאי הוי? נהדרו בהו!".

4 נק' ב. אלבק עשוי לטעון שבמקרים אלו לא ברורה גמירת הדעת של הצדדים, אך אין כאן שלילה עקרונית של התופעה החוזית.

3. 5 נק' א. אלבק גורס כך משום שגמירת הדעת היא המפתח הן ליצירת הזכות הקניינית והן ליצירת הזכות החוזית. כמו כן, טיבה של הזכות הוא אחיזה בנכס או בממון, המוכרת כלפי חברו. המכנה המשותף של הזכויות – הקניינית והחוזית – משתלב אפוא בתזה של אלבק ביחס לחווה (לפיה עיקרו של החווה הוא גמירת דעת).

ב. 6 נק' "דברים הללו לא ניתנו ליכתב" – משמע, שההתחייבות בע"פ של הורים לטובת ילדיהם הנישאים היא זכות חוזית-אישית, שתוקפה רק בין הצדדים, ואינה תקפה כנגד צדדים שלישיים. זאת בניגוד להתחייבות כתובה, שהיא מעין-קניינית ותקפה גם כנגד צדדים שלישיים. לכן, אם נעשה התחייבות בע"פ לא ניתן לכותבה, משום שיש בכך מצג מטעה כלפי העולם: כביכול, צורת הכתב מלמדת שההתחייבות תקפה גם כלפי צדדים שלישיים, אולם בפועל ההתחייבות נעשה בע"פ. הווה אומר: יש להבחין בין זכות חוזית לבין סכום קניינית, בניגוד לעמדתו של אלבק.

שאלה מספר 2 (מקסימום - 2 עמ'; 35 נק')

אמר רב פפא: ומודה רבי יוחנן במתנה מועטת, דסמכא דעתייהו (= שסמכה דעתם). הכי נמי מסתברא (= כך גם מסתבר), דאמר רבי אבהו אמר רבי יוחנן: ישראל שאמר לבן לוי: כור מעשר יש לך בידי - בן לוי רשאי לעשותו תרומת מעשר על מקום אחר... (בבא מציעא מט, א)

1. הסבירו את דברי רב פפא (ומודה רבי יוחנן...) ואת ההוכחה להם (הכי נמי מסתברא...).
2. דברי רב פפא מבססים את ההבחנה בין קיום חוזה מכוח הבטחה לבין קיום חוזה מכוח הסתמכות (להלן – ההבחנה).

א. הסבירו את ההבחנה, והראו כיצד דברי רב פפא מבססים אותה.

ב. ההבחנה מבטאת את הפער בין עמדת התנאים לבין עמדת האמוראים ביחס לחוזה.

(I) מהו הגורם לפער זה? (II) הדגימו פער זה באמצעות שתי דוגמאות (מתוך הסוגיה הדנה במכר שנעשה באמצעות חוזה "דברים").

3. ההסתמכות משמשת בתלמוד – כתרופה לפגמים חוזיים. הדגימו זאת בשתי דוגמאות.

4. ריטב"א (ספרד, המאה ה-14) מבסס – בהקשרים שונים – את קיומו של חוזה על הסתמכות. הדגימו זאת בשלש דוגמאות.

1. 6 נק' לדעת רב פפא, למרות שר' יוחנן סבור שאדם אינו יכול לחזור בו מהסכם מכר, בכל זאת, הוא יכול לחזור בו מהסכם מתנה. עם זאת, מודה ר' יוחנן, שאין אדם יכול לחזור בו מהתחייבות למתנה מועטת, משום שמקבל המתנה מסתמך על קבלתה, והסתמכותו מחייבת את המבטיח-הנותן.

ההוכחה לכך היא, שישראל המבטיח ללוי לתת לו מעשר, הלוי רשאי לראות את ההבטחה כעשויה, ועל כן הוא רשאי להפריש לכהן תרומת מעשר, מאותו מעשר מובטח. מתנה זו היא מתנה מועטת, משום שמתנות הכהונה שייכות לכוהנים, ולישראל יש במתנות רק זכות מועטת של טובת הנאה. מכל מקום, מוכח מכאן, שמתנה מועטת יוצרת הסתמכות, וזכות אצל הצד שכנגד, ומכאן זכותו של לוי במתנות.

2. 3 נק' א. מתנה מרובה היא חוזה מכח הבטחה, והמבטיח-הנותן יכול לחזור בו. מתנה מועטת היא חוזה מכח הסתמכות, וכאן המבטיח-הנותן אינו יכול לחזור בו.

ב. 5 נק' (I) התנאים מכירים בחוזה מכח הבטחה. האמוראים אינם מכירים בחוזה, אולם הם מכירים בתוצאות ההסתמכות של החוזה, שהן מעין נזיקות.

האמוראים אינם מכירים בחוזה, משום שלדעתם פעולה משפטית תקפה, רק כאשר היא פיזית וממשית, כמו בקניין. ההתחייבות החוזית היא ערטילאית, ועל כן אינה תקפה.

(II) 3 נק' * לפי ההלכה התנאית אדם מחוייב להתחייבותו בהסכם מכר: הין צדק – שיהא הן שלך ולא שלך צדק. ההלכה האמוראית, מפרשת זאת, כך שלא יהא אחד בפה ואחד בלב, כלומר: אין מחוייבות לעצם ההבטחה, אולם לא ניתן לסטות מן המצג שהוצג לקונה. זו למעשה ההסתמכות.

3 נק' * לפי ההלכה התנאית קיימת מחויבות לחוזה מכר (ללא מעשה קניין), והחוזר בו אין רוח חכמים נוחה הימנו. הדגש הוא על המבטיח. האמוראים מציעים מושג הלכתי אחר: החוזר בו הוא "מחוסר אמנה", כלומר, לא ניתן לתת בו אמון, ולא ניתן להסתמך עליו. הדגש עובר מן המבטיח אל המסתמך.

3 נק' * גזולן המוכר קרקע לאחר – על אף שהשטר "ריק" (הקרקע גנובה) – המכירה תקפה, משום שהקונה מסתמך על כך שהגזולן יעשה הכל כדי לשמור על תדמית של סוחר אמין. ההסתמכות מעניקה למכירה את תוקפה.

3 נק' * אדם הנוטל מחברו סכום כסף על מנת להשקיעו ביין, ולא עשה כן, מחוייב לפצותו, משום שחברו הסתמך על הבטחתו העסקית של המבטיח.

4. 3 נק' * פועלים שחזרו בהם מהסכם עבודה – חייבים לפצות את המעביד, בגין נזקי הסתמכות.

3 נק' * חיובו של ערב לשלם את הערבות – נובע מהסתמכות.

3 נק' * שומר חייב לפצות את הבעלים אם אירע נזק לפקדון, משום שהבעלים הסתמכו על הבטחתו לשמור.

שאלה מספר 3 (מקסימום - 2 עמ'; 30 נק')

וכל האומר על מנת כאומר מעכשיו דמי ואינו צריך לכפול התנאי, כך הורו מקצת הגאונים ולזה דעתי נוטה, ורבותי הורו שאין צריך לכפול התנאי ולהקדים הן ללאו אלא בגיטין ובקידושין בלבד, ואין לדבר זה ראייה (רמב"ם זכיה ומתנה ג, ח).

1. א. מהי המחלוקת בין הרמב"ם לבין רבותיו?

ב. על מה מתבססות טענות הצדדים שבמחלוקת? התייחסו הן לרציונאליים והן למקורות. לצורך

תשובתכם היעזרו בהשגתו של ראב"ד על הרמב"ם.

2. א. מהו הסברו של ר' שמעון שקופ לדרישות הצורניות שבחוזה (תנאי בני גר ובני ראובן)?

ב. האם הסבר זה מתיישב עם שתי הדעות שבמחלוקת (שבסעיף 1.א.)? נמקו.

3. "וכל האומר על מנת כאומר מעכשיו דמי ואינו צריך לכפול התנאי" –

גם הלכה זו שנויה במחלוקת (הדעה החולקת אינה מובאת כאן אלא במקור אחר). מהי המחלוקת ומהם הרציונאלים שבבסיסה?

1. **נק' 3 א.** מחלוקת רמב"ם ורבותיו מתייחסת להיקף תחולת דרישות תנאי בני גד ובני ראובן (תנאי כפול והן קודם ללאו): הרמב"ם סבור שהן חלות גם בדיני ממונות, כמו באיסור והיתר, ורבותיו סבורים שהן חלות רק בגיטין ובקידושין.

ב. **נק' 3** הרציונאל של רבותיו של הרמב"ם הוא שדיני ממונות הם ביסודם וולונטאריים, ולא ייתכן שבשל דרישות פורמאליות נפסול תניות של צדדים, וכך נכפה עליהם עסקאות, בניגוד לרצונם. המקור שהם מסתמכים עליו הוא המשנה, שם מופיעים דיני תנאים, בעיקר בהקשרם של גיטין וקידושין.

נק' 3 רמב"ם מצידו טוען שתנאי בני גד ובני ראובן נאמרו במקורם על נחלתם בא"י, כלומר, בדיני ממונות.

נק' 2 (תשובתם של רבותיו לטענה זו היא שהנחלה ניתנה מאת ה', והתנאים מתייחסים לזכייה זו, שאינה ממונית כבין אדם לחבירו, אלא מעין-איסורית כבין אדם למקום).

נק' 2 מבחינת הרציונאל: רמב"ם סבור שפעולות משפטיות במתחם הדתי, גם הוולונטריות שבהן, אינן תלויות ברצון הצדדים בלבד, אלא גם ברצון המחוקק.

2. א. **נק' 5** ר' שמעון שקופ נוקט גישה נאטוראליסטית, לפיה נורמות משפטיות הן מעין חוקי טבע. לכן, פעולה משפטית הנעשית כדין, תחולתה אוטומאטית כמו בחוקי טבע. ממילא, תניות מצד הצדדים אינן יכולות למנוע תקפותן של פעולות משפטיות, כשם שאינן יכולות לבלום חוקי טבע (אדם אינו יכול לזרוק אבן, ולהתנות את עצם נפילתה או את זמן נפילתה).

התניות יכולות לבלום את הפעולות רק כאשר הן תואמות את רצון המחוקק, שהוא הקובע את תחולתן ה"טבעית" (של הפעולות). מכאן כוחן וחיבותן של הדרישות הצורניות שבחוזה.

ב. **נק' 3** הסברו של ר' שמעון שקופ מתאים יותר לדעת רבותיו של הרמב"ם. התפיסה הנטוראליסטית-הכופה מתאימה יותר לתחום משפטי קוגנטי כמו גיטין וקידושין. קשה להתאים תפיסה כזו לדיני הממונות שהם וולונטאריים.

הרמב"ם עשוי לטעון כנגד זאת, שגם דיני הממונות הדתיים אינם וולונטאריים, אלא תלויים ברצון המחוקק.

3. **נק' 5** לפי דעה אחת (רי"ף ורמב"ם), תניה שמנוסחת ב"על מנת" משוחררת מן הדרישות הפורמאליות של תנאי בני גד ובני ראובן. דהיינו, תניה שאין בה תנאי כפול (או שאר הדרישות) – תקפה, ומתלה את הפעולה המשפטית.

לפי דעה אחרת (רבנו תם) תניה שמנוסחת ב"על מנת" יוצרת תחולה מידית של הפעולה המשפטית ("כל האומר על מנת כאומר מעכשיו"), ולכן התניה בטלה והפעולה המשפטית חלה מיד.

4 נק' ראב"ד מסביר בתשובותיו את הדעה הראשונה כך: תניות המנוסחות ב"אם" דוחות את הפעולה המשפטית עד התקיים התנאי. תניות אלו אמורות לבלום את הפעולה המשפטית, ובלמים חזקים הם תניות העונות על דרישות בני גד ובני ראובן. תניות אלו מדגישות את ההסתייגות מן המעשה ואת הניגוד לו: התנאי צריך להיות כפול, כדי להבהיר מעבר לכל ספק את רצון המתנה; התנאי צריך להיות קודם למעשה, כדי שסיוג והתליית המעשה יהיו בולטים; ההן צריך להיות קודם ללאו, משום שההן מדגיש את החיובי והממשי שבתנאי.

תניות המנוסחות ב"על מנת" אינן מסתייגות מן המעשה, אלא מאפשרות את תחולתו מיד, ומתבקש במקביל גם קיומו של התנאי. בכגון זה אין צורך בבלמים למעשה (החל מיד), ולכן אין מקום לדרישות הפורמאליות של בני גד ובני ראובן. כאן התניות יכולות להיות מנוסחות גם באופן רך.

לפי הדעה השנייה, תניות המנוסחות ב"על מנת" אינן מנוסחות כראוי, ועל כן התניות בטלות, אינן מתלות את הפעולה המשפטית, והפעולה המשפטית חלה מיד.

פתרון תשע"ה - מועד ב'

שאלה מס' 1 (40 נק'; מקסימום – 2 עמ')

א. מה תוקפה של ההתחייבות הכספית לדעת הרמב"ם? 6 נק'

לדעת הרמב"ם מקור תוקפה של ההתחייבות הכספית הוא חוזי: "שדבר זה מתנה היא... שהרי חייב עצמו, כמו שישתעבד הערב..." כשם שהתחייבות לתת מתנה תקפה, וכשם שהתחייבות לערבות תקפה, אף שבשתיהן אין תמורה, כך גם – כמותן – התחייבות כספית

ב. מה תוקפה של ההתחייבות הכספית ע"פ הבבלי? 6 נק' וכיצד דברי הרמב"ם מסתדרים עם הבבלי? 6 נק'

(I) לפי התלמוד הבבלי מקור תוקפה של ההתחייבות הכספית הוא ראייתי. כשם שהודאה מחייבת אדם, כך גם התחייבות כספית. מן הטעם הזה, הבבלי דורש שההתחייבות תעמוד בגדרי הודאה ("אתם עדיי").

(II) הרמב"ם מבחין בין המישור התיאורטי-עקרוני לבין המישור הפרקטי-מעשי: תיאורטית, מקור ההתחייבות הוא חוזי, כנ"ל בסעיף א. מעשית, ההתחייבות צריכה לעמוד בפרקטיקה המקובלת של הודאה (באחת משלש הדרכים הבאות): כיצד? האומר לעדים הוו עלי עדים שאני חייב לפלוני מנה (אתם עדיי), או שכתב לו בשטר הריני חייב לך מנה אע"פ שאין שם עדים, או שאמר לו בפני עדים הריני חייב לך מנה בשטר, אע"פ שלא אמר אתם עדי, הואיל ואמר בשטר הרי זה כמי שאמר הוו עלי עדים וחייב לשלם

ג. מה תוקפה של ההתחייבות הכספית ע"פ רבינו תם? 10 נק'

לדעת רבינו תם מקור תוקפה של ההתחייבות הכספית הוא קנייני או מעין קנייני. המתחייב מקנה את הזכות לה הוא מתחייב, באמצעות "שעבוד". על אף שהתחייבות קניינית לא נדרש מעשה קניין, כשם שהתחייבות לתת מתנה תקפה גם ללא מעשה קניין.

מה ההבדל בין ההתחייבות למתנה ע"פ הרמב"ם להתחייבות למתנה ע"פ רבינו תם? 2 נק'

על אף שגם הרמב"ם וגם רבינו תם, רואים בהתחייבות למתנה מקור לדבריהם, יש ביניהם הבדל משמעותי: הרמב"ם סבור שהתחייבות זו היא חוזית. לעומתו, רבינו תם סבור שהיא קניינית או מעין-קניינית.

ד. משהו קשור לאסמכתא ולגמ"ד- 10 נק'

ההתחייבות הכספית המתוארת "אינה אסמכתא", משום שהיא "בלא תנאי כלל". רמב"ם מגדיר אסמכתא כהתחייבות לאקט קנייני שהיא מותנית. הרמב"ם סבור שאסמכתא לוקה בהעדר גמירת-דעת, משום שאין בצידה מעשה קניין ומשום שהיא מותנית. לכן, כאשר ההתחייבות אינה מותנית, היא משקפת החלטיות, יש בה גמירת-דעת, ועל כן היא תקפה.

שאלה מס' 2 (40 נק'; מקסימום – 2 עמ')

א. ההבדל בין התנאים לאמוראים בתפיסת החוזה- 5 נק'

תנאים היו סבורים שלהתחייבות יש תוקף כשלעצמה. לעומתם, אליבא דאמוראים להתחייבות אין תוקף כשלעצמה. כלומר: חוזה או התחייבות אין חובה לקיים מצד עצמם. עם זאת, ניתן לאכוף את קיומם לא בגין ההתחייבות (ומצידו של המתחייב), אלא בגין ההסתמכות של הצד שכנגד. ההסתמכות גורמת (או עלולה לגרום) למובטח - אם לא תתקיים ההתחייבות - נזק, ועל כן הוא זכאי לדרוש את אכיפתה.

ב. מקורות תנאים המוכיחים שלהתחייבות כספית יש תוקף - 12 נק'

עפ"י שלוש המקורות הנ"ל, שהם תנאים, להתחייבות יש תוקף:

1. לפי התוספתא הנושא ונותן בדברים (=הסכם מכר בדיבור בלבד, ללא מעשה קניין) ומבטל את דבריו אין רוח חכמים נוחה הימנו.
 2. החובה "הין צדק" (מידות ומשקלות) משמעה שאדם חייב לצדק את דיבורו, היינו, לקיימו.
 3. מעשה ברבי יוחנן בן מתיא שאמר לבנו: צא ושכור לנו פועלים. הלך ופסק להם מזונות. וכשבא אצל אביו אמר לו: בני, אפילו אתה עושה להם כסעודת שלמה בשעתו לא יצאת ידי חובתך עמהם, שהן בני אברהם יצחק ויעקב => התחייבות הבן למזונות תקפה.
- הבבלי מפרש את שלוש המקורות כך שתהיה חובה לקיים את ההתחייבות, אבל לא מצד ההבטחה אלא מצד ההסתמכות:
1. הנושא ונותן בדברים חייב לקיים את דיבורו משום מחוסרי אמנה. כלומר: המובטח נותן במבטיח-במתחייב אמון, ובאופן אחר: מסתמך עליו. אם לא יקיים הבטחתו - יהיה המובטח מחוסר אמנה, דהיינו: הוא נפגע בגין הסתמכותו.
 2. חובת "הין צדק" איננה החובה לקיים את ההתחייבות כי אם החובה להימנע מ"אחד בפה ואחד בלב", כלומר: ההימנעות ממצג שווא למסתמך.
 3. הפועלים לא סמכו על הבטחת הבן, אלא משהתחילו במלאכתם. תוקפה של התחייבות הבן היא מחמת הסתמכות הפועלים.
- ג. 6 נק' 1. אין חובה לקיים התחייבות. יש להימנע מליצור הסתמכות שווא (אחד בפה ואחד בלב). כלומר: אם פיו וליבו שווים בעת ההתחייבות, אף שהתכוין לקיימה לא ניתן לאכוף את ההתחייבות עליו.

2. הבחנה בין מתנה מרובה למתנה מועטת-

בהבטחה למתנה יש להבחין בין מתנה מרובה לבין מתנה מועטת. מתנה מועטת – המובטח מניח שההבטחה תקינים ומסתמך עליה, ועל כן יש לקיים הבטחה זו. מתנה מרובה – המובטח לוקח בחשבון שיש כאן הגזמה, ועל כן אינו מסתמך. אין חובה לקיים הבטחה זו, אף שניתנה התחייבות, משום שאין כאן הסתמכות.

ד. 5 נק' הרב פיינשטיין פוסק בתשובה שעקרונית יש לקיים התחייבות בגין ההסתמכות. עם זאת, לדבריו יש "מעלה ומצוה" (חובה דתית ומוסרית) לקיים הבטחה, ואפילו אם לא ניתנה לאחר, אלא רק עלתה בהרהור.

ה. <אם יובאו דוגמאות נוספות כתוב לי ואבדוק אם הן נכונות עקרונית> 3 נק' * גזלן המוכר קרקע לאחר – על אף שהשטר "ריק" (הקרקע גנובה) – המכירה תקפה, משום שהקונה

מסתמך על כך שהגזלן יעשה הכל כדי לשמור על תדמית של סוחר אמין. ההסתמכות מעניקה למכירה את תוקפה.

3 נק' * אדם הנוטל מחברו סכום כסף על מנת להשקיעו ביין, ולא עשה כן, מחוייב לפצותו, משום שחברו הסתמך על הבטחתו העסקית של המבטיח.

ו. <אם יובאו דוגמאות נוספות כתוב לי ואבדוק אם הן נכונות עקרונית> 2 נק' * פועלים שחזרו בהם מהסכם עבודה – חייבים לפצות את המעביד, בגין נזקי הסתמכות.

2 נק' * חיובו של ערב לשלם את הערבות – נובע מהסתמכות.

2 נק' * שומר חייב לפצות את הבעלים אם אירע נזק לפקדון, משום שהבעלים הסתמכו על הבטחתו לשמור.

שאלה מס' 3 (20 נק': מקסימום - עמ' אחד)

היגד: "בעיית החוזה במשפט העברי עשויה לבוא על פתרונה באמצעות 'בההיא הנאה'. בדרך זו פתר גם התלמוד את בעיית החוזה".

א. כיצד פותר "בההיא הנאה" את בעיית החוזה במשפט העברי? התייחסו בתשובתכם לשתי אפשרויות שונות.

5 נק' (א) אפשרות זו מניחה שהבעיה החוזית היא ערטילאות החוזה.

"בההיא הנאה" היא מעין תמורה, וכך הופכת העיסקה החוזית הערטילאית לעיסקה מעין קניינית וממשית.

5 נק' (ב) אפשרות זו מניחה שהבעיה החוזית היא העדר גמירת הדעת.

"בההיא הנאה" משמשת זרז לגמירת דעת. כך נפתרת בעיית העדר גמירת הדעת שבחוזה.

ב. 5 נק' לכל דוגמא [די בשתי דוגמאות] 1. מתן תוקף להסכם רכישת קרקע בין גנב לרוכש: על אף העדר השטר (השטר שנותן הגנב – חסר תוקף) הנאת האמון שנותן הרוכש בגנב יוצרת גמירת דעת ומאפשרת את תחולת העסקה.

2. הסכם בין הורי החתן והורי הכלה לסכום מסויים לטובת בני הזוג – ההסכם תקף משום שהנאת החיתון ההדדית יוצרת גמירות דעת בשני הצדדים.

3. התחייבות הערב תקפה, מכח הנאת האמון שנותן הנושה בערב (על בסיסה הוא מוכן להלוות).

4. הסכם שיתוף תקף מכח הנאת האמון וההסתמכות של כל שותף על רעהו (בההוא הנאה דקא סמכי להדדי) – ספר העיטור.

ועדת המשמעת מזהירה
נבחן המעביד חומר עזר לרעהו
או רמז מילולי ייענש בחומרה

מנדט א' - ר' בארה, תשע"ה (23.3.15) אתיכרסית בר-אילן, הפקולטה למשפטים

דיני חוזים במשפט העברי (01-511-99) / ד"ר יצחק ברנר

הנחיות

- א. הבחינה – בספרים פתוחים, ב. משך הבחינה – שבעים וחמש, ג. ענין על השאלות בתמציתיות ובבהירות, נא לא להוסיף מעבר למספר העמודים הערושה, בהעלאתו.

שאלה מס' 1 (40 נק' מקסימם – 2 עמ')

וכל האומר על מנת כאומר מעכשיו דמי ואינו צריך לכפול התנאי, כך הורו מקצת הגאונים ולזה דעתי נוסה. ורבותי הורו שאין צריך לכפול התנאי ולהקדים הן ללאו אלא בניסין ובקידושין בלבד, ואין לדבר זה ראיה. רמב"ם, הלכות זכיה ומתנת, פרק ג, הלכה ח

וכל האומר על מנת כאומר מעכשיו דמי ואינו צריך לכפול התנאי (רמב"ם, שם)

1. הלכה זו עומדת מול קושי: "דארכבה בין דמעכשיו דמי, הגט קיים והתנאי בטלי" (רמב"ם, הסבירו את הקושי, מהו הפתרון לקושי זה?

2. מרע אין צורך בתנאי כפול, כשנוסחת התנאי היא "על מנת" מהו ההבדל העקרוני בין נוסחת "על מנת" לבין נוסחת "אם"?

ורבותי הורו שאין צריך לכפול התנאי ולהקדים הן ללאו אלא בניסין ובקידושין בלבד, ואין לדבר זה ראיה. (רמב"ם, שם)

3. הסבירו את המחלוקת שבין הרמב"ם לבין רבותיו, התייחסו לנקודות הבאות:

א. מהם הטעמים להגבלת "משפט התנאים" (תנאי כפול; הן קודם ללאו) לגיטין ולקידושין בלבד? התייחסו לשיקולים טקסטואליים, לשיקולי מדיניות ולטעמים עקרוניים (= הבחנות עקרוניות בין גיטין וקידושין לבין תחומי משפט אחרים).

ב. כיצד מסבירים הצדדים למחלוקת זו את דרישת התנאי הכפול במעשה בני גר ובני ראובן (והרי מעשה זה, אינו קשור לגיטין ולקידושין)?

4. יש דברים שאינם צריכין תנאי כפול אלא גלוי מילתא [= גילוי דבר], דאנן סהרי דארעתא דהכי עבדי [= שאנו עדים שעל דעת כך עשה], וגם יש דברים דאפילו גילוי מילתא לא בעי [= שאפילו גילוי דבר אינו נדרש], כגון ההיא דהכותב כל נכסיו לאחרים ושמע שיש לו בן שהמתנה בסלה... לפי שאנו אומדין שלכך היה בדעתו... (תוספות)

א. לפי פסקה זו, מהי תפיסתם של בעלי התוספות את משפט התנאים (= הדרישות הפורמאליות של התנאי, ובעיהן דרישת התנאי הכפול)?

ב. כיצד מסביר אלבק את תפיסתם של בעלי התוספות, ומהו הקושי בהסברו של אלבק?

שאלה מס' 2 (35 נק'; מקסימום - 2 עמ')

אמר אביי: כל מילתא דאמר רחמנא לא חעביד [= כל דבר שאמרה תורה לא תעשה], אם עביר - מהני [= אם עשה - תקף (מועיל)]; דאי סלקא דעתך לא מהני, אמאי לקי? [= שאם עולה על דעתך (ש) אינו מועיל, מדוע לוקה?] רבא אמר: לא מהני מירי [= אינו מועיל כלל], והאי דלקי - משום דעבר אמימרא דרחמנא הוא [= זוהי שלוקה - משום שעבר על דברי התורה].

- א. הסבירו את מחלוקת אביי ורבא (בפסקה הנ"ל). התייחסו גם לתפיסות העונשיות שברקע המחלוקת.
ב. האם דעתו של רבא עולה בקנה אחד עם ההלכה הרווחת, לפיה חוזה פסול הוא חוזה תקף (לחלן - "ההלכה הרווחת")?
ג. הדגימו את ההלכה הרווחת (די בשחי דוגמאות). II. הציעו דרכים שונות, שבאמצעותן ניתן לתאם בין דעת רבא לבין ההלכה הרווחת. עימרו על ההבדל העקרוני שבין הדרכים הללו.
ד. האם חוזה פסול ניתן לאכיפה? האם חשובתכם לשאלה זו תואמת בהכרח את ההלכה הרווחת?

שאלה מס' 3 (25 נק'; מקסימום - עמ' וחצי)

- א. מהו מעמדו של חוזה מכר ("דברים") לפי ההלכה התלמודית? (האם חוזה כזה תקף, ומהו בסיס התקפותו?).
I. בתשובתכם התייחסו להבדל בין הלכת התנאים לבין הלכת האמוראים בשאלה זו.
II. הראו כיצד הבדל זה (שבין תנאים לבין אמוראים) משתקף ביחסם של האמוראים למקורות התנאיים.
ב. ההלכה מבחינה בין מכר כפוי לבין חוזה מכר כפוי.
I. מהי ההבחנה? II. מה ניתן ללמוד מהבחנה זו על הבעייתיות במעמדו הכללי של חוזה המכר (לאו דווקא כפוי)?

חזק פסול - 600
לפי

ועדת המבחן
נבחן המעביר חומר עזר ל...
או רמז מילולי ייענש בחומרה

אוניברסיטת בר-אילן, הפקולטה למשפטים

מרענד א' - ד' באדר, תשע"ה (23.2.15)

דיני חוזים במשפט העברי (99-511-01) / ד"ר יצחק ברנד

הנחיות

- א. הבחינה – בספרים פתוחים. ב. משך הבחינה – שעה וחצי.
ג. ענר על השאלות בתמציתיות ובבהירות. נא לא לחרוג מעבר למכסת העמודים הנדרשת. בהצלחה!

שאלה מס' 1 (40 נק'; מקסימום – 2 עמ')

וכל האומר על מנת כאומר מעכשיו דמי ואינו צריך לכפול התנאי, כך הורו מקצת הגאונים ולזה דעתי נוסה. ורבותי הורו שאין צריך לכפול התנאי ולהקדים הן ללאו אלא בניטין ובקידושין בלבד, ואין לדבר זה ראייה. רמב"ם, הלכות זכיה ומתנה, פרק ג, הלכה ח

וכל האומר על מנת כאומר מעכשיו דמי ואינו צריך לכפול התנאי (רמב"ם, שם)

1. ✓ הלכה זו עומדת מול קושי: "דאדרבה כיון דמעכשיו דמי, הגט קיים והתנאי בטל" (רבנו תם). הסבירו את הקושי. מהו הפתרון לקושי זה?
2. ✓ מדוע אין צורך בתנאי כפול, כשנוסחת התנאי היא "על מנת"? מהו ההבדל העקרוני בין נוסחת "על מנת" לבין נוסחת "אם"?

ורבותי הורו שאין צריך לכפול התנאי ולהקדים הן ללאו אלא בניטין ובקידושין בלבד, ואין לדבר זה ראייה. (רמב"ם, שם)

3. ✓ הסבירו את המחלוקת שבין הרמב"ם לבין רבותיו. התייחסו לנקודות הבאות:
א. ✓ מהם הטעמים להגבלת "משפטי התנאים" (תנאי כפול; הן קודם ללאו) לגיטין ולקידושין בלבד? התייחסו לשיקולים טקסטואליים, לשיקולי מדיניות ולטעמים עקרוניים (= הבחנות עקרוניות בין גיטין ולקידושין לבין תחומי משפט אחרים).
ב. ✓ כיצד מסבירים הצדדים למחלוקת זו את דרישת התנאי הכפול כמעשה בני גד ובני ראובן (והרי מעשה זה, אינו קשור לגיטין ולקידושין)?

4. ✓ יש דברים שאינם צריכין תנאי כפול אלא גלוי מילתא [= גילוי דבר], דאנן סהדי דאדעתא דהכי עבד [= שאנו עדים שעל דעת כך עשה], וגם יש דברים דאפילו גילוי מילתא לא בעי [= שאפילו גילוי דבר אינו נדרש], כגון ההיא דהכותב כל נכסיו לאחרים ושמע שיש לו בן שהמתנה בטלה... לפי שאנו אומדין שלכך היה בדעתו... (תוספות)
א. ✓ לפי פיסקה זו, מהי תפיסתם של בעלי התוספות את משפטי התנאים (= הדרישות הפורמאליות של התנאי, וביניהן דרישת התנאי הכפול)?

ב. כיצד מסביר אלבק את תפיסתם של בעלי התוספות, ומהו הקושי בהסברו של אלבק?

שאלה מס' 2 (35 נק'; מקסימום - 2 עמ')

אמר אב"י: כל מילתא דאמר רחמנא לא תעביד [= כל דבר שאמרה תורה לא תעשה]. אם עביד - מהני [= אם עשה - תקף (מועיל)]; דאי סלקא דעתך לא מהני, אמאי לקי? [= שאם עולה על דעתך (ש) אינו מועיל, מדוע לוקה?] רבא אמר: לא מהני מירי [= אינו מועיל כלל], והאי דלקי - משום דעבר אמימרא דרחמנא הוא [= זה שלוקה - משום שעבר על דברי התורה].

א. הסבירו את מחלוקת אב"י ורבא (בפסקה הנ"ל). התייחסו גם לתפיסות העונשיות שברקע המחלוקת.
ב. האם דעתו של רבא עולה בקנה אחד עם ההלכה הרווחת, לפיה חוזה פסול הוא חוזה תקף (להלן - "ההלכה הרווחת")?

I. הרגימו את ההלכה הרווחת (די בשתי דוגמאות). II. הציעו דרכים שונות, שבאמצעותן ניתן לתאם בין דעת רבא לבין ההלכה הרווחת. עימדו על ההבדל העקרוני שבין הדרכים הללו.
ג. האם חוזה פסול ניתן לאכיפה? האם תשובתכם לשאלה זו תואמת בהכרח את ההלכה הרווחת?

שאלה מס' 3 (25 נק'; מקסימום - עמ' וחצי)

א. מהו מעמדו של חוזה מכר ("דברים") לפי ההלכה התלמודית? (האם חוזה כזה תקף, ומהו בסיס התקפות?)

I. בתשובתכם התייחסו להבדל בין הלכת התנאים לבין הלכת האמוראים בשאלה זו.

II. הראו כיצד הבדל זה (שבין תנאים לבין אמוראים) משתקף ביחסם של האמוראים למקורות התנאיים.

ב. ההלכה מבחינה בין מכר כפוי לבין חוזה מכר כפוי.

I. מהי ההבחנה? II. מה ניתן ללמוד מהבחנה זו על הבעייתיות במעמדו הכללי של חוזה המכר (לאו

דווקא כפוי)?

17

מדור הבחינות

אוניברסיטת בר-אילן

מינהל הסטודנטים

מספר סידורי: 1500328

מס' מח': 17

שנת: תשע"ו סמסטר: 1 מועד: 2 מטלה: 1
קורס: 99 511 01 דיני חוזים במשפט העברי

המחברת נבדקה ביום: _____

הציון: _____

חתימת המרצה: _____

מס' סידורי: _____ מתוך _____ מחברות

הוראות לנבחן

1. הבחינה. תלמיד שעזב את האולם אחרי חלוקת השאלונים או לא מסר את מחברתו עד תום הבחינה או מסר מחברת ריקה - דינו כדין נכשל.
2. קריאת השאלון מותרת רק לאחר קבלת רשות המשיגה.
3. יש לכתוב את התשובות בדיו, בכתב ברור ונקי על עמוד אחד של כל דף. אין לכתוב בשוליים, הכותב טיוטה יקדיש לה את הצד הימני של המחברת ואת ההעתיקה הנקיה יכתוב בצד השמאלי. את הטיוטה יש למחוק בהעברת קו. אסור לתלוש דפים מן המחברת.
4. נבחן שעבר עברת משמעת ו/או אי ציות להוראות הכתובות והנחיות המשיגה/ה יועמד לדין משמעתי.
5. משך זמן הבחינה מצויין בראש השאלון. עם הודעת המשיגה/ה כי תם הזמן, על הנבחן להפסיק את הבחינה, למסור את המחברת עם השאלון ולצאת מאולם הבחינה. מחברת שלא נמסרה בתום ההודעה לא תיבדק.
6. אחזקת מכשיר טלפון סלולרי (אפילו סגור) ברשות הנבחן, מביאה לפסילה מיידי של הקורס.

בהצלחה!

ועדת המשמעת מזהירה!

נבחן שיימצאו ברשותו חומרי עזר

אסורים או ייתפס בהעתקה,

ייענש בחומרה עד כדי

הרחקתו מהאוניברסיטה.

1. עליך להבחן בחדר בו הנך רשום.
2. הנח ליד המשיגה בבחינה את כל חפצך האישיים כגון: תיקים, ספרים, מחברות, מכשירים סלולריים, קלמרים וכו'. השימוש במחשב נייד אסור.
3. אסור להחזיק בהישג יד חומר הקשור לבחינה/לקורס אלא אם הותר הדבר בכתב על ידי המרצה ורק בהתאם למותר.
4. מסור למשיגה/ה על הבחינה תעודת זהות וכרטיס נבחן חתום ותקף לסמסטר בו מתקיימת הבחינה.
5. היציאה לשירותים במהלך הבחינה בהתאם להנחיות המשיגה/ה. נשים בהריון ונבכנים באישור מתאים רשאים לבקש מהמשיגה/ה לצאת. היציאה בליווי המשיגה/ה ובהתאם לנוהל האוניברסיטה.
6. נבחן היוצא ללא רשות מכל סיבה שהיא מחברתו תפסל ותועבר לועדת משמעת.
7. יש להישמע להוראות המשיגה/ה. אין לעזוב את חדר הבחינה ללא קבלת רשות. חל איסור מוחלט לפנות לנבכנים אחרים בכל עניין ודבר. בכל עניין פנה למשיגה/ה.
8. בתחילת הבחינה מלא את פרטיך האישיים ע"ג המחברת. תלמיד שקיבל לידיו שאלון ואין ברצונו להיבחן, חייב להמתין 1/2 שעה בכיתה מתחילת שנה"ל תש"ו סמסטר א' מועד 2

מס' קורס: 99-511-01

מחלקה: 40/3/16 תאריך: 30/3/16

המרצה: סרפ' דיני

מבחן חלק (אם הבחינה בשני חלקים)

הוראות לנבחן בנושא סריקה:

אין לכתוב במחברת בעפרון. יש לכתוב בעט בצבע כחול כהה או שחור בלבד. אין להשתמש בנוזל מחיקה (טיפקס). אין לכתוב בשוליים משני צידי הדף. מחברת בכתב מרושל משפיעה על תוצאות הסריקה.

שם לבל! השוליים יחתכו לפני הסריקה. לכן, חל איסור מוחלט

[illegible][illegible]

(ד) המלך והמלכה - המלך והמלכה (המלך והמלכה) (המלך והמלכה)

צ'מ"ד מ"ק"ו - א"ט"ר, א"ט"ר מ"א - א"ט"ר, א"ט"ר מ"א - א"ט"ר (ק"ל)

(תאג), ולא נאמן עדים אמת. המאמר - תחולק רק עדים אמת. נמוק - (רצונם) -

הנני מודיע לך, ואלה לך המסמכים, כי (הנני מודיע לך, כי)

דרך אנציות הנאי דרויסט ה וא ארטל וולטס ימית קים - כנול רבון הארץ

ישיבת "נחל" (מחנה) (10/10/1987), נחל, נחל, נחל

האור הבין ורבה אהבה, ובהנאץ דאן יך ערר הגעסס האט דאס (173)

ה'תשנ"ב, יום חמישי, כ"ט אלול, תשל"ח, יום ראשון, ט"ז אלול, תשל"ח

אברהם מאמנוסדו, ואבן גלילי וכו'. גמול - אברהם - אברהם

דאס איז דאס גאנצע פארשטאנד, און דאס איז דאס גאנצע פארשטאנד, און דאס איז דאס גאנצע פארשטאנד.

גארה במחן - גמלה - גיר דר' ק' ולא דר' במחן (גני שרדני הולד), וכן ג' ^{במחן}

[illegible]

הערה: ידוע לרוב, גיוסות רבות - אכזבה, אכזבה - דאגות האמות

[illegible]

מסר ע"ע ל' ה'ת"ל 1777 (ה'ת"ל), וז"ל ל' ה'ת"ל 1777 - 770.7

[illegible][illegible][illegible]

דבריה דחיה - הנאי ואחיה דדרימ אינך - הנאי' למח נחל כנזל למחש: דן דח

.....

1

הערות המרצה

הערות המרצה

הערות המרצה

הערות המרצה: ...

[illegible]

הערות המרצה

הערות המרצה

אבל (פטר גורד - רב, חיד פילת הילץ - עזר סדר), חמאוק: ש"ה סמך וזקק -
 אין סלור גמור, כלור עקד לאלת מוצר פמ) (גורד דמאוסין יוצא דובן (1)
 רכיון רינו אדום אין מוק גמאליה באלה רכ (2) זוח רטח בוא נסא חסר חלכה
 וחכא קצין די של אין אדמא זאקויה דו, ש"ה אינו פז - אין חורה כלור עקד
לאלת חוצר פמ - כאן חקרה דמאוסין (וכן רמא, דמאוסין חוצר כמקרא)
 גורד חמאוסין

נא לא לכתוב בתוך השוליים

הערות המרצה

הערות המרצה

הערות המרצה

פרינט בע"מ

טל. 03-5604070

מדור הבחינות

מינהל הסטודנטים

אוניברסיטת בר-אילן

מספר סידורי 3673658

שם לבל! השוליים יחתכו לפני הסריקה. לכן, חל איסור מוחלט

מס' מח': 2

שנת: תשע"ז סמסטר: 1 מועד: 1 מטלה: 1

קורס: 01 511 99 דיני חוזים במשפט העברי

המחברת נבדקה ביום: 28/2/17

הציון: 88

חתימת המרצה: ג'ניס' ג'ניס'

מס' סידורי מתוך מחברות

הוראות לנבחן

1. הבחינה. תלמיד שעזב את האולם אחרי חלוקת השאלונים או לא מסר את מחברתו עד תום הבחינה או מסר מחברת ריקה - דינו כדין נכשל.
2. קריאת השאלון מותרת רק לאחר קבלת רשות המשיג/ה.
3. יש לכתוב את התשובות בדיו, בכתב ברור ונקי על עמוד אחד של כל דף. אין לכתוב בשוליים, הכותב טיפוס יקדיש לה את הצד הימני של המחברת ואת ההעתיקה הנקיה יכתוב בצד השמאלי. את הטיפוס יש למחוק בהעברת קו. אסור לתלוש דפים מן המחברת.
4. נבחן שעבר עברת משמעת ו/או אי ציות להוראות הכתובות והנחיות המשיג/ה יועמד לדין משמעתי.
5. משך זמן הבחינה מצויין בראש השאלון. עם הודעת המשיג/ה כי תם הזמן, על הנבחן להפסיק את הבחינה, למסור את המחברת עם השאלון ולצאת מאולם הבחינה. מחברת שלא נמסרה בתום ההודעה לא תיבדק.
6. אחזקת מכשיר טלפון סלולרי (אפילו סגור) ברשות הנבחן, מביאה לפסילה מיידית של הקורס.

בה/3א

ועדת המשמעת מזהירה!

נבחן שיימצאו ברשותו חומרי עזר

אסורים או ייתפס בהעתיקה,

ייענש בחומרה עד כדי

הרחקתו מהאוניברסיטה.

1. עליך להיבחן בחדר בו הנך רשום.
2. הנך ליד המשיג/ה בבחינה את כל חפציו האישיים כגון: תיקים, ספרים, מחברות, מכשירים סלולריים, קלמרים וכו'. השימוש במחשב נייד אסור.
3. אסור להחזיק בהישג יד חומר הקשור לבחינה/לקורס אלא אם הותר הדבר בכתב על ידי המרצה ורק בהתאם למותר.
4. מסור למשיג/ה על הבחינה תעודת זהות וכרטיס נבחן חתום ותקף לסמסטר בו מתקיימת הבחינה.
5. היציאה לשירותים במהלך הבחינה בהתאם להנחיות המשיג/ה. נשים בהריון ונבחנים כאישור מתאים רשאים לבקש מהמשיג/ה לצאת. היציאה בליווי המשיג/ה ובהתאם לנוהלי האוניברסיטה.
6. נבחן היוצא ללא רשות מכל סיבה שהיא מחברתו תיפסל ותועבר לועדת משמעת.
7. יש להישמע להוראות המשיג/ה. אין לעזוב את חדר הבחינה ללא קבלת רשות. חל איסור מוחלט לפנות לנבחנים אחרים בכל עניין ודבר. בכל עניין פנה למשיג/ה.
8. בתחילת הבחינה מלא את פרטיך האישיים ע"ג המחברת. תלמיד שקיבל לידיו שאלון ואין ברצונו להיבחן, חייב להמתין 1/2 שעה בכיתה מתחילת

שנה"ל תש"ז סמסטר א' מועד א'

מס' קורס 99-511-01

מחלקה מ.ס.מ. תאריך 27.02.17

המרצה ג'ניס' ג'ניס'

מבחן חלק (אם הבחינה בשני חלקים)

הוראות לנבחן בנושא סריקה:

אין לכתוב במחברת בעפרון. יש לכתוב בעט בצבע כחול כהה או שחור בלבד. אין להשתמש בנוזל מחיקה (טיפקס). אין לכתוב בשוליים משני צידי הדף. מחברת בכתב מרושל משפיעה על תוצאות הסריקה.

$$\begin{array}{r} 39.1 \\ 30.2 \\ 19.3 \\ \hline 88 \end{array}$$

מ"ד ... פתרון בחינה חיצונית במשפט העברי.

שאלה מס' 1 (18) - אשת הרמ"ק ארתח"ב, צ"ח נפטר, שמתוק"ל, אבן המסנול, הוכיח אשכנזי וז"ל. דרך. דני. וז"ל.

[illegible]

אכן חייב להיתקן [בגן היה חלוק באופן חלק על הרוב שטחים יחידות קטנים וקטן אף חצי אדמיניסטרטיבי], וצמיח תלמודי
מולד טעם קטן ובעק יורדת הסידור השכונות - חתומה נכס וטעם - לא מספיק אף ש' צריך לחסל זמן שטח

(2) הרמ"ק מבססת דבריו בקצת על חזונו של רש"י שיש להחליט את הדין לפי המצב האובייקטיבי.

התנין הוא הפסח, הרמב"ן מראה כי התח"ס מסביר על שם פסח שמשם התנין [קנו מ'רז] אף והתמוז רב שיען תתחיל

אסוקר או שהתחיל נ"מ בשם שמואל מן המסורת מתנושב אל הח"ס, ד"ר אבא נוספת זהו א משה ספריא ת"א

[illegible]

השקתן של תא מתמסס. תתחמקת מסכסכת מצודית לא נאמנה והבה ע"ה והלא מורה משל צמח ואם התאמרה יש צורך בדני תחמק

⁵ מאן הא יוצא ומפסי את הצורך בארץ חמיני [קט מ'ד]. לפי תורף ממש זכית בארצא הקדומות שהמא' א'.

[illegible]

(3) מהו הקושי של מציאת איש? היחס והתחיקה ותחומיה? איש? פתחא חשניה בזה כי תתחיקו חיצית הינה פתחא חשית.

משנים שפרסור יש סת' צד' וכן רחוקה מרצו' נח המין ארוק' כן רחוקה מרצו' יום יפה וכן ארוך קי' קטנה

7
= תחילת (מסלול הנהגה) ציבוי מקפיד מכל האדם משוחזר מתחומה צמיחה וקטנת ציד גמולו אף אדם (נכס אחר)...

אדם וכן בשנים הראשונות של חייו. אולם, כשהוא מבין את חשיבותו של הלימוד, הוא מתחיל ללמוד באופן שיטתי ומתמיד.

האם התפתח אצלכם אינטרס? מה קושי בהכרח ואיננו תלוי, הקושי לעשות משהו נכון וזהו ההתמדה השיתופית בין חברים.....

כ' הקוש' צמה קמקון ^{הש}ממא אלא שותים מצמס קססר פתונה שנים התמן פגג אה קססר ו תסח'א' ו א'א

[מאורית & מאן, ואלק, ביתוס אפסיטי' כח' אים] פאנצט מ'טע שידוך. מ'טל איבער משה (א' אכאנף ב'ל, א' ב' מ'תת'...

ע"מ. וז"ל: כ' חקוקים ^{שוק} למחמתו כ"מ מחקוקים שצ"עסן, ויקע מחק - שא ע"מ אבול רבנן "אליה" ב"מ חקתה וא"ל

[illegible]

שנים תכנעו אלוהים מיומנותיכם - כי כן יהיה זארוך כל מעלול שבתחילת מצב נפשו ודמיונו

קמקום] אכן הקושי שלום. כ"ח/סמך למדנר מנצרת אשף וניצחני ולא כי מצדד מנקצת שפחאלוקה.

Ⓟ מומחה - מדע המוחות והתחיקה של תפקידם בסם פנחחחים, ניצח? והיו זמורה ותחיקה

הערות המרצה

התאריך: 10.10.2023

השם: ד"ר יעקב יצחק בן-ציון

הנושא: תורת המספרים

הפרק: תורת המספרים

הפרק: תורת המספרים

הפרק: תורת המספרים

הפרק: תורת המספרים

הפרק: תורת המספרים

הפרק: תורת המספרים

הפרק: תורת המספרים

הפרק: תורת המספרים

הפרק: תורת המספרים

הפרק: תורת המספרים

הפרק: תורת המספרים

הפרק: תורת המספרים

הפרק: תורת המספרים

הפרק: תורת המספרים

הפרק: תורת המספרים

הפרק: תורת המספרים

הפרק: תורת המספרים

הפרק: תורת המספרים

הפרק: תורת המספרים

הפרק: תורת המספרים

הפרק: תורת המספרים

הפרק: תורת המספרים

הפרק: תורת המספרים

הפרק: תורת המספרים

הפרק: תורת המספרים

הפרק: תורת המספרים

הפרק: תורת המספרים

הפרק: תורת המספרים

הפרק: תורת המספרים

הפרק: תורת המספרים

הפרק: תורת המספרים

הערות המרצה

הערות המרצה

הערות המרצה

לפי מורה היה לא יצר סע על שאר אני צריכה להתייחס
תאם לניסוח ביתם לחסרה של תנאי כרצונותי או לא אלאניאל תאסיש צוק
להחיל את הכל גם עתה או לא. מחוייב עמתינו (ה)

$\frac{0}{5} \cdot 2$. הסוג של המרחב : n

הערות המרצה

הערות המרצה

הערות המרצה

פרינט בע"מ

טל. 03-5604070

שאלה מס' 1

- א. התנאים הכירו בהתחייבות כשהיא לעצמה. הביאו שלש דוגמאות לכך.
- ב. מדוע אין התלמוד מכיר בהתחייבות כשהיא לעצמה? מה גרם לתלמוד לסטות מדברי התנאים?
- ג. בתלמוד מוצעים מספר פתרונות לבעיית ההתחייבות, וביניהן: תפיסת ההתחייבות כהודאה; קנו מידו; בההיא הנאה.
- (1) הביאו דוגמא אחת (מן התלמוד) לכל אחד מן הפתרונות הנ"ל.
- (2) הסבירו כיצד מתגבר כל פתרון (מהנ"ל) על בעיית ההתחייבות. עשו זאת בשני שלבים: תחילה, תארו את הבעיה המסויימת אליה מתייחס כל פתרון. לאחר מכן, הסבירו את הפתרון (ביחס לבעיה המסויימת אותה תיארם).

שאלה מס' 2

ורבנו תם מפרש כולה סוגיא (= את כל הסוגיה) בלא הודאה, שלא היה חייב לו כלום מתחלה. והא דקאמר (= ומה שאמר) חייב אני לך מנה בשטר, היינו בשטר גמור, שחתמו היטב, שרוצה להשתעבד ולהתחייב לו מנה בשטר זה...

ואין לתמוה: היכי (= איך) משתעבד בשטר זה, הא (= והרי) אין מטלטלין נקנין בשטרו דיש לומר, דהואיל וטרח למכתב שטרא (= לכתוב שטר), גמר ומשעבד נפשיה, שהרי אפילו באמירה בעלמא - יש דברים שנקנים... (תוספות).

- א. בתחילת הפסקה (הציטוט שלעיל) חולק רבנו תם על רש"י (הגישה הראייתית). הסבירו בקצרה את דעת רש"י ואת הביקורת של רבנו תם (על רש"י).
- ב. (1) מהו מקור תוקפה של התחייבות כספית בשטר, לדעת רבנו תם?
- (2) מהו הקושי בהצעתו של רבנו תם (שבסעיף 1), ומהו הפתרון לקושי זה?
- ג. רבנו תם קובע, שלפעמים קניין תקף באמצעות אמירה (או כתב), ובלא מעשה קניין. את טענתו זאת הוא מוכיח באמצעות הלכת דברים הנקנים באמירה. מהי הלכה זו, וכיצד ניתן להוכיח באמצעותה את קביעתו של רבנו תם?
- ד. היגד: "ההתפתחות של הלכת דברים הנקנים באמירה, בשלביה השונים – אינה תואמת (ושמא אף סותרת) את ההוכחה של רבנו תם" (שבסעיף ב).
- (1) תארו בקצרה את השלבים השונים של ההלכה (מקסימום – 10 שורות).
- (2) חוו דעתכם על ההיגד הנ"ל, לפי תשובתכם בסעיף הקודם.

שאלה מס' 1 (42 נק'; מקסימום – 2 עמ')

א. 12 נק' די בשלש דוגמאות. 4 נק' לכל דוגמא.

* הנושא את האשה, ופסקה עמו כדי שיוון את בתה חמש שנים - חייב לזונה חמש שנים.
* הסכם פירוק שיתוף במקרקעין - השותפין שרצו לעשות מחיצה בחצר - בונין את הכותל באמצע.
* הסכם שמירה - תניות פטור: מתנה שומר חנם להיות פטור משבועה והשואל להיות פטור מלשלם נושא שכר והשוכר להיות פטורין משבועה ומלשלם.
* הסכם שמירה: שמור לי ואשמור לך - שומר שכר. שמור לי, ואמר לו: הנח לפני - שומר חנם.

ב. 2 נק' לפי התלמוד להתחייבות כשהיא לעצמה אין תוקף, משום שהיא ערטילאית, ולא ניתן להעביר זכויות מופשטות מצד לצד. סיבת הסטיה מן המקורות התנאיים:
5 נק' *ריאלית - ההבדל שבין משפטי הסביבה שבה מתפתחת ההלכה: בא"י - ערש היצירה התנאית - שולט המשפט הרומי, המכיר בתופעה החוזית בדרכים שונות (סטיפולציו ועוד). לעומת זאת, בבבל שולט המשפט הבבלי-פרסי שאינו מכיר בתוקפן של פעולות משפטיות ערטילאיות.
2 נק' *ערכית-חברתית: יחסי נאמנות וחיברות נבנים בצורה עמוקה יותר, אם התחייבות אינה אכיפה, אלא תלויה באמון, ביחס חברי וברצון טוב.

ג. (1) 9 נק' די בדוגמא אחת לכל סעיף (#). 3 נק' לכל דוגמא.
#תפיסת ההתחייבות כהודאה – *לפי הבבלי "חייב אני לך מנה [בשטר]" - אינה נוסחת התחייבות, אלא נוסחת הודאה, שצריכה לעמוד בתנאי הודאה ("אתם עדיי" או תחליפיו).
*אודייתא – התחייבות תקפה על בסיס הודאה (לדעת רשב"א).
#קנו מידו – *הסכם פירוק שיתוף במקרקעין משתכלל ע"י קנו מידו ביחס למיקום החלקות (קנו מידו ברוחות).
*הסכם שומרים (תניות פטור) – משתכלל באמצעות קנו מידו.
#בההיא הנאה – *הסכם בין הורי החתן לבין הורי הכלה עובר לנישואי ילדיהם (דברים הנקנים באמירה) משתכלל באמצעות בההיא הנאה דקמיחתני בהרדי.
*מעמד שלשתן משתכלל באמצעות בההיא הנאה הנוצרת מן השינוי מן המלוה הישן למלוה החדש.
* הסכם שמירה משתכלל באמצעות בההיא הנאה המוסבת לשומר, בכך שמתפרסם שהוא אדם מהימן.

(2) 12 נק'; 4 נק' לכל סעיף <= 2 נק' על הבעיה + 2 נק' על הפתרון

1. תפיסת ההתחייבות כהודאה – הבעיה: להתחייבות כשלעצמה אין תוקף משום שהחיוב ו/או העברת הזכות הם ערטילאיים.
הפתרון: ההתחייבות אינה העברה של הזכות, אלא הודאה מצידו של המתחייב. להודאה ראייתית (פלילית או אזרחית) כוח לחייב את מי שהודה, ועל כן, ניתן ליצור התחייבות על פיה.
2. קנו מידו – קניין סודר: הבעיה: העברת הזכויות/החיובים כשלעצמה היא ערטילאית.

הפתרון: ב"קנו מידו" עובר סודר מיד ליד. הסודר מגלם את הזכויות והחובות והעברתו מיד המתחייב ליד הזוכה מעניקה ממשות להעברה.

3. בההיא הנאה – הבעיה: כנ"ל, ערטילאיות העברת הזכויות/החובות.

הפתרון: בצד העיסקה החוזית מתקיימת מעין עיסקת חליפין של טובות הנאה (הדדיות) שצומחות לצדדים מן העיסקה. למשל, בדוגמת הסכם השמירה – טובת ההנאה של המפקיד היא שמירת הפקדון עבורו, וטובת ההנאה של השומר היא דימויו הפומבי כאדם נאמן שסומכים עליו ומפקידים בידיו פקדון.

שאלה מס' 2 (40 נק'; מקסימום – 2 עמ')

א. 4 נק' לדעת רש"י התחייבות כספית (חייב אני לך מנה) איננה תקפה כחווה, אולם היא תקפה כהודאה (גישה ראייתית): המתחייב מודה, כביכול, שהוא חייב כסף לזוכה.

4 נק' הביקורת של רבנו תם: "שלא היה חייב לו כלום מתחלה". לפי הבנת ר"ת הודאת בעל דין תקפה משום שהיא משקפת את האמת העובדתית. לכן, במקרה זה מכיון שהמתחייב, לא חייב בפועל, אין כאן אמת עובדתית ואין כאן הודאה.

ב. 4 נק' (1) לדעת רבנו תם התחייבות כספית בשטר תוקפה הוא מעין קנייני ודומה לשעבוד. כביכול, המתחייב מקנה לזוכה באמצעות שטר את סכום הכסף לו הוא מתחייב.

6 נק' (2) הקושי: אם הכסף הוא מושא קניין, הריהו מטלטלין, ומטלטלין אינם נקנים בשטר. הפתרון: ניתן להקנות מטלטלין גם בלא מעשה קניין ובלא אמצעי קניין, אלא באמצעות גמירות דעת בלבד. במקרה זה, נכונות המתחייב לטרוח ולכתוב שטר היא-היא גמירות דעתו.

6 נק' ג. הלכת דברים הנקנים באמירה קובעת שהורים המבטיחים לילדיהם הנישאים סכום כסף, יוצרים – מכח ההבטחה – זכות קניינית של ילדיהם כלפי אותו סכום. מכאן, שניתן ליצור זכות קניין גם באמצעות אמירה בלבד (ללא מעשה קניין), וקל וחומר – באמצעות שטר.

ד. 10 נק' (1) שלב א': רב – הבטחת הורים לטובת ילדיהם כנ"ל – תקפה קניינית, כנ"ל. שלב ב': תלמידיו של רב – מחלוקת אם ההבטחה תקפה רק כנגד תמורה. לדעת רב גידל, תקפה רק כנגד תמורה, ולכן ההבטחה תקפה רק כשהיא ניתנת לבת והיא נערה. במקרה כזה, האב-המבטיח מקבל תמורה באמצעות כסף הקידושין. לדעת רב חייא בר יוסף ההבטחה תקפה גם שלא כנגד תמורה (הבטחה לבן או לבת בוגרת – בשני המקרים האב אינו זכאי לכסף הקידושין).

שלב ג': רבא – ההבטחה תקפה רק כנגד תמורה. עם זאת, תמורה אינה דווקא כספית, אלא בההיא הנאה: טובת ההנאה של החיתון ההדדי שבין ההורים משני הצדדים – תמורתה באה התחייבותם של ההורים.

שלב ד': דברים הללו לא ניתנו להיכתב – לא ניתן לכתוב התחייבות הורים כנ"ל אם ניתנה בע"פ, משום שעלול להיות בכך מצג מטעה. דברים שבע"פ מחייבים רק אובליגטורית-אישית, ודברים שבכתב יוצרים שעבוד ומחייבים גם חפצית (נכסי המתחייב שבידי צד ג').

שלב ה': הורים המתחייבים לטובת ילדיהם – ההתחייבות תקפה רק אם היא כתובה (שטרי פסיקתא) וכנספח לקידושין (נספח לשטר הארוסין).

6 נק' (2) מתיאור השלבים עולה, שהתלמוד מתקשה לקבל תופעה של זכות קניינית הבאה מכוחה של הבטחה. לכן, נדרשת בתחילה תמורה כנגד ההבטחה (שלבים ב-ג), ולבסוף נשללת הזכות הקניינית, כך שהדברים לא ניתנים להיכתב אם היו בע"פ בלבד (שלב ד), ולחילופין, נדרש שיהיו בכתב וכנספח לפועלה משפטית אחרת (שלב ה).
התפתחות ההלכה היא אפוא בניגוד לדעת רבנו תם, הגורס שהלכת דברים הנקנים באמירה מלמדת שהבטחה יכולה ליצור זכות קניינית.

מדור הבחינות

מינהל הסטודנטים

אוניברסיטת בר-אילן

מספר סידורי 3023102

מס' מח: 45

שנת: תשע"ה סמסטר: 1 מועד: 1 מטלה: 1

קורס: 01 511 99 דיני חוזים במשפט העברי

המחברת נבדקה ביום: _____

הציון: _____

חתימת המרצה: _____

מס' סידורי _____ מתוך _____ מחברות

הוראות לנבחן

1. עליון להבחן בחדר בו הנך רשום.
2. הנח ליד המשיגה בבחינה את כל חפצריך האישיים כגון: תיקים, ספרים, מחברות, מכשירים סלולריים, קלמרים וכו'. השימוש במחשב נייד אסור.
3. אסור להחזיק בהישג יד חומר הקשור לבחינה/לקורס אלא אם הותר הדבר בכתב על ידי המרצה ורק בהתאם למותר.
4. מסור למשיגה/ה על הבחינה תעודת זהות וכרטיס נבחן חתום ותקף לסמסטר בו מתקיימת הבחינה.
5. היציאה לשירותים במהלך הבחינה בהתאם להנחיות המשיגה/ה. נשים בהריון ונבכנים באישור מתאים רשאים לבקש מהמשיגה/ה לצאת. היציאה בליווי המשיגה/ה ובהתאם לנוהלי האוניברסיטה.
6. נבחן היוצא ללא רשות מכל סיבה שהיא מחברתו תפסל ותועבר לוועדת משמעת.
7. יש להישמע להוראות המשיגה/ה. אין לעזוב את חדר הבחינה ללא קבלת רשות. חל איסור מוחלט לפנות לנבכנים אחרים בכל עניין ודבר. בכל עניין פנה למשיגה/ה.
8. בתחילת הבחינה מלא את פרטיך האישיים ע"ג המחברת. תלמיד שקיבל לידיו שאלון ואין ברצונו להיבחן, חייב להמתין 1/2 שעה בכיתה מתחילת הבחינה.

בה/3/ה

ועדת המשמעת מזהירה!

נבחן שיימצאו ברשותו חומרי עזר

אסורים או ייתפס בהעתקה,

ייענש בחומרה עד כדי

הרחקתו מהאוניברסיטה.

שנה"ל תשע"ה סמסטר א' מועד א'

מס' קורס 01-511-99

מחלקה משפטים תאריך 23.2.15

המרצה אר' צחק סג"ר

מבחן חלק (אם הבחינה בשני חלקים)

הוראות לנבחן בנושא סריקה:

אין לכתוב במחברת בעפרון. יש לכתוב בעט בצבע כחול כהה או שחור בלבד. אין להשתמש בנוזל מחיקה (טיפקס). אין לכתוב בשוליים משני צידי הדף. מחברת בכתב מרושל משפיעה על תוצאות הסריקה.

שם לכל! השוליים יחתכו לפני הסריקה. לכן, חל איסור מוחלט

3053108

(2)

מסוים מצידו של האדם - שיטת אונות לאי רצונו ובאמצעות נחל אריות מזה רצונו של האדם, אדם אחד
למחרת ביה ותחלתו מתוך כוונה אלוהית - אם כללם המר הוא מדבר עם הקונה ואומר שהוא צמד ארסד ובאלו
לכ הוא מוכר את הכיר - אין צורך להתנהל אחרת לשהוא לא אומר שגם כמעט אין הוא שלם אלא. (3) מצד זה
אנו לדקוקים אריתם הפורמיות של בני עד ובני האדם - כאשר שלם הקטגוריות הקופיות לא מתקיימות של
אנחנו את הרצון האנושי לאי אריתם בני עד והאדם. החם המקרים אנו מצויים כלל הקטגוריות הפורמיות
ואדם מצד הקטגוריה ה-3 בק כאשר ישנה התנהלות אבנמצא כזה יצחק אריתם הפורמיות.
ק אריתם במצבנו אריתם התעוים מסתירה מתנה. (4) אריתם המשיך עם דעתם של התספוט תעו בני
עד והאדם נודעים ק אריתם רצון הדבר בה נודעים בני האדם אריתם. אריתם התספוט הבני שיש אריתם
ואריתם הפורמיות לא כלל תעו אלא רק במקרים שלא יבנו אולם אם לא יקדקו. אריתם חותר אריתם
לריתם הפורמיות והפוטיות של האדם הן לא קפריצות של המחוקק אלא שיקל של מצאות ריאות
ואם יש היכן פשוט האדם. הקושי בפעולתו מצוי בדבריו של המורה אריתם שלחן אריתם. (5) הפניה אריתם
בני עד והאדם במקור אריתם התעוים והשימוש הנמצא בלמים הנמצאים מתן, מהוים דווקא נסיה אריתם
אפוריות הנסיה לא אריתם מתנהלת עם ההשקפה כי דעתם אריתם הם רק סוף של אריתם לא שלחן
דברים מסוימים האדם של בני האדם.

תוספות אריתם הקופיות: (1) תעויה שמנסחת בצורת לא מנת משוחרת מאריתם
תעו בני עד ובני האדם תעויה כלל תעויה ומתנה אריתם הפורמיות אריתם רצון אריתם
תעויה של לא מנת יוצרת תחלה מידית של הפורמיות ואכן התעויה בלחם והפורמיות המשפטי אריתם
מאדשן. (2) תעויה צריך אריתם בלחם בנסחת אריתם כדי אריתם את הרצון.
התעויה בלחם מנת יכולה אריתם מנסחת הפורמיות נקלות מאחר ואין צורך אריתם את התעויה.
תשובה צא. (3) תעויה מסתמים לא התעויה לכה מופעים דני תעוים
במיוחד בהקשרים של גיטין וקידושין. רמב"ם סבור שפירוש משפטיים בלחם דני אינן
גיווג הרצון הצדדים אלא עם הרצון של מילקת את הפורמיות.

תשובה צב. הרמב"ם טוען שהתעויה המקורית בתעויה בני עד והאדם נאמר כצורה של תעויה פול
הן קודם אלא תעו אריתם מתנה ודבר בה קייטא ומשך כך אנו מצויים אריתם. ואילו התעויה
טוענים שאלו במקרה הספדים מדבר בה דני ולא ממנהל אריתם רק בתחומים האריתם של
צורך בתעוים אריתם שאר התעוים אין צורך. - אריתם אריתם אריתם של אריתם

30
40

1

+2

2) לכוני מחלוקת בנושא הקדש בתלמוד. השאלה שבמחלוקת היא האם התוצאה תקפה כאשר המיר בניגוד
 אופן. אביי טוען שיש תוקף לפסולה המשפטית. אביי מביח לומר מכוח העובדה שנתונים הם קר. לומר
 אומרת שיש תוצאה שלילית בעולם ואדם נענש אוגדת פסלה זו והמשמעות היא שהתוצאה תקפה - פסלה בניגוד
 אספק ולכן תענש. אביי טוען שלא מנהג העניש אדם יש צורך להחליט כי הפסולה המשפטית תקפה, אם
 הפסולה המשפטית לא תקפה אין אפשרות להעניש אלא. רבא טוען שטוער אדם המיר בניגוד אופן
 אין תוקף לפסולה המשפטית. אז איך רבא מסביר את העניש? רבא טוען שהעניש הוא על העבירה לא
 דבריו העברה ולא על התוצאה שהתחוללה. שרבו מתקדק בעצמה שהפכת את הדין. אופן כי המחלוקת
 היא בנושא חובה פסול - במקרה זה פסולה שהתבצעה בניגוד אופן תורה ומשפט היא פסולה. אביי
 ורבא נתונים בפסולה הוא יש אמן לפסולה זו תוקף. העניש הוא שחלפה כרבא וכן ~~אביי~~ אביי תורה לחובה
 פסול אופן תוקף. ב- [החובה הרווחת - חובה פסול] הוא חובה תוקף: * כבא מנצח: מדובר בענישן והחלטה
 ברבים במקרה בו מסתבר ^{החובה} ^{אביי} נגד אונסה גם אליה. ^{אביי} טוען שמוציאים מהענישה רק את הרבים
 שהיה פסולה שיליו את החלטה משלימים. רבא טוען שיש צורך להוציא גם את החלטה משיקולי מציאות. הרמב"ם
 מפרש את ארבה וטוען שאלו היה מזהר בטובין שליונים מסוימים - רבא היה מאפשר אונסה להחזיק בהם
 משום שאם לא יצביעו בחובה וקשרו לומר לרבים. משמע, כי במקרה זה ארבה רבא החובה הפסול תוקף. אכן נראה
 שבמקרה זה ^{החובה} ^{אביי} הרווחת לא אלה בקנה אחד עם ~~אביי~~ דבריו של רבא בסוף א'. * פסולה של ^{אביי} ^{אביי} ומכירה
 בשבת מרשית הרבים ליחיד - אביי ומכירה (סנדקיה של תשלומי ארבעה וחמישה) העברה ממשל הרבים ליחיד
 בשבת (סנדקיה של מוות). ישנו פלג שלומי אין אדם מר ומשמש - יקבל רק את הסנדקיה של תלוות וזהו פסול
 מתשלומים. בלא זה מתקיים אפי' דמי של רבי ארבה - המכירה התבצעה בהנצח שחפץ הנצח לאויר החצר והעברה
 על השבת התבצעה בטוה לזמן. משפט, נוצרו של סקציות לזמן וטוה יהא פסול מתשלומים. המשמעות היא
 שנטוה שישנו חובה פסול (התבצעה בשבת) אך עדיין נותרה ארבה. לזה מקרה בו המכירה בשבת
 תקפה אמרו שהיא לא חוקית. II. * בלא ^{החובה} ^{אביי} העברה המשפטית - המשנה אמר: מבדיל בין המקרים של הסכ
 הוואה ברבים לבין ההקדש. ההקדש - לזה מקרה שלם הוותה הוא לעברה - התורה אסרה להמיר וכן
 הפסולה אינה תקפה אלא רבא. הוואה ברבים - פסול. ההוואה עצמה אינה אסרה אלא הנסיבות בהן התקיימה
 (אם רבים) הן אסורות. אכן ניתן להפריך את ההשקפה המותר ממשלמים (הוואה) וכן החובה תוקף. * מבחן
 העיקר - הבטוח בלי מתקן - שו"מ מהר"ל - ^{אביי} ^{אביי} אדם מר בשבת מעשין קיימים. אם נבטל זה לא יאול
 אותו מהחטא, משפט נותר תוקף לפסולה. דוגמא - אם אדם ^{החובה} ^{אביי} כחל בשבת והוא יהיה אותו במוצ"ק

* לפי רבא תכלית הענישה היא הרעה

ולפי אלה"ה הן תיקון -6-

21
35

VIETNAM

הענין לא ימחק. הטעם הוא שמכילים תוצאות מעצם חוקי דק אושר באמצעות הכסאות משנים
 תיקון. לא מכילים את הפעולה אשר קנס אלא לצורך תיקון. הקדש - באמצעות הכסאות מנעו אופעות
 של המה, הביטול מנע מהאדם להשיג את התוצאה הפסולה. אך במכירה לא יעצור לנציף שהמכירה
 בטלה ואחר וחיילי השבט נעצרו בבר במכירה. ההבדל העקרוני - באלו ההפרדה המשפטית
 בוחנים את השוויים של המכירה - עצם הפעולה היא מכירה ומשכך לא נמנים תוקף לפעולה
 באלו התיקון בוחנים האם אפשר לקבל את המצב אל הפסול - האם לא נמנים אף תוקף.
 ב-באלי האם השנה - מבערים אל חובה פסול אשכחתי עדי שבר. ביהמ"ש קובע שמדובר בחובה פסול
 אך מותר את הפסול בידי העד - ביהמ"ש קובע שההסכם בטל אך מותר את הפסול בידי העד - פסול
 מהשורה. רש"י מסביר שמותרים את הפסול בידי העד משיקולי מדניות. הרמב"ם חסר שם האופן שאלו
 חובה פסול יתנו באלו ויתחילו חובות ההשברה באלו במקרה של האם השנה מפורש במקרה ספציפי להחיות
 הנאשם - מחלוקת בין הפרטים הביטחוניים ומדובר בחלק במאבק הפיזיולוגי נגדם ובכוח מפורש בנושא
 אקוט ומשכך השליטתו את התעוה אצל העדים. מילוי הרמב"ם קובע שכן כי ביד יכול להפסיד את כל
 "הפסד ביד דין הפסד" * * * * * והשליט את הפסול בידי החייב ואם השנה פסול לא מקרה חריג. משמע כי חובה
 פסול אינו גל, אך הספק צריך קצתה ואלו מיוחדת למקרים מסוימים. לכן נראה שהתשובה אינה תלויה
 בהכרח אלא בהכרח הכוונה שטוענת שחובה פסול גל. כמו כן, רמי בר חמא מדבר על סדר אירוע
 שהמסדרו לאחר קטל חנוכה מהלך אל מנהל אסלא את המסקנה. באוגר רצף עבר אל השבט ושאל
 את עסקי המכר האנוש אל קטעיה התעוים האם מוגר והאנוש אל הצעה והמכירה היא גשלושים משכך
 בכל חל. אך התלמוד טוען שלא ניתן לאכול את החובה, לא ניתן לומר ~~אחר~~ אומר אחרת אלא
 את המאמר כי האם חייב באוגר ולא בתשלומים ומשכך נראה אף פה כי חובה פסול אינו אכיל.
 זה בניגוד אחרת הכוונה שטוענת שהאם גל. אך ניתן לומר שהחלפה הכוונה שטוענת שהאם גל אכיל
 לא בפסול אכיל.

המשך ארבעה העקרונים - באלו ההפרדה המשפטית בוחנים האם הפעולה עצמה במהותה
 היא חוקית או לא - אם היא חוקית נמנים תוקף אחרת. מילוי באלו התיקון לא בוחנים
 את שוויים הפעולה עצמה אלא בודקים אם זו ניתנת לקבל. האם כן מכילים אותה.
 והיפך.

* ההבחנה היא בפעולה האם המשפטית פאונטולוגי או גאולוגי -
 * * * * * נראה שאלו פער בהבנה (הסוגיא במסכת ר"ה ומילוא תל
 באבול בהתעוררות אפודי בעלי השלל ולמסקנותיהם באשר למחשבה.
 - 5

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26	27	28	29	30	31	32	33	34	35	36	37	38	39	40	41	42	43	44	45	46	47	48	49	50	51	52	53	54	55	56	57	58	59	60	61	62	63	64	65	66	67	68	69	70	71	72	73	74	75	76	77	78	79	80	81	82	83	84	85	86	87	88	89	90	91	92	93	94	95	96	97	98	99	100	101	102	103	104	105	106	107	108	109	110	111	112	113	114	115	116	117	118	119	120	121	122	123	124	125	126	127	128	129	130	131	132	133	134	135	136	137	138	139	140	141	142	143	144	145	146	147	148	149	150	151	152	153	154	155	156	157	158	159	160	161	162	163	164	165	166	167	168	169	170	171	172	173	174	175	176	177	178	179	180	181	182	183	184	185	186	187	188	189	190	191	192	193	194	195	196	197	198	199	200	201	202	203	204	205	206	207	208	209	210	211	212	213	214	215	216	217	218	219	220	221	222	223	224	225	226	227	228	229	230	231	232	233	234	235	236	237	238	239	240	241	242	243	244	245	246	247	248	249	250	251	252	253	254	255	256	257	258	259	260	261	262	263	264	265	266	267	268	269	270	271	272	273	274	275	276	277	278	279	280	281	282	283	284	285	286	287	288	289	290	291	292	293	294	295	296	297	298	299	300	301	302	303	304	305	306	307	308	309	310	311	312	313	314	315	316	317	318	319	320	321	322	323	324	325	326	327	328	329	330	331	332	333	334	335	336	337	338	339	340	341	342	343	344	345	346	347	348	349	350	351	352	353	354	355	356	357	358	359	360	361	362	363	364	365	366	367	368	369	370	371	372	373	374	375	376	377	378	379	380	381	382	383	384	385	386	387	388	389	390	391	392	393	394	395	396	397	398	399	400	401	402	403	404	405	406	407	408	409	410	411	412	413	414	415	416	417	418	419	420	421	422	423	424	425	426	427	428	429	430	431	432	433	434	435	436	437	438	439	440	441	442	443	444	445	446	447	448	449	450	451	452	453	454	455	456	457	458	459	460	461	462	463	464	465	466	467	468	469	470	471	472	473	474	475	476	477	478	479	480	481	482	483	484	485	486	487	488	489	490	491	492	493	494	495	496	497	498	499	500	501	502	503	504	505	506	507	508	509	510	511	512	513	514	515	516	517	518	519	520	521	522	523	524	525	526	527	528	529	530	531	532	533	534	535	536	537	538	539	540	541	542	543	544	545	546	547	548	549	550	551	552	553	554	555	556	557	558	559	560	561	562	563	564	565	566	567	568	569	570	571	572	573	574	575	576	577	578	579	580	581	582	583	584	585	586	587	588	589	590	591	592	593	594	595	596	597	598	599	600	601	602	603	604	605	606	607	608	609	610	611	612	613	614	615	616	617	618	619	620	621	622	623	624	625	626	627	628	629	630	631	632	633	634	635	636	637	638	639	640	641	642	643	644	645	646	647	648	649	650	651	652	653	654	655	656	657	658	659	660	661	662	663	664	665	666	667	668	669	670	671	672	673	674	675	676	677	678	679	680	681	682	683	684	685	686	687	688	689	690	691	692	693	694	695	696	697	698	699	700	701	702	703	704	705	706	707	708	709	710	711	712	713	714	715	716	717	718	719	720	721	722	723	724	725	726	727	728	729	730	731	732	733	734	735	736	737	738	739	740	741	742	743	744	745	746	747	748	749	750	751	752	753	754	755	756	757	758	759	760	761	762	763	764	765	766	767	768	769	770	771	772	773	774	775	776	777	778	779	780	781	782	783	784	785	786	787	788	789	790	791	792	793	794	795	796	797	798	799	800	801	802	803	804	805	806	807	808	809	810	811	812	813	814	815	816	817	818	819	820	821	822	823	824	825	826	827	828	829	830	831	832	833	834	835	836	837	838	839	840	841	842	843	844	845	846	847	848	849	850	851	852	853	854	855	856	857	858	859	860	861	862	863	864	865	866	867	868	869	870	871	872	873	874	875	876	877	878	879	880	881	882	883	884	885	886	887	888	889	890	891	892	893	894	895	896	897	898	899	900	901	902	903	904	905	906	907	908	909	910	911	912	913	914	915	916	917	918	919	920	921	922	923	924	925	926	927	928	929	930	931	932	933	934	935	936	937	938	939	940	941	942	943	944	945	946	947	948	949	950	951	952	953	954	955	956	957	958	959	960	961	962	963	964	965	966	967	968	969	970	971	972	973	974	975	976	977	978	979	980	981	982	983	984	985	986	987	988	989	990	991	992	993	994	995	996	997	998	999	1000	1001	1002	1003	1004	1005	1006	1007	1008	1009	1010	1011	1012	1013	1014	1015	1016	1017	1018	1019	1020	1021	1022	1023	1024	1025	1026	1027	1028	1029	1030	1031	1032	1033	1034	1035	1036	1037	1038	1039	1040	1041	1042	1043	1044	1045	1046	1047	1048	1049	1050	1051	1052	1053	1054	1055	1056	1057	1058	1059	1060	1061	1062	1063	1064	1065	1066	1067	1068	1069	1070	1071	1072	1073	1074	1075	1076	1077	1078	1079	1080	1081	1082	1083	1084	1085	1086	1087	1088	1089	1090	1091	1092	1093	1094	1095	1096	1097	1098	1099	1100	1101	1102	1103	1104	1105	1106	1107	1108	1109	1110	1111	1112	1113	1114	1115	1116	1117	1118	1119	1120	1121	1122	1123	1124	1125	1126	1127	1128	1129	1130	1131	1132	1133	1134	1135	1136	1137	1138	1139	1140	1141	1142	1143	1144	1145	1146	1147	1148	1149	1150	1151	1152	1153	1154	1155	1156	1157	1158	1159	1160	1161	1162	1163	1164	1165	1166	1167	1168	1169	1170	1171	1172	1173	1174	1175	1176	1177	1178	1179	1180	1181	1182	1183	1184	1185	1186	1187	1188	1189	1190	1191	1192	1193	1194	1195	1196	1197	1198	1199	1200	1201	1202	1203	1204	1205	1206	1207	1208	1209	1210	1211	1212	1213	1214	1215	1216	1217	1218	1219	1220	1221	1222	1223	1224	1225	1226	1227	1228	1229	1230	1231	1232	1233	1234	1235	1236	1237	1238	1239	1240	1241	1242	1243	1244	1245	1246	1247	1248	1249	1250	1251	1252	1253	1254	1255	1256	1257	1258	1259	1260	1261	1262	1263	1264	1265	1266	1267	1268	1269	1270	1271	1272	1273	1274	1275	1276	1277	1278	1279	1280	1281	1282	1283	1284	1285	1286	1287	1288	1289	1290	1291	1292	1293	1294	1295	1296	1297	1298	1299	1300	1301	1302	1303	1304	1305	1306	1307	1308	1309	1310	1311	1312	1313	1314	1315	1316	1317	1318	1319	1320	1321	1322	1323	1324	1325	1326	1327	1328	1329	1330	1331	1332	1333	1334	1335	1336	1337	1338	1339	1340	1341	1342	1343	1344	1345	1346	1347	1348	1349	1350	1351	1352	1353	1354	1355	1356	1357	1358	1359	1360	1361	1362	1363	1364	1365	1366	1367	1368	1369	1370	1371	1372	1373	1374	1375	1376	1377	1378	1379	1380	1381	1382	1383	1384	1385	1386	1387	1388	1389	1390	1391	1392	1393	1394	1395	1396	1397	1398	1399	1400	1401	1402	1403	1404	1405	1406	1407	1408	1409	1410	1411	1412	1413	1414	1415	1416	1417	1418	1419	1420	1421	1422	1423	1424	1425	1426	1427	1428	1429	1430	1431	1432	1433	1434	1435	1436	1437	1438	1439	1440	1441	1442	1443	1444	1445	1446	1447	1448	1449	1450	1451	1452	1453	1454	1455	1456	1457	1458	1459	1460	1461	1462	1463	1464	1465	1466	1467	1468	1469	1470	1471	1472	1473	1474	1475	1476	1477	1478	1479	1480	1481	1482	1483	1484	1485	1486	1487	1488	1489	1490	1491	1492	1493	1494	1495	149
---	---	---	---	---	---	---	---	---	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	-----

③ א. ילן של ישיבה דרוב. המכר: כיסוי-מטה קנין כדאי אם רצון, המכר תקף ואילו אם
 שנתה לא מטה קנין אך נתינת תמורה - לא תקף לא אכיל אולם יש סתירה של מלפני ③ לפרק
 מכר לא מטה קנין ולא תורה - לא תקף לא אכיל וסתירה של רח חכמים לא נותה, מחוסר
 אמנה. התנאים: שיש חובה מכר נין - הדירה העליונה לא חיה ולא דין הנחה - המכר אינו
 תקף אלא מלפני חובה כלה רוח חכמים אינה נותה הימני-נכר מוכרים. אמנות: ישנה
 מחלוקת בין רב שטון שבדירה לו אין בו משום מחוסר אמנה, יכול לחזור בו ולא סתירה ואילו
 רבי יוחנן טוען שרוח חכמים אינה נותה הימני וישנה סתירה כל. ניתן אמר שההפך הוא בניסוח
 התנאים המדירים לא כרוח חכמים אינה נותה הימני - משמע מוכר הסבה הוא לא ^{המחייב} ~~המחייב~~ ואילו
 מחוסר אמנה - מדובר במסמך. שני זה נובע מהפחות בהם מצויים התנאים והאמנותיים.
 האי' מכירים הסכמים, משטר רוחי ומשטר מתיחסים למחייב ואילו האמנותיים מצויים במשטר
 הסני' שם לא מכירים בחוזים אכן נשנים לא המסמך. מקשים על רב ואמרים שישנה התיירה
 של הן צדק אזי איך הוא מאפשר לחזור? אולי טוען שמדובר בהצטרף צדד של לא להצטרף ומשכך כדאי
 לא ושה לא הכוונה יכול לחזור ואילו אם אין מסמכים מצד המסמך לא משנה לכן מה המחייב
 התבונן אלא אם המסמך המסמך או לא. מנסים אגף את דבריו של רב על המשנה בניסוחים רב יוחנן
 והפועלים ומתלים שם אפשרות לחזור אך הטענה היא שם מדובר בפירוש ולא ביצירה ולכן אם
 מסבירים את מוכר הכובד נסוג שלא שפר אמר ומתחייב התחייב אלא על מה הפועלים הסתמכו. רבי
 יוחנן מדבר על אי אפשרות לחזור ואילו במקום אחר רשם כי ניתן לחזור מהמנה והתשובה היא שהיא
 מבחין בין מהנה מוטלת שממנה לא ניתן לחזור ומשורה אומה למכר לבין מהנה גזירה ממנה ניתן לחזור
 שם מסבירים את מוכר הכובד נסוג שלא מהנה מוטלת ניתן להסתמך ומשכן לא ניתן לחזור לעצמה מהנה גזירה
 ב. השולח חמדת שלמה מדובר א"פ ק' לשמחמדיה בספקה לנפוח, משום שהיא עצמה אין אינפוזיציה
 מובהקת לעשיו' והחלטה של אומה צד שנכסה ואם לחובה כפוי אין תקף ואילו מאחר והכיצל במכר
 הוא ביצע סמך לאסקה, אזי ישנו כיסוי לאמירת הצלח אפי' היוצק ציקציו (שם, דמים, בחינה, פה)
 מילוט) וא"כ יש אף תקף. נתינת אומה מוהבחה זו לא באיית העדלאיות של חובה מכר.
 לזה אף סעני של גילק שטון שאין חוזים במשפט האברי משום בעית העדלאיות. משכך,
 אלהק מצד אפסור בעיית העדלאיות ב המצאות ^{אחר} קנין שהוא מוכר ובחמדת פסח ה' מנה אמן

1. *Journal of the American Medical Association*, 1997; 277: 1001-1005.

2

תוקף. כמו כן, ישנם אימצים נוספים של מנהג לפי איג' בלית הדטאיות כמו ארצות דת
התמונה של ברהאל העיר והממכור א מנה אשכל חובה.

המשך לתשובה א': חובה מבר דברים הוא חובה שלא התבצע באיג' פיין וזין תמונה. רב
יוחן טמן שחובה כזה תוקף ובסיס התקפות היא הסנקציה של רוח חכמים אנה נוחה הימנא/
מחוסר אמנה ואילו רב טמן שטמן אחזיר מחובה כזה פינא גל ואין בו משום מחוסר אמנה/
רוח חכמים נוחה הימנא. ואילו התנאים סועים שהמכר אינו גל אך ישנה סנקציה של רוח
חכמים - כהן הדסים לאי תוקפו. לכן ישנה מחלוקת בין רבי יוחנן רב והתנאים (כדאט של ר' יוחנן)
אך כפי לבית יע' אהבהין בין שני מרבלי המכר.

סליחה על הקליטה
1
תודה על
הכרה
הק' רמא

+25

25
25

76

RECEIVED 11/13/19

פרויקט בע"מ

טל. 03-5604070

מדור הבחינות

מינהל הסטודנטים

אוניברסיטת בר-אילן

מספר סידורי 1511550

מס' מח': 76

שנת: תשע"ו סמסטר: 1 מועד: 1 מטלה: 1
קורס: 01 511 99 דיני חוזים במשפט העברי

המחברת נבדקה ביום: _____

58-2=56

הציון: _____

חתימת המרצה: _____

מס' סידורי _____ מתוך _____ מחברות

הוראות לנבחן

1. הבחינה. תלמיד שעזב את האולם אחרי חלוקת השאלונים או לא מסר את מחברתו עד תום הבחינה או מסר מחברת ריקה - דינו כדין נכשל.
2. קריאת השאלון מותרת רק לאחר קבלת רשות המשיגה.
3. יש לכתוב את התשובות בדיו, בכתב ברור ונקי על עמוד אחד של כל דף. אין לכתוב בשוליים, הכותב טיוטה יקדיש לה את הצד הימני של המחברת ואת ההעתיקה הנקיה יכתוב בצד השמאלי. את הטייטה יש למחוק בהעברת קו. אסור לתלוש דפים מן המחברת.
4. נבחן שעבר עברת משמעת ו/או אי ציות להוראות הכתובות והנחיות המשיגה/ה יועמד לדין משמעתי.
5. משך זמן הבחינה מצויין בראש השאלון. עם הודעת המשיגה/ה כי תם הזמן, על הנבחן להפסיק את הבחינה, למסור את המחברת עם השאלון ולצאת מאולם הבחינה. מחברת שלא נמסרה בתום ההודעה לא תיבדק.
6. אחזקת מכשיר טלפון סלולרי (אפילו סגור) ברשות הנבחן, מביאה לפסילה מיידית של הקורס.

בהצלחה!

ועדת המשמעת מזהירה!

נבחן שיימצאו ברשותו חומרי עזר

אסורים או ייתפס בהעתקה,

ייענש בחומרה עד כדי

הרחקתו מהאוניברסיטה.

1. עליך להבחן בחדר בו הנך רשום.
2. הנח ליד המשיגה בבחינה את כל חפצין האישיים כגון: תיקים, ספרים, מחברות, מכשירים סלולריים, קלמרים וכו'. השימוש במחשב נייד אסור.
3. אסור להחזיק בהישג יד חומר הקשור לבחינה/לקורס אלא אם הותר הדבר בכתב על ידי המרצה ורק בהתאם למותר.
4. מסור למשיגה/ה על הבחינה תעודת זהות וכרטיס נבחן חתום ותקף לסמסטר בו מתקיימת הבחינה.
5. היציאה לשירותים במהלך הבחינה בהתאם להנחיות המשיגה/ה. נשים בהריון ונבכנים באישור מתאים רשאים לבקש מהמשיגה/ה לצאת. היציאה בליווי המשיגה/ה ובהתאם לנוהל האוניברסיטה.
6. נבחן היוצא ללא רשות מכל סיבה שהיא מחברתו תפסל ותועבר לועדת משמעת.
7. יש להישמע להוראות המשיגה/ה. אין לעזוב את חדר הבחינה ללא קבלת רשות. חל איסור מוחלט לפנות לנבכנים אחרים בכל עניין ודבר. בכל עניין פנה למשיגה/ה.
8. בתחילת הבחינה מלא את פרטיך האישיים ע"ג המחברת. תלמיד שקיבל לידיו שאלון ואין ברצונו להיבחן, חייב להמתין 1/2 שעה בכיתה מתחילת

שנה"ל _____ סמסטר _____ מועד _____

מס' קורס _____ 01 - 511 - 99

מחלקה _____ תאריך _____ 17.02.16

המרצה _____ יצחק סלוצקי

מבחן חלק (אם הבחינה בשני חלקים) _____ 1

הוראות לנבחן בנושא סריקה:

אין לכתוב במחברת בעפרון. יש לכתוב בעט בצבע כחול כהה או שחור בלבד. אין להשתמש בנוזל מחיקה (טיפקס). אין לכתוב בשוליים משני צידי הדף. מחברת בכתב מרושל משפיעה על תוצאות הסריקה.

שם לבל! השוליים יחתכו לפני הסריקה. לכן, חל איסור מוחלט

ד. חשיבה העליונה מתחלקת ל-2 גלגלים סודיים קטנים - דחויג כוונה הצדדים מתוך סוד עליונה מה פאן הצדדים

העליונה סודית קטנה - דחויג כוונה הצדדים לאור נורמה ודט החברה מה פאן לנו כחברה

2 דמיונות לכך שהעליונה מכר הפתענו מעין או לחוצים:

(*) חשונה קטנה העליונה דמיונות מתקדמים או אדם חוכר או הוא יחד עם הוריו החבר

החשונה קטנה שמחברת היא אינה כלל אה מכרת הבורה מתקנים דין חן רח

עקבא שסודי שעה שמעלה יולא להפוך אסור עליו להקטין רשמי/קטן שעה אסור ואילו

חכמים סודיים שמחברת היא אלס הבורה החבר נשמרת לו צבואה שעה אסור ואילו

צבין "לפחות פאוויר"

החומר דמיונות סודי דנה חמה נקטת החחוקה שלהם וקובעת שיהי עקבא סודי שיש

לחומר או הדין חן סודי לשמה חכמים שלבדים מחברת היא היא דין רח

נפוח שהפחשים השונים נובעים מההבדלים בצורת הפתענו העליונה של החברה

(*) העליונה הפחשים חוצאים 2 שטחי שלבאורה חוצאים לפח החומר - חג העליונה העליונה חוצאים

והגד לרוב חכמים לוח החברה חוצאים שטחי שטחי הצדדים העליונה היה לסמך בין גלים

חבר החשונה לשטח או החומר הצורה שמחברת או החוצים והוא חוק או ^{הפחשים} ~~הפחשים~~

-2

העליונה והעליונה קובע מה פאן לנו כחברה/מה פאן הצדדים שחוצים אלה יפלו

הערות המרצה

א. הוסיף להוסיף כנסת אצל החתם היא א"כ. יש צורך שיהיה מעשה שחז"ל על אמירתו הדגל של

-3

[illegible]

ב. ההבדל העקרוני הוא במישור אתה הם רואים את ההגשמות רואה את ההגשמות במישור התנ"י.

קנין משה על חמ"ל ואילו הר"ד רואה את ההתחייבות המיטור החוב' וזו

[illegible]

ואין הרף מרחיק יוג מוראש' וסודר ש"ס ב"א לא קמ"ס א גמ' לא קמ"ס ח"א מרחיק אג דמחיר

- 6. ~~1000~~ 1000 1000 1000

ע' ע' חתום אברהם הכהן הרב רחל : ל- סוף קרנא-קרנא ויהי כמסורת

המחיר של המוצר הוא 100 ש"ח. המחיר של המוצר הוא 100 ש"ח.

(הגמל) מדינת ישראל היא חברה של אדם בעולם החם מחולקת: יום ראשון עם שבת המערכת. ר' יוס'

על הצד השני להצטרף אל השטח ולקבל ישרה אל החוק ואל ר' יהודה אין להצטרף אל השטח

[illegible]

קטן- במקרה זה נסאח שפארט שפארט קוממיונאל נספח פנים האמסטאט קינגד לאהרן החובאי

התאם את המונחים למשמעותם:

2. What are the main components of a cell?

לפני הריבוי התייבש הדבר שבתחתון לפני גוף אינה צורה קטן אסמכתא שכן הוא הוא לא

כחלק מן המסמך נא להעביר את המסמך למנהל המסמך

החלפת מילוי "מדינת ישראל" ב"רשות המבחנת"

3NE 7A7

לפי הדין החדש ספיקא איז אסאך חשוב ממשל וספיקא איז אסאך חשוב

מבטאים י' עם עדים מעידה על אה"ה וזה מה שקראו אצל הרמב"ם

אשר יהיה

זאת היתה סדר ואמננה מליחוסך רק וקנין וכל ענין וכל פירוש היה מנסה ופשוט

אם תסתכל בקצוות של המעגל תראה שיש קשר בין המספרים

~~אשר יאמר ה' אליו ואלה הן שמות האנשים אשר יקראו בשמותיהם ואלה שמות האנשים אשר יקראו בשמותיהם ואלה שמות האנשים אשר יקראו בשמותיהם~~

~~1K NORD NUTRA NUTRITZ ZERN AG~~

הערות המרצה

1110-18-6

$\frac{1}{\sqrt{2}} \begin{pmatrix} 1 & i \\ 0 & 1 \end{pmatrix}$

הערות המרצה

הערות המרצה

הערות המרצה

מסמך

המסמך מפרט את כל הפרטים הנדרשים

למילוי הטופס

הערות המרצה

הערות המרצה

פרוינט בע"מ

טל. 03-5604070

דיני חוזים במשפט העברי (99-511-02) / ד"ר יצחק ברנד

הנחיות

- א. הבחינה – בספרים פתוחים.
- ב. משך הבחינה – שעהיים ורבע.
- ג. ענו על השאלות בתמציתיות ובבהירות.
- ד. במהלך הבחינה אתם מתבקשים להביא דוגמאות. אין להעתיק קטעים כלשונם. יש לכתוב את הדוגמאות בלשונכם ובקצרה.

שאלה מספר 1 (מקסימום - 2 עמ'; 35 נק')

שלום אלבק גורס שהמשפט התלמודי מכיר בקיומה של התופעה החוזית.

1. א. אלבק מבסס את עמדתו על טיעון ועל ראיה. מהם?
התייחסו בדבריכם גם לאופן בו תופס אלבק את התופעה החוזית.
ב. חוו דעתכם על הטיעון ועל הראיה.
2. התלמודים – הבבלי והירושלמי – מערערים, בלשון מפורשת, על קיומה של התופעה החוזית.
א. הדגימו זאת בשתי דוגמאות. צטטו את מילות הערעור המדויקות בהם משתמשים התלמודים.
ב. כיצד עשוי אלבק (הנ"ל בסע' 1) להתמודד עם דוגמאות אלו?
3. אלבק טוען (בהמשך דבריו), שהמשפט התלמודי אינו מבחין בין זכויות קנייניות לבין זכויות חוזיות.
א. הראו את הקשר בין טענה זו לבין עמדת אלבק אותה הצגתם לעיל (1. א.).
ב. טענתו של אלבק עומדת בסתירה, לכאורה, לדברי התלמוד: "דברים הללו לא ניתנו להיכתב" (דברים הנקנים באמירה). הצביעו על הסתירה.

שאלה מספר 2 (מקסימום - 2 עמ'; 35 נק')

- אמר רב פפא: ומודה רבי יוחנן במתנה מועטת, דסמכא דעתייהו (= שסמכה דעתם). הכי נמי מסתברא (= כך גם מסתבר), דאמר רבי אבהו אמר רבי יוחנן: ישראל שאמר לבן לוי: כור מעשר יש לך בידי - בן לוי רשאי לעשותו תרומת מעשר על מקום אחר... (בבא מציעא מט, א)
1. הסבירו את דברי רב פפא (ומודה רבי יוחנן...) ואת ההוכחה להם (הכי נמי מסתברא...).

2. דברי רב פפא מבססים את ההבחנה בין קיום חוזה מכוח הבטחה לבין קיום חוזה מכוח הסתמכות (להלן – ההבחנה).

א. הסבירו את ההבחנה, והראו כיצד דברי רב פפא מבססים אותה.

ב. ההבחנה מבטאת את הפער בין עמדת התנאים לבין עמדת האמוראים ביחס לחוזה.

(I) מהו הגורם לפער זה? (II) הדגימו פער זה באמצעות שתי דוגמאות (מתוך הסוגיה הדנה במכר שנעשה באמצעות חוזה [”דברים”]).

3. ההסתמכות משמשת בתלמוד – כתרופה לפגמים חוזיים. הדגימו זאת בשתי דוגמאות.

4. ריטב”א (ספרד, המאה ה-14) מבסס – בהקשרים שונים – את קיומו של חוזה על הסתמכות. הדגימו זאת בשלש דוגמאות.

שאלה מספר 3 (מקסימום - 2 עמ'; 30 נק')

וכל האומר על מנת כאומר מעכשיו דמי ואינו צריך לכפול התנאי, כך הורו מקצת הגאונים ולזה דעתי נוטה, ורבותי הורו שאין צריך לכפול התנאי ולהקדים הן ללאו אלא בגיטין ובקידושין בלבד, ואין לדבר זה ראייה (רמב”ם זכיה ומתנה ג, ח).

1. א. מהי המחלוקת בין הרמב”ם לבין רבותיו?

ב. על מה מתבססות טענות הצדדים שבמחלוקת? התייחסו הן לרציונאליים והן למקורות. לצורך תשובתכם היעזרו בהשגתו של ראב”ד על הרמב”ם.

2. א. מהו הסברו של ר’ שמעון שקופ לדרישות הצורניות שבחוזה (תנאי בני גד ובני ראובן)?

ב. האם הסבר זה מתיישב עם שתי הדעות שבמחלוקת (שבסעיף 1.א.)? נמקו.

3. ”וכל האומר על מנת כאומר מעכשיו דמי ואינו צריך לכפול התנאי” –

גם הלכה זו שנויה במחלוקת (הדעה החולקת אינה מובאת כאן אלא במקור אחר). מהי המחלוקת ומהם הרציונאליים שבבסיסה?

פתרון תשע"ד – מועד א'

שאלה מספר 1 (מקסימום - 2 עמ'; 35 נק')

1. 5 נק' א. אלבק טוען שחוזה הוא ביטוי לגמירת דעתם של הצדדים, ולכן כל פעולה משפטית המותנית בתנאי היא, למעשה, פעולה חוזית. הראיה לכך היא היכולת להתנות על מה שכתוב בתורה (בדבר שבממון), שמשמעה, אליבא דאלבק, חופש חוזים.

ב. 5 נק' תפיסת החוזה של אלבק מוטעית. חוזה אינו רצון או כוונת הצדדים לפעולה משפטית כלשהי. חוזה הוא תופעה משפטית עצמאית – אגד של זכויות וחובות – והוא איננו נספח לפעולה משפטית וולונטרית. כך יש לדחות את הטענה, ואף את הראיה, המתאייחסת לתנאי המתנה את הקידושין.

2. א. 5 נק' * לפי דין המשנה, אדם המתחייב לאשתו טרם נישואין, לזון את ביתה חמש שנים – התחייבותו תקפה. הירושלמי מקשה על דין המשנה: **"במה הוא מתחייב לה"**, כלומר: להתחייבות אין תוקף.

5 נק' * לפי דין המשנה ניתן לפרק שיתוף בחצר באמצעות הסכם פירוק שיתוף. הבבלי מקשה על כך: **"כי רצו מאי הוי? נהדרו בהו!"**.

4 נק' ב. אלבק עשוי לטעון שבמקרים אלו לא ברורה גמירת הדעת של הצדדים, אך אין כאן שלילה עקרונית של התופעה החוזית.

3. 5 נק' א. אלבק גורס כך משום שגמירת הדעת היא המפתח הן ליצירת הזכות הקניינית והן ליצירת הזכות החוזית. כמו כן, טיבה של הזכות הוא אחיזה בנכס או בממון, המוכרת כלפי חברו. המכנה המשותף של הזכויות – הקניינית והחוזית – משתלב אפוא בתזה של אלבק ביחס לחוזה (לפיה עיקרו של החוזה הוא גמירת דעת).

ב. 6 נק' "דברים הללו לא ניתנו ליכתב" – משמע, שההתחייבות בע"פ של הורים לטובת ילדיהם הנישאים היא זכות חוזית-אישית, שתוקפה רק בין הצדדים, ואינה תקפה כנגד צדדים שלישיים. זאת בניגוד להתחייבות כתובה, שהיא מעין-קניינית ותקפה גם כנגד צדדים שלישיים. לכן, אם נעשתה התחייבות בע"פ לא ניתן לכותבה, משום שיש בכך מצג מטעה כלפי העולם: כביכול, צורת הכתב מלמדת שההתחייבות תקפה גם כלפי צדדים שלישיים, אולם בפועל ההתחייבות נעשתה בע"פ. הוזה אומר: יש להבחין בין זכות חוזית לבין סכום קניינית, בניגוד לעמדתו של אלבק.

שאלה מספר 2 (מקסימום - 2 עמ'; 35 נק')

1. **6 נק'** לדעת רב פפא, למרות שר' יוחנן סבור שאדם אינו יכול לחזור בו מהסכם מכר, בכל זאת, הוא יכול לחזור בו מהסכם מתנה. עם זאת, מודה ר' יוחנן, שאין אדם יכול לחזור בו מהתחייבות למתנה מועטת, משום שמקבל המתנה מסתמך על קבלתה, והסתמכותו מחייבת את המבטיח-הנותן.

ההוכחה לכך היא, שישראל המבטיח ללוי לתת לו מעשר, הלוי רשאי לראות את ההבטחה כעשויה, ועל כן הוא רשאי להפריש לכהן תרומת מעשר, מאותו מעשר מובטח. מתנה זו היא מתנה מועטת, משום שמתנות הכהונה שייכות לכהנים, ולישראל יש במתנות רק זכות מועטת של טובת הנאה. מכל מקום, מוכח מכאן, שמתנה מועטת יוצרת הסתמכות, וזכות אצל הצד שכנגד, ומכאן זכותו של לוי במתנות.

2. **3 נק' א.** מתנה מרובה היא חוזה מכח הבטחה, והמבטיח-הנותן יכול לחזור בו. מתנה מועטת היא חוזה מכח הסתמכות, וכאן המבטיח-הנותן אינו יכול לחזור בו.

ב. **5 נק' (I)** התנאים מכירים בחוזה מכח הבטחה. האמוראים אינם מכירים בחוזה, אולם הם מכירים בתוצאות ההסתמכות של החוזה, שהן מעין נזיקיות.

האמוראים אינם מכירים בחוזה, משום שלדעתם פעולה משפטית תקפה, רק כאשר היא פיזית וממשית, כמו בקניין. ההתחייבות החוזית היא ערטילאית, ועל כן אינה תקפה.

(II) **3 נק' *** לפי ההלכה התנאית אדם מחוייב להתחייבותו בהסכם מכר: הין צדק – שיהא הן שלך ולאן שלך צדק. ההלכה האמוראית, מפרשת זאת, כך שלא יהא אחד בפה ואחד בלב, כלומר: אין מחוייבות לעצם ההבטחה, אולם לא ניתן לסטות מן המצג שהוצג לקונה. זו למעשה ההסתמכות.

3 נק' * לפי ההלכה התנאית קיימת מחויבות לחוזה מכר (ללא מעשה קניין), והחוזר בו אין רוח חכמים נוחה הימנו. הדגש הוא על המבטיח. האמוראים מציעים מושג הלכתי אחר: החוזר בו הוא "מחוסר אמנה", כלומר, לא ניתן לתת בו אמון, ולא ניתן להסתמך עליו. הדגש עובר מן המבטיח אל המסתמך.

3. **3 נק' *** גזלן המוכר קרקע לאחר – על אף שהשטר "ריק" (הקרקע גנובה) – המכירה תקפה, משום שהקונה מסתמך על כך שהגזלן יעשה הכל כדי לשמור על תדמית של סוחר אמין. ההסתמכות מעניקה למכירה את תוקפה.

3 נק' * אדם הנוטל מחברו סכום כסף על מנת להשקיעו ביין, ולא עשה כן, מחוייב לפצותו, משום שחברו הסתמך על הבטחתו העסקית של המבטיח.

4. **3 נק' *** פועלים שחזרו בהם מהסכם עבודה – חייבים לפצות את המעביד, בגין נזקי הסתמכות.

3 נק' * חיובו של ערב לשלם את הערבות – נובע מהסתמכות.

3 נק' * שומר חייב לפצות את הבעלים אם אירע נזק לפקדון, משום שהבעלים הסתמכו על הבטחתו לשמור.

שאלה מספר 3 (מקסימום - 2 עמ'; 30 נק')

1. **3 נק'** א. מחלוקת רמב"ם ורבותיו מתייחסת להיקף תחולת דרישות תנאי בני גד ובני ראובן (תנאי כפול והן קודם ללאו): הרמב"ם סבור שהן חלות גם בדיני ממונות, כמו באיסור והיתר, ורבותיו סבורים שהן חלות רק בגיטין ובקידושין.

ב. **3 נק'** הרציונאל של רבותיו של הרמב"ם הוא שדיני ממונות הם ביסודם וולונטאריים, ולא ייתכן שבשל דרישות פורמאליות נפסול תניות של צדדים, וכך נכפה עליהם עסקאות, בניגוד לרצונם. המקור שהם מסתמכים עליו הוא המשנה, שם מופיעים דיני תנאים, בעיקר בהקשרם של גיטין וקידושין.

3 נק' רמב"ם מצידו טוען שתנאי בני גד ובני ראובן נאמרו במקורם על נחלתם בא"י, כלומר, בדיני ממונות.

2 נק' (תשובתם של רבותיו לטענה זו היא שהנחלה ניתנה מאת ה', והתנאים מתייחסים לזכייה זו, שאינה ממונית כבין אדם לחבירו, אלא מעין-איסורית כבין אדם למקום).

2 נק' מבחינת הרציונאל: רמב"ם סבור שפעולות משפטיות במתחם הדתי, גם הוולונטריות שבהן, אינן תלויות ברצון הצדדים בלבד, אלא גם ברצון המחוקק.

2. א. **5 נק'** ר' שמעון שקופ נוקט גישה נאטוראליסטית, לפיה נורמות משפטיות הן מעין חוקי טבע. לכן, פעולה משפטית הנעשית כדין, תחולתה אוטומאטית כמו בחוקי טבע. ממילא, תניות מצד הצדדים אינן יכולות למנוע תקפותן של פעולות משפטיות, כשם שאינן יכולות לבלום חוקי טבע (אדם אינו יכול לזרוק אבן, ולהתנות את עצם נפילתה או את זמן נפילתה).

התניות יכולות לבלום את הפעולות רק כאשר הן תואמות את רצון המחוקק, שהוא הקובע את תחולתן ה"טבעית" (של הפעולות). מכאן כוחן וחשיבותן של הדרישות הצורניות שבחוזה.

ב. **3 נק'** הסברו של ר' שמעון שקופ מתאים יותר לדעת רבותיו של הרמב"ם. התפיסה הנטוראליסטית-הכופה מתאימה יותר לתחום משפטי קוגנטי כמו גיטין וקידושין. קשה להתאים תפיסה כזו לדיני הממונות שהם וולונטאריים.

הרמב"ם עשוי לטעון כנגד זאת, שגם דיני הממונות הדתיים אינם וולונטאריים, אלא תלויים ברצון המחוקק.

3. **5 נק'** לפי דעה אחת (רי"ף ורמב"ם), תניה שמנוסחת ב"על מנת" משוחררת מן הדרישות הפורמאליות של תנאי בני גד ובני ראובן. דהיינו, תניה שאין בה תנאי כפול (או שאר הדרישות) – תקפה, ומתלה את הפעולה המשפטית.

לפי דעה אחרת (רבנו תם) תניה שמנוסחת ב"על מנת" יוצרת תחולה מידית של הפעולה המשפטית ("כל האומר על מנת כאומר מעכשיו"), ולכן התניה בטלה והפעולה המשפטית חלה מיד.

4 נק' ראב"ד מסביר בתשובותיו את הדעה הראשונה כך: תניות המנוסחות ב"אם" דוחות את הפעולה המשפטית עד התקיים התנאי. תניות אלו אמורות לבלום את הפעולה המשפטית, ובלמים חזקים הם תניות העונות על דרישות בני גד ובני ראובן. תניות אלו מדגישות את ההסתייגות מן המעשה ואת הניגוד לו: התנאי צריך להיות כפול, כדי להבהיר מעבר לכל ספק את רצון המתנה; התנאי צריך להיות קודם למעשה, כדי שסיוג והתליית המעשה יהיו בולטים; ההן צריך להיות קודם ללאו, משום שההן מדגיש את החיובי והממשי שבתנאי.

תניות המנוסחות ב"על מנת" אינן מסתייגות מן המעשה, אלא מאפשרות את תחולתו מיד, ומתבקש במקביל גם קיומו של התנאי. בכגון זה אין צורך בבלמים למעשה (החל מיד), ולכן אין מקום לדרישות הפורמאליות של בני גד ובני ראובן. כאן התניות יכולות להיות מנוסחות גם באופן רך.

לפי הדעה השנייה, תניות המנוסחות ב"על מנת" אינן מנוסחות כראוי, ועל כן התניות בטלות, אינן מתלות את הפעולה המשפטית, והפעולה המשפטית חלה מיד.

3. ההסתמכות משמשת בתלמוד – כתרופה לפגמים חוזיים. הדגימו זאת בשתי דוגמאות.

4. ריטב"א (ספרד, המאה ה - 14) מבסס – בהקשרים שונים – את קיומו של חוזה על הסתמכות. הדגימו זאת בשלש דוגמאות.

